

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
İç Mimarlık ve evre Tasarımı Anabilim Dalı

ANKARA İLİ İÇİN ALTERNATİF BİR “BARINMA EVİ” ÖNERİSİ

Esra Orhan Yılmaz

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

ANKARA İLİ İÇİN ALTERNATİF BİR “BARINMA EVİ” ÖNERİSİ

Esra Orhan Yılmaz

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

KABUL VE ONAY

Esra Orhan Yılmaz tarafından hazırlanan "Ankara İli İçin Alternatif Bir 'Barınma Evi' Önerisi" başlıklı bu çalışma, 19.06.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

[İ m z a]

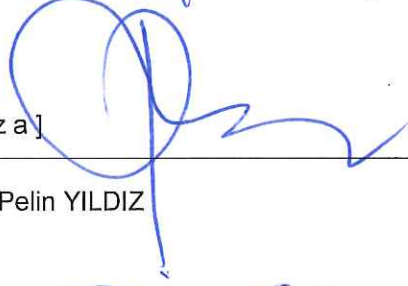
Yrd. Doç. Dr. Fatma KORKUT (Başkan) (Ortadoğu Teknik Üniversitesi)

[İ m z a]

Yrd. Doç. Dr. Gülçin Cankız ELİBOL (Danışman)

[İ m z a]

Prof. Pelin YILDIZ

[İ m z a]

Doç. Bilge SAYIL ONARAN

[İ m z a]

Doç. Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Türev BERKİ

Enstitü Müdürü

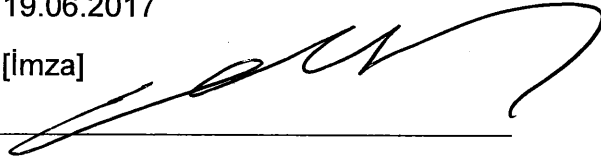
BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

19.06.2017

[İmza]

Esra Orhan Yılmaz

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.

(Bu seçenекle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

Tezimin/Raporumun 2019 tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

Tezimin/Raporumun.....tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.

Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi

19/07/2017

(İmza)

Öğrencinin Adı SOYADI

ESRA ORHAN YILMAZ

ÖZET

ORHAN YILMAZ, Esra. *Ankara İli İçin Alternatif Bir "Barınma Evi" Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

Tez çalışması kapsamında, günümüzde özellikle sosyoloji bilim dalında kendine yer bulmuş olan evsizler, iç mimarlık alanı ile ilişkilendirilerek incelenmiştir. Çalışmada evsizlik teriminin anlamı ve bu terimin farklı ülkelerde, kültürlerde hangi anlamlara büründüğü irdelenmiştir. Bu doğrultuda evsizlik ve yoksulluk kavramları dikkati çekmiş ve aralarında ilişki saptanmaya çalışılmıştır. Evsiz ve yoksul bireylerin yoksun olduğu 'şey'ler saptanarak, tespit edilen veriler doğrultusunda bireyin ideal yaşantısını gerçekleştirmek için nelere ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, barınacak "yer"den yoksun bireyler için Ankara özelinde barınma sorununu gidermek adına yapılan girişimler incelenecektir.

Bu çalışmada, günümüzde önemli bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkan ve giderek artmakta olan evsizler için kalıcı bir mekânsal çözüm önerisi sunulması amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra; Ankara ilinde hayatını sürdürmeye çalışan evsizler için Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi'ne alternatif oluşturabilecek düşük maliyetli yeni bir Barınma Evi projesi sunulması planlanmaktadır. Alternatif bir barınma evi önerisi, Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı hizmet veren Barınma Evi üzerinden incelenerek geliştirilecektir. Ulus semtinde yer alan Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi incelenecek, burada kalan evsiz bireyler ve yetkililer ile, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan sorular çerçevesinde yüz yüze görüşme yapılacaktır. Bunun yanı sıra Barınma Evi'nin iç ve dış mekanları gözlemlenecek ve fotoğraf ile belgelenecektir.

Söz konusu Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi; Ankara'da evsizlere hizmet veren tek kamu kurumu olması sebebiyle seçilmiştir. Gerçekleştirilen incelemeler doğrultusunda saptanan eksiklikler, kullanıcının beklentileri göz

önüne alınarak, Ankara ili özelinde alternatif bir barınma evi tasarımı gerçekleştirilmiştir. Alternatif olarak sunulan modül her ne kadar Ankara ili için kurgulansa da farklı coğrafya ve kullanıcılara göre uyarlanabilmesine dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak, evsizlik sorunu daha önceden pek fazla ele alınmayan bir açıdan incelenmiştir. Tez çalışması kapsamında, evsizler için kalıcı çözüm önerisi sunabilecek esnek yapı modülü tasarlanmıştır. Gerçekleştirilen tasarımda geleneksel mekan algısı kırılmaya çalışılmış, mekanlar bölücüler ile ayrılmadan birbirine akan mekanlar kurgulanmıştır. Fakat tasarlanan modül, sadece form odaklı düşünülmemiştir. Tasarım gerçekleştirilirken, kullanıcıdan bağımsız düşünülmemiştir. Böylelikle, evsizlere yönelik bir nesne tasarlamaktan öte, kullanıcı ve mekan ilişkisi irdelenerek; kullanıcı ve ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitlendirilebilen esnek bir mekan tasarımı önerisi gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Barınma Evi, Modülerlik, Esneklik, Tasarım, Evsizlik, İç Mimarlık

ABSTRACT

ORHAN YILMAZ, Esra. The Alternative “Shelter” Proposal for Ankara, Postgraduate Thesis, Ankara, 2017

Within the scope of the thesis study, the homeless, who have found themselves a place especially in sociology today, has been analyzed by associating with the field of interior architecture. In the study, meaning of the term homelessness and its various meanings in different countries and cultures have been investigated. In this direction, the concepts of homelessness and poverty have attracted attention and the relationship between them have been tried to be determined. It has been determined what the person needs to realize the ideal experience of the individual in the direction of the determined data, by identifying the 'things' of which the homeless and the poor are deprived. The research will examine the initiatives undertaken in order to resolve the problem of housing in Ankara for individuals deprived of shelter.

This study aims to present a permanent spatial solution proposal for the homeless, who are presently faced as an important social problem and gradually increasing. Within the scope of the study, it is planned to present a new low-cost housing project as an alternative to Ankara Metropolitan Municipality Shelter for the homeless who are trying to maintain their lives in Ankara. An alternative shelter proposal will be developed by examining through the House of Commons serving under Ankara Metropolitan Municipality. Ankara Metropolitan Municipality Shelter, located in the Ulus district, will be examined and face-to-face interviews will be held within the framework of the questions prepared by the researcher with the resident homeless individuals and authorities. In addition, the interior and exterior environment of the Shelter will be observed and documented with photograph.

Ankara Metropolitan Municipality Shelter was chosen because it is the only public institution in Ankara that serves the homeless. Considering the deficiencies determined in the direction of the examinations carried out and expectations of the user, user's expectations, an alternative housing design for

Ankara province has been prepared. Though the module presented as an alternative has been fictionalized for Ankara, it can be adapted to different geographies and users .

As a result, the problem of homelessness has been examined from a point of view which has not been addressed much before. Within the scope of the thesis study, a flexible building module which may propose a permanent solution for the homeless is designed. The traditional space perception has been tried to be broken in the design, and the interfluent spaces have been fictionalized without separating the spaces with the separators. However, the designed module is not just thought as form-focused. When the design is performed, it is not considered as independent from the user. Thus, going beyond to designing an object for the homeless, a flexible space design that can be diversified in line with the user and users' needs has been proposed by investigating the relation between the user and space.

Key Words

Shelter, Modularity, Flexibility, Design, Homelessness, Interior Architecture

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitim hayatımın başlangıcından bu yana akademik çalışmalarım ve her konuda bıkmak usanmak bilmeden bana yol gösteren değerli hocam ve danışmanım sevgili Yrd. Doç. Dr. G. Cankız Elibol başta olmak üzere; katkı ve katılımlarından dolayı sevgili hocalarım Prof. Pelin YILDIZ, Doç. Bilge SAYIL ONARAN, Doç. Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK ve Yrd. Doç. Dr. Fatma Korkut'a;

Tez çalışması kapsamında tasarlanan alternatif barınma evinin 3 boyutlu modellemelerini gerçekleştiren sevgili arkadaşım Arş. Gör. Ceyhun Şekerci'ye;

Akademik çalışmalarım ve hayatımda desteklerini hiç esirgemeyen, her zaman yanımda olan sevgili arkadaşlarım Elif Özgen, Gizem Kulak ve Ş. Merve Erkan'a;

Çalışma dönemim boyunca geçirdiğim bu yoğun ve yorucu süreçte büyük bir fedakarlıkla beni yalnız bırakmayan, hep destek olan, gösterdiği şefkat ve varlığı için sevgili eşim Rıza Yılmaz'a;

Tüm hayatım boyunca beni koşulsuz seven ve desteklerini her daim hissettiğim aileme;

Yürüdüğüm bu yolda hep benimle olduğuna inandığım "**biricik babama**",

Teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
1.BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1.ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMİN SAPTANMASI.....	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE YÖNTEMİ	6
2. BÖLÜM: EVSİZLERİN BARINMA İHTİYACINI GİDERMEK İÇİN OLUŞTURULAN MEKÂNLAR	9
2.1. BİR KARA DELİK: EVSİZLİK	9
2.2. EVSİZLER İÇİN YAPILAN UYGULAMALAR	31
2.2.1. ANKARA'DA EVSİZLERE YÖNELİK DEVLET TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR.....	46
3.BÖLÜM: ALAN/SAHA ÇALIŞMASI.....	51
3.1. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BARINMA EVİ ANALİZİ	51
3.2 GÖRÜŞMELER.....	73
3.3. BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ.....	77

4. BÖLÜM: EVSİZ BİREYLERİN BARINMA İHTİYACINA YÖNELİK MEKAN TASARIMI ÖNERİSİ.....	79
4.1. BARINMA SORUNUN BERABERİNDE GETİRDİĞİ YOKSUNLUKLAR.....	82
4.2. KULLANICI VE MEKAN BÜTÜNLÜĞÜ.....	85
4.3. KULLANICI ODAKLI MODÜLER MEKAN ÖNERİSİ.....	89
5. BÖLÜM: DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	102
KAYNAKÇA	110
EK- 1 MÜLAKAT METNİ.....	117
EK-2 BARINMA EVİ YETKİLİLERİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİ EDİNME SORULARI	118
EK-3 GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU	119
EK-4 TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYET FORMU.....	120

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Evsizlerin Kùltùrlerası Kavramsallaştırılması (Kaynak: Kùçük, 2014'ten faydalanarak düzenlenmiştir.)	16
Tablo 2: Tablo Kentleşme Politikası kitabı kaynağına göre düzenlenmiştir (Keleş, 2004).....	27

- Şekil 1: Dharavi, Mumbai’de yaşayan insanların barındığı “slum” olarak adlandırabileceğimiz konut tipi örneği.....24
- Şekil 2: Dostlar Mahallesi Gecekondu yerleşkesi26
- Şekil 3: Ankara’dan ve Şili’den Gecekondu yerleşimlerine birer örnek 29
- Şekil 4: Aşhane projesi ile yemek dağıtan34
- Şekil 5: Evsizleri ücretsiz tıraş eden Mark Bustos, New York34
- Şekil 6: Hayır kurumu Lava Mae tarafından 6 binin üzerinde evsizin günlük banyo ihtiyacını tasarlamak üzere yapılan otobüs, San Francisco34
- Şekil 7: Angela Luna’nın hem ceket hem çadır olabilen tasarımı35
- Şekil 8: Michael Rakowitz tarafından tasarlanmış paraSITE’a bir örnek 36
- Şekil 9: Parasite modeline ait farklı çeşitleme örnekleri37
- Şekil 10: Parasite modeline ait farklı çeşitleme örnekleri.....37
- Şekil 11: Tasarlanan fikir projesine ait dijital çizimler39
- Şekil 12: Tasarlanan Fikir Projesine ait iç mekan modellemesi.....39
- Şekil 13: Londra’da uygulanan “çivili önleme” örnek40
- Şekil 14: James Fuzer’ın Londra’daki evsizler için tasarladığı konut modellemesi41
- Şekil 15:Ulus semtine genel bir bakışın ardından Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi özelinde harita konumları.....59
- Şekil 16: Barınma Evi giriş katında bulunan güvenlik odası ve kayıt kabul odası.....60
- Şekil 17: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi Giriş Kat Planı62
- Şekil 18: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi Birinci Kat Planı .63
- Şekil 19: Yatak odaları ve kişilere ait kilitli dolap üniteleri örnekleri64

Şekil 20: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi İkinci Kat Planı ..65	65
Şekil 21: 2. Katta yer alan yemekhane alanına ait görsel	66
Şekil 22: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi Üçüncü Kat Planı.67	67
Şekil 23: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi Dördüncü Kat Planı.....	69
Şekil 24: 4. Katta bulunan televizyon odası.....	70
Şekil 25: Kat 4'te yer alan sigara odası	71
Şekil 26: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramiti'nin grafiksel anlatım şablonu	80
Şekil 27:Gecekondulara ait mekan varyasyonları şeması.....	90
Şekil 28: Kişinin minimum hareket edebileceği alan olarak belirlenen 100 cm'nin, 1/100 ölçekte maket olarak 3 boyutlu algıyı kolaylaştırması amacıyla yapılan uygulama	93
Şekil 29: Gridal sistem oluşturularak belirlenen yapı kütlesi.....	94
Şekil 30: Gridal sistem oluşturularak tasarlanan yapı kütlesinin toplam hacmi.....	95
Şekil 31: Gridal sistem oluşturularak belirlenen yapı kütlesi ve kullanıcının temel ihtiyaçlarını karşılayacağı alanlara ait leke çalışması.....	95
Şekil 32: Gridal sistem oluşturularak belirlenen yapı kütlesinin toplam alanını ifade eden grafik çalışması	97
Şekil 33: Gridal sistemden oluşturulan tasarım önerisi	97
Şekil 34: Alternatif barınma evi modül tasarımı	99
Şekil 35: Alternatif barınma evi modülünün 3 boyutlu planı	100
Şekil 36: Cephe görünümü ile beraber iç-dış algısı	101
Şekil 37: Tasarlanan modül önerisinden İç mekan görünümü.....	101

1.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMİN SAPTANMASI

İnsanoğlu dünyaya geldiği andan itibaren hayatta kalabilmek adına çeşitli mücadeleler vermiştir. Tarihsel süreci incelediğimiz zaman; insanların varoluşunu sağlamak için yaptığı çeşitli mücadeleleri ve oluşturduğu yeni yaşam koşullarını görmekteyiz. Bunlara; yeme ihtiyacını gidermek için avcılık, barınma ihtiyacını gidermek için yerleşik hayata geçiş, tarımsal faaliyetler gibi daha pek çok örnek göstermek mümkündür. Keşfettikleri yenilikler ve buldukları yöntemler de zaman içerisinde akıl süzgecinden geçerek farklılaşmış ve gelişim göstermiştir.

Tarihsel süreç içerisinde değişen ve gelişen yaşam standartları arasından çalışmayla doğrudan ilişkili olan barınma ile ilgili kavramları incelemenin, çalışmanın daha iyi anlaşılabilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda bakacak olursak; yerleşik hayata geçiş ile yaşantımıza dahil olan konut, yuva, ev, barınak gibi çeşitli kavramların, literatürde yer alan tanımları incelenecektir. Böylelikle, bu kavramlar arasındaki benzerlik veyahut farklılıkların daha anlaşılır olmasını sağlamak hedeflenmiştir.

Yukarıda yer alan kavramlara ek olarak, yoksul ve evsiz terimlerinin anlaşılmasının da çalışma için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu yüzden çalışmada; literatürde yoksul ve evsiz kavramları için yapılan çeşitli tanımlamalara yer verilecektir. Bu terimler arasında yer alan benzerliklerin ve farklılıkların kıyaslamalı olarak analiz edilmesi planlanmaktadır. Terimlerin toplumlara göre anlamsal veya söylemsel değişikliklere maruz kalıp kalmadığını incelemenin çalışmanın anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Sanayi Devrimi sonrasında, yaşantımıza giren kapitalizm anlayışı ile beraber, bireyler arasında maddi dengesizliklerin daha belirgin olarak yaşanmaya başladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Buna bağlı olarak giderek artan bireyselci düşünce yapısı, insanlar arasında rekabet yaşanmasına sebep olmuştur. Bunun yanı sıra, günümüzde yaşanan maddi gelir dengesizlikleri, göçler, işsizlik, doğal afetler, savaşlar, artan nüfus ve buna bağlı olarak artan konut gereksinimi gibi pek çok etkenler barınma ihtiyacını gidermek adına yapılan girişimlerde çeşitliliklerin oluşmasını sağlamıştır. Oluşan bu çeşitliliklere bir örnek vermek gerekirse; artan nüfus ve konut ihtiyacı, sınırlı yerleşim alanları, düşük m²li evlerin ortaya çıkmasını ve yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bunun yanı sıra, maddi gelirden yaşanan dengesiz dağılımlar, farklı barınma tiplerinin oluşmasında etken olmuştur.

Yukarıda bahsedilen, özellikle kapitalizm ile hayatımızda daha çok etkin olan işsizlik, maddi gelir farklılıkları, bireyselci düşünce yapısı vb. parametreler ile beraber yoksulluk, gün geçtikçe kendini daha çok göstermiştir. Günümüzde önemli bir sosyal sorun haline gelen ve giderek artan yoksulluk, evsizlik probleminin de oluşmasında rol oynamıştır. Yoksulluk ve evsizlik terimlerini, çalışmanın içeriğinin daha iyi anlaşılabilmesi için ana hatları ile tanımlamanın önemli olduğu düşünülmektedir. Yoksulluk kavramı genel olarak “fakirlik yani sefalet, açlık, muhtaçlık, yokluk” gibi hayatta kalabilmek adına yapılan savaşı, temel ve zaruri ihtiyaçları yerine getirme mücadelesini akla getirmektedir (Taşçı, 2009). Kentbilim Terimleri Sözlüğü’ ne göre ise evsizlik; *“en az yeterli yaşam düzeyinin temel öğelerinden olan barınma koşullarının kimi toplum kesimleri için elverişsiz olması sonucunda, bu kesimlerin barınma gereksinimlerinin insan onuruna yaraşır bir biçimde karşılanamaması durumu”* şeklinde açıklanmıştır (Keleş, 1998).

Birbirine yakın bu iki terim için farklı tanımlamalar mevcuttur. Yoksul ve evsiz grubuna dahil olan insanlar, hayatta kalabilmek adına çeşitli mücadeleler vermektedir. Bu topluluklar, çeşitli temel ihtiyaçlarını (yeme, barınma, giyinme, güvenlik...) insan onuruna yakışır biçimde karşılamaktan çoğu zaman yoksun

durumdadır. Yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere yoksulluk ve evsizlik arasında oldukça yakın bir ilişki durumu söz konusudur. Çalışmada, yoksulluk ve evsizlik kavramının temel bileşenlerinde aslında birbirinden çokta farklı olmadığı hatta çok yakın iki kavram olduğu görüşü öne sürülecektir. Konuyu biraz detaylandırmak gerekirse, yoksul ve evsiz olarak adlandırabileceğimiz toplulukların, nelerden yoksun olduğu irdelenecektir. Çalışmada; yoksul ve evsiz bireylerin ortak bileşenleri saptanacaktır ve bu iki grubu temelde birbirinden ayıran farklar sistemli bir şekilde analiz edilecektir. Yapılan çıkarımlar sonucunda, bu iki kavramı birbirinden bağımsız düşünmenin ve incelemenin doğru olmadığı düşünülmektedir. Çünkü iki kavramında pek çok ortak paydası mevcuttur. Dolayısıyla, evsizlik kavramını daha iyi anlamak adına yoksulluk kavramını incelemenin de çalışmayı besleyeceği düşünüldüğünden, çalışmaya ışık tutacağı düşünülen bazı kavramlara da yer verilmiştir.

Yoksulluk olgusu gerek akademik çalışmalarda gerekse sosyal bir sorun olarak uzun zamandır literatürde yer almaktadır. Yoksulluk kavramına nazaran evsizlik kavramı, akademik çalışmalarda ve sosyal bir sorun olarak literatürde yer alması daha yakın geçmişe dayanmaktadır. Bu konu ile ilgili birtakım çalışmalar olmasına karşın, İç Mimarlık alanına ilişkin literatürde çok az çalışmaya rastlanmıştır. Akademik çalışmalarda konu ile ilgili yapılan araştırmaların az sayıda olması, konu üzerinde çalışma isteğini arttırmıştır.

Konu ile ilgili genel yaklaşımları inceledikten sonra, Ankara özelinde evsizlere yönelik çalışma gerçekleştirmek planlanmıştır. Ankara'da evsizlere yönelik olarak oluşturulan daimi yani sürekliliğini koruyan bir hizmet modeli henüz oluşturulmamıştır. Mevcut uygulamalar; kış aylarında geçici olarak oluşturulan toplama merkezleri ya da Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan Barınma Evi'dir. Barınma Evi'nden faydalanabilmek için; 18 yaşının üzerinde olmak, alkol ve uyuşturucu bağımlısı olmamak, kadın ve çocuk olmamak gerekmektedir (Barınma Evi yetkilisi,2017). Bir evsize sadece 15 gün kapılarını açan Barınma Evi, geçici bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı gelişmiş ülkeler, evsizler için kalıcı çözümler üreterek ülkelerindeki evsizlik oranını düşürmekte ve ülke

ekonomisine katkı sağlamakta iken (URL1), ülkemizde evsizlere yönelik kalıcı bir çözüm projesi henüz bulunmamaktadır.

Bu çalışma kapsamında, günümüzde giderek artan ve özellikle sosyal bilimcilerin ilgisini çeken evsizler, kavramsal olarak Dünya’da ve Türkiye’de nasıl tanımlandığı ve evsizlere yönelik yapılan çalışmalar incelenmiştir. Gerçekleştirilen bu çalışmaların probleme nasıl yaklaştığı, ne gibi çözümler ürettiği ve ne kadar başarılı olduğu sorgulanarak çalışmanın ana problemleri saptanmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda evsizlere geçici bir çözüm sunmaktansa, kalıcı bir çözüm aranmış ve her bireyin temel hakkı olan yaşama hakkına ve onuruna uygun bir yapı tasarlanarak, evsizlere düşük maliyetli alternatif bir “barınma evi” önerisi gerçekleştirilmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada, günümüzde sayıları giderek artmakta olan evsizler için kalıcı bir mekânsal çözüm önerisi sunulması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, Ankara ilinde hayatını sürdürmeye çalışan evsizler için Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi’ne alternatif oluşturabilecek düşük maliyetli yeni bir Barınma Evi projesi sunulması planlanmaktadır. Bu fikir projesinde; erkek, kadın, çocuk ve aileler göz önünde bulundurulacak; öngörülen hedef kitleye yönelik bir yaşam alanı tasarlanacaktır.

Sunulacak olan fikir projesi kapsamında; evsizlerin, temel hak ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir “ev” tasarlanması planlanmaktadır. Burada bahsedilen temel hak ve ihtiyaçlardan kasıt; herhangi bir kişinin uyku, barınma, yemek, mahremiyet, güvenlik ve buna benzer temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Evsizler için tasarlanan ev sayesinde, insanoğlunun temel ihtiyaçlarından birisi olan barınma soruna çözüm sağlanmasının yanı sıra, bireyin hayata ve topluma uyum sağlaması ve yaşaması için gerekli sorumlulukları üstlenebilmesine zemin hazırlanması öngörülmektedir. Böylelikle bireyin kaliteli ve insan onuruna yakışır bir yaşama sahip olması hedeflenmiştir.

Çalışmada bazı sorulara yanıt aranacaktır. Bu sorulardan öncelikli olanı; evsiz bireylerin “barınma mekânı” denildiği zaman ne algıladıklarıdır. Bu sorunun, evsiz bireylerin tasarlanması hedeflenen mekândan beklentilerini anlamamıza yardımcı olacağı düşünülmektedir. Böylelikle evsizler için barınma, mekân gibi çalışmanın kilit kavramlarına, bireylerin ne anlamlar yüklediği saptanmaya çalışılacaktır. Bunun yanı sıra, evsizlerin barınacağı mekândan beklentisi nedir sorusuna yanıt aranacaktır. Böylelikle, “ev”den yoksun olan söz konusu evsiz bireyler için, tasarlanması planlanan bu yapıdan nasıl bir beklenti içinde oldukları saptanmaya çalışılacaktır. Mevcut hizmet veren Barınma Evi'nin, kullanıcı gözünde nasıl bir yerde olduğu ve ne derece önem teşkil ettiğinin saptanması çalışmanın içeriği açısından oldukça önem arz etmektedir. Belirlenen problem ve bu problemin girdileri incelendikten sonra, yüklenici/sağlayıcı konumunda yer alan kurum/kuruluşlarda çalışan yetkili kişiler ile görüşmeler sağlanarak; imkânları, beklentileri ve istekleri araştırılmıştır. Kullanıcı ve yüklenici ortak paydalarını tespit etmek hedeflenmiştir. Böylelikle her iki taraf için verimli, kullanışlı, çözüm odaklı bir çıktı ortaya konması öngörülmektedir. Tasarımcının bu mekânı oluşturmadaki katkısı ortak paydalardan hareketle ideal olanı oluşturmaktır. Bir başka deyişle, tüm araştırma ve çalışmalardan sonra hazırlanan mevcut durum analizleri, istek ve ihtiyaç listeleri kılavuz olarak kullanılmıştır. Elde edilen verilerle çalışılacak sahanın çevre ve dış faktörler ile dengesi sağlanarak tasarlama süreci yürütülmüştür. Evsizlerin içinde yabancılaşmadan barınabilecekleri ve bunu yaparken toplumdan dışlanmamaları hedeflenmiştir. Bütün bunları yaparken malzeme, fonksiyon, maliyet, donatı ve estetik gibi temel kaygılar ön planda tutulmuştur. Çalışmada, yukarıda belirtilen soruların yanıtları, bu ilkeler üzerinden aranmış ve araştırma bu sorular üzerine çerçevelenmiştir.

Literatür taraması yapıldığında, evsizler ile ilgili çalışmaların daha çok sosyoloji alanında karşımıza çıktığı görülmektedir. Mimarlık ve iç mimarlık alanlarında çok fazla yer bulmamış olan evsizler, bu çalışmada, iç mimarlık özelinde ele alınacaktır. Sosyal bir sorun oluşturan evsizlik olgusunun, evsizlerin kentte yaratıkları mekânlar ile şehir dokusuna bıraktıkları iz ve kısıtlı imkânlar ile

oluşturulan pratik mekân çözümlenmeleri ile iç mimarlık alanında yer bulabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmanın, alandaki eksikliğin giderilmesine katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bütün bunlar göz önüne alınarak, evsizlerin konforlu bir yaşam sürebilecekleri iç mekânlar oluşturulması amaçlanmaktadır. Araştırmanın bu alanda çalışacak kişilere ışık tutması ve Ankara ilinde evsizlere yönelik yapılan uygulamalara yön vermesi beklenmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE YÖNTEMİ

Tez çalışması kapsamında; hemen hemen her toplumda ve kültürde karşımıza çıkan barınacak bir evden yoksun olma durumunun yarattığı “evsizlik” kavramı ve bununla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişki içerisinde olduğu düşünülen diğer kavramlar araştırılmıştır. Bu süreçte evsizlik ve yoksulluk arasında olan çizgiden bahsedilerek, dünyada ve ülkemizde yoksul ve evsiz bireyler için yapılan tanımlamalara yer verilmiştir.

Çalışmada, evsiz bireylerin yanı sıra yoksul bireylerin tanımlamalarına da yer verilmiştir. Yoksul bireyler ile evsiz bireylerin ortak bileşenleri olduğu düşünülmektedir. Bunu doğrulamak adına; yoksulluk kavramı, evsizlik kavramı, yoksul bireylerin barındığı mekânlar ve evsiz bireylerin barınma problemlerini nasıl gidermeye çalıştıkları incelenmiştir. Evsiz bireyler sadece geceyi geçirmek üzere bu alanları yaratırken, yoksul bireyler yaşamlarına devam edebilecekleri alanlar yaratmaktadır. Genellikle yoksul bireyler ülkemizde bu yaşam alanlarının temelini bir gecede kente kondurmaktadırlar. Gecekondu olarak adlandırılan bu alanlar, zaman içerisinde kişinin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilebilme imkânına sahiptir. Oysa evsiz bireylerin yarattığı mekânların devamlılığı bulunmamaktadır. Evsizler sadece geceyi geçirmenin derdindedirler. Bu mekânlar genellikle, kişinin kendi çabası ve imkânı doğrultusunda artık ya da düşük maliyetli malzemelerden oluşan, güvenlik ve mahremiyetten yoksun, devamlılığı olmayan alanlardır. Temelde yer alan bu farklılıklara rağmen, evsizler ve yoksullar arasında yakın ilişki olduğu düşünülmektedir. Örneğin; her iki topluluk da güvenlikten kısmen yoksun bir yaşam sürmektedir. Bunun yanı

sıra, her iki topluluk da insan onuruna yakışır bir biçimde yaşamamaktadır. Bu örneklere, çalışmanın ilerleyen kısımlarında değinilmiştir.

Dünyada ve ülkemizde evsiz bireyler için yapılan uygulamalar incelendiği zaman oldukça farklı çalışma ve girişimler olduğu görülmektedir. Özellikle yurtdışında çözüm odaklı kalıcı projeler uygulanırken, ülkemizde devamlılığı olan bir çalışmanın olmaması dikkat çekicidir. Burada devamlılıktan kasıt; uygulanan projenin yılın her günü hizmet vermesi, bireylere kalıcı çözümler sunması, evsiz diye adlandırdığımız kişileri topluma kazandırması olarak düşünülmelidir.

Çalışmanın kapsamı için Ankara ili seçilmiştir. Ankara'da evsizler için gerçekleştirilen çeşitli girişimler bulunmaktadır. Sınırlı sayıda ve sezonluk hizmet veren bu uygulamalar, genellikle Ulus semtinde konumlanmaktadır. Bu girişimlerin sınırlarını kamusal uygulamalar olarak kısıtlayacak olursak, evsizlere yönelik uygulamaların sınırlı sayıda olduğu göze çarpmaktadır. Ankara'da devlet kanalı ile evsizler için yapılan yardımlar, çalışmanın ilerleyen kısımlarında detaylı olarak incelenmiştir. Fakat gerçekleştirilen bu uygulamaların, geçici çözümler sunduğu ve yetersiz olduğu gözlemlenmektedir.

Evsiz bireylerin nelerden yoksun olduğunu saptadıktan sonra, aslında bu bireylerin azami oranda nelere sahip olmasını da belirlemek gerekmektedir. Bu bağlamda, evsiz bireylerin yaşamları Maslow teorisine göre değerlendirildiğinde; insanoğlunun yaşaması için gerekli olan temel ihtiyaçlardan bu bireylerin kısmen yoksun olduğu görülmektedir. Bu durumda, evsiz bir birey sadece "ev"den yoksun değildir. Aslında evsizlik "yoksun olma" durumu olarak tanımlanabilir. Çalışmanın, Maslow prensibine göre incelenmesiyle, evsizlerin piramitte hangi basamakta oldukları belirlenecektir. Bu piramide göre, evsiz bireylerin nelerden yoksun olduğunun daha somut bir şekilde saptanması hedeflenmiştir. Buna ek olarak, bu bireylerin nelere sahip olması gerektiğinin belirlenmesi de hedeflenmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Ankara'da evsizlere hizmet veren tek kamu kurumu olduğu saptanmıştır. Bu sebeple, Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi incelenmek üzere seçilmiştir. Araştırma kapsamında Barınma Evi yetkilisi ve sakinleri ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından hazırlanmış sorular ile yüz yüze gerçekleştirilmiş olup, ses kaydına alınmıştır. Kayıt altına alınan görüşmelerde, kişinin mahremiyet ve özel hayatı korunmuştur. Kayıt altına alınan görüşmeler analiz edilerek, görüşme gerçekleştirilen kişilerin de uygun gördüğü bilgiler tez çalışmasında paylaşılmıştır. Buna ek olarak, yapıyı çözümlenmek üzere yapılan görüşmeler esnasından mekândan fotoğraflar çekilmiştir.

Elde edilen bilgiler doğrultusunda, belirlenen problemlerin giderilmesi ve çözümlerin kalıcı olabilmesi amacıyla bir fikir projesi üretilmiştir. Proje, mevcut mekânların fotoğraflarından da faydalanarak barınma evine alternatif oluşturabilecek yeni bir tasarım oluşturmayı hedeflemektedir. Bu tasarımın; kadın, çocuk, yaşlı ve erkekleri kapsayan bütüncül ve çok paydaşlı bir yaklaşım ile kurgulanması planlanmaktadır. Alternatif oluşturması hedeflenerek tasarlanan olan bu mekanın, Ankara'da ihtiyacı olan her bireye yılın her günü hizmet verebilecek şekilde hizmet sunması öngörülmüştür. Bu sayede, bireye geçici çözüm sunmaktan ziyade yaşamını idam ettirebileceği kalıcı bir köprü oluşturması hedeflenmiştir.

2. BÖLÜM:

EVsizLERİN BARINMA İHTİYACINI GİDERMEK İÇİN OLUŞTURULAN MEKÂNLAR

2.1. BİR KARA DELİK: EVSİZLİK

Gelişen teknoloji, artan yaşam konforu, Sanayi Devrimi ile hayatımıza giren yenilikler, her ne kadar yaşantımıza kolaylıklar sağlasa da bunlara bağlı olarak artan nüfus, çeşitli sebeplerden dolayı gerçekleştirilen göç hareketleri, maddi yetersizlikler, zorlaşan yaşam koşulları, artan konut problemleri gibi daha pek çok sayabileceğimiz çeşitli sebepler, evsiz bireylerin ortaya çıkmasında etken olmuştur. Tarihsel süreç içerisinde “evsizlik” olgusu mevcudiyetini korumuştur. Günümüzde ise artış göstermiş ve sosyal bir sorun haline dönüşmüştür.

“İnsanlığın ulaştığı en önemli zaman dilimi olarak belirlenen ve ismini bile koymada zorlandığımız bir çağ olan 21. yüzyıl, ne şaşırtıcıdır ki insanlığın en önemli insanlık trajedilerinin de yaşandığı bir zaman dilimi olarak hatırlanacaktır. Bir yandan yerkürenin her tarafından gelen silah sesleri ve savaşlar, bir yandan her gün alıştığımız haber haline gelen doğal felaketler, açlık, yoksulluk, özürlülük ve bunların hepsinin de bir göstergesi olan evsizlik, evsizler. Evet şaşırtıcıdır ki, insanlığın marsta yaşam aradığı döneme denk düşmüştür, bu yerkürede 100 milyon evsiz, kimsesiz insanın olduğunun tespiti” (Özdemir, Ekim 2010).

Evsiz kelimesi kapsamlı ve anlaşılır bir şekilde tanımlanacak olursa; toplumdan izole olarak tek başına yaşayan, bedensel veya ruhsal sağlık problemleri olan, bir önceki geceyi sokakta, barınak evlerinde, dışarıda, metroda, motelde, parkta, tünelde, alt geçit veya üst geçitte, değişik evlerde ya da arkadaşlarının yanında, terk edilmiş veya kullanılmayan binalarda geçiren, minimum 60 gününü belirli olmayan bir yerde geçiren, şahsına ait daimi olarak kalabilecek

yeri bulunmayan kişiler olarak tanımlanabilir(Acar ve Erbay,2013). Bir başka tanıma göre “evsiz”; geceleri yatacak uygun ve tanımlı yeri olmayan terminal, metro, bankamatik, gar, park, köprü altları ve toplumun marjinal kesimlerinde yaşayan şahıs ya da gruplar şeklinde açıklanmıştır(Işıkhana,2006).

Robertson, Roper ve Boyer'e (1984) göre evsizlik, “*kişinin kalıcı bir konutunun, posta alabileceği bir aracın ve uyuyabileceği yerin yoksunluğunu ifade eder. Bu alanda araştırma yapan uzmanların yapmış oldukları çalışmalarda yaygın olarak bu tanım kullanılmaktadır*”. Yukarıda yer alan tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere evsizlik genel anlamıyla, barınacak belirli bir yerin olmayışını ifade eder. Birey, kendisine veya ailesine ait kalacak bir yere sahip değildir. Çeşitli kamusal alanlarda gece barınma eylemini güvenli ve konforsuz bir şekilde gerçekleştiren kişi ya da kişilerdir.

Evsizlik (Somerville, 2013) yalnızca barınaktan yoksun olma durumu veya ev yoksunluğu değildir. Bu süreç bazı farklı boyutların yoksunluğunu içerir. Bunlar; duygusal (sevgi ve neşe eksikliği), psikolojik (bedensel rahatsızlık veya sıcaklığın eksikliği), ruhsal (umut ve amaç eksikliği), ontolojik (dünyada barınamama noksanlığı, dışlanmışlık) ve mülki (özel hayat yoksunluğu) yoksunluklardır.

Bu bağlamda, evsizlik olgusu sadece barınacak yerden yoksun olma durumu değildir. Barınacak yerden yoksun olmak beraberinde çeşitli yoksunlukları da getirmektedir. Birey kendisini toplumdan dışlanmış hissetmenin yanı sıra, herhangi bir yere de aidiyet duygusu besleyememektedir. Dolayısıyla kendisine ait mahrem bir yaşantısı olmamaktadır. Özel hayattan yoksun, tüm ihtiyaçlarını ve yaşantısını uluorta yaşamak zorunda kalmaktadır. Bunun yanı sıra iklim, güvenli bir yaşam ve dış etkenlere doğrudan maruz kalma durumu, zaman içerisinde bireylerde bedensel hatta mental rahatsızlıklara yol açabileceği söylenebilir. Bütün bu etkenlerin sonucu olarak birey, kendisini mutsuzluk içerisinde bulabilir.

“Ev/Evsiz” kavramları konu ile ilişkileri açısından beraber düşünölmelidir. Dolayısıyla bu birliktelik, kavramın ne olduğuna ve olmadığına dair bilgi vererek, kavramsal çerçevenin şekillenmesinde kolaylık sağlayacaktır. Toplumsal olarak kullanılan ev kavramının çeşitli tanımlamaları mevcuttur (Küçük, 2014). Ev kişinin kendini tanımlayabildiği ve gerçekten kendisi olarak var olabildiği, toplumdaki kişilerle kendisini mukayese edebildiği, kişinin yaşantısı için gerekli olan rutin işlerini gerçekleştirdiği, sosyal ilişkileri ve komşuluk ilişkilerini saylayan yer/mekândır (Arnold,2004).

Evsizlik, evden yoksun olma durumudur. Buna bağlı olarak “ev” kavramı önem kazanmaktadır. Yukarıda yer alan tanımlarda da belirtildiği gibi ev, bireyin ya da ailenin barınacağı yer olmanın yanı sıra; kişinin güvenliğini sağlayan, beslenme, uyku, temizlik gibi temel ihtiyaçlarını giderebileceği, komşuluk ilişkilerinde bulunabileceği, bu doğrultuda sosyalleşebileceği bir alandır. Ev, çoğu zaman bireyin kendisinden izler taşır ve onun kimliğini yansıtır. Bir bakıma, için dışa yansımasıdır. Bir başka deyişle, bireyin kişisel duygu ve düşünceleri evin şekillenmesinde büyük rol oynar. Çünkü birey evini, kendi istek ve arzuları, beğenileri doğrultusunda düzenler. Kendini tanımlayabildiği, sorgulayabildiği ve dilediği gibi hareket ederek kendini özgür hissettiği bir kabuk görevi de görebilmektedir.

Toplumsal olarak algılanan, bilimsel olarak çerçeveslendirilen açıklamaya göre “ev” (Smith ve Ravenhill,2007), yalnızca güvenlik ve koruma sağlayan fiziksel bir alan/yer/mekân değildir. Bu alan kişilere kendilerini tanımlayabilme imkânı tanıyan tek kişisel alan, aynı zamanda kendi olabildikleri rahat ve konforlu bir yer olarak tanımlanır. Buna karşın, konut ile ev arasındaki farka dikkat etmek gerekir. Konut fiziksel ortamı tanımlarken, ev sosyal ilişkileri içerir (Rossi, 1989).

Yukarıda da belirtildiği gibi, konut birey için fiziksel olarak yaşamını sürdürebilmek adına kullandığı bir araç olarak tanımlanabilir. Birey konut ile arasında herhangi bir bağ kurmaz. Konut birey için fiziksel ortamı tanımlar. Bunun aksine ev, birey ile doğrudan ilişkilidir. Kişiyeye kendi olabilme imkânı sunar. Birey sevincini, üzüntüsünü, öfkesini kısacası duygularını evinde

doludizgin yaşayabilmektedir. Aslında ev, birey ile anlam kazanır. Kişinin duygusal ve fiziksel paylaşımları, yaşanmışlıkları ve yaşantısı doğrultusunda ev anlamlı bir hale dönüşür. Bu sebeplerden dolayı, birey olmadan ev de olmaz demek çok yanlış olmayacaktır. Aslında ev, küçük gibi gözükse sınırsız bir dünyadır. Herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan, kuralları bireyin kendisinin koyduğu özgür bir yaşam alanını ifade eder. Kimin söylediğini bilmediğimiz fakat belleğimize kazınmış olan “insanın kendi evi gibisi yok” sözü, belki de bu yüzden hepimizde yakın duyguları uyandırmaktadır. Ev olmazsa kişiler evsizlik ile karşı karşıya kalarak hayatta kalma korkusu yaşamaktadır. Bu yüzden ‘ev’ insanlar için önemli bir olgudur.

Evsizlik olgusu, gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelere özgü bir durum değildir. Tarihsel süreçte her toplumun, farklı oranlarda maruz kaldığı bir olgudur. Her toplumda evsizlik sorunu karşımıza çıkmasına rağmen, evsizler için yapılan tanımlar değişmektedir. Bu kavrama ilişkin anlamların farklılık göstermesinin başlıca sebepleri; toplumların gelişmişlik düzeyi, refah seviyesi, eğitim durumu, ülkelerin ekonomik, sosyal ve toplumsal yapıları gibi çeşitli etkenlerdir (Buğra 2008’den aktaran; Küçük 2014).

Her ülkenin sahip olduğu özellikler ve sağladığı imkânlar doğrultusunda evsizlik tanımları ve nedenleri farklılık göstermektedir. Dolayısıyla evsizlere yönelik gerçekleştirilen politikalar da farklılaşmaktadır. Evsizlik denilince ilk akla gelen evden yoksun olma durumu olsa da, bazı gelişmiş ülkelerde evsizlik, bireyin herhangi bir eve sahip olamama durumu değildir. Daha çok bireyin deneyimlerine bağlı olarak bir açıklama yapılmaktadır. Bütün bunlara ek olarak, nüfus sayımı için tüm uluslar dört kapsamlı kategoriyi ele alan tanımlar doğrultusunda değerlendirilir ve bunlar kısaca şu şekilde özetlenebilir(Speak ve Tipple,2007):

Yasal kullanma hakkı bazlı tanımlar; kimi devletler evsizliği, ev sahibi olma veya güvenli arazi hakkı açısından tanımlamaktadır. Örneğin Zimbabve ve Peru’da olduğu gibi, bu özellikler, araziyi kullanma hakkı güvencesini temel alan tanımların uç noktasını göstermektedir.

Barınak bazlı tanımlar; Hindistan’da evsizlik, herhangi bir eve sahip olup olmamakla ölçülmektedir. Daha detaylı açıklamak gerekirse; Hindistan nüfus sayım memurları evsiz insanları, sayım yapılan evler dışındaki yerlerde yaşayan insanlar olarak tanımlar. Planlamacılara göre birey, bir araziye veya çatıya sahip değil ise, o kişinin eve sahip olmayı hak edip etmediğinin kararını resmi kurumlar vermektedir.

Nitelik ve uygunluk açısından tanımlar; ülkelerin barınma sorununu çözmede yetersiz kaldığı ve bunun yanı sıra evsiz olarak nitelendirilen kişilerin barınak olarak kullandıkları yerlerin insan yaşamına uygun olmadığı belirtilerek tanımlama yapılmaktadır. Örneğin, Bangladeş ve Mısır’da marjinal olarak ifade edilen alanlarda yaşayan kişiler evsiz olarak tanımlanmaktadır. Marjinal yerlerden kastedilen ise; kulübe, büfeler, çatı tepeleri, iş yerleri binaları, merdivenler ve mezarlıklardır.

Kalıcılık ve süreklilik açısından yapılan tanımlamalar; bir örnek ile açıklamak gerekirse, Endonezya sınıfsal olarak iki ana kategoriye ayrılır. Bunlardan birincisi, yaşamını devam ettirebilmek için kalıcı bir yeri olanlar ve olmayanlardır. İkincisi ise, gemi mürettebatı, yüzen evlerde veya kayıklarda yaşayanlar ve göçmen kişileri evsiz olarak değerlendirmektedir.

Çalışmada ele alınacak “evsiz” olarak tanımlanan kitle; hükümetin barınma sorununu çözmek için girişimlerde bulunmasına karşın yetersiz kaldığı kişileri kapsamaktadır. Aynı zamanda bu kişiler, insan yaşam ve onuruna uygun koşullarda yaşamayan kişilerdir. Gece uyku ve barınma ihtiyaçlarını büfe, köprü altı, otogarlar, bankamatik kulübeleri, parklar gibi çeşitli kamusal alanda geçirmektedirler. Bu yüzden, çeşitli uluslar tarafından kabul edilen yukarıda yer alan tanımlamalar arasında “Nitelik ve uygunluk açısından yapılan tanımlamalar”, bu çalışmanın içerik ve kapsamı ile daha yakın bir ilişki içerisinde olduğu düşünülmektedir. Buna ek olarak, yukarıda bahsi geçen dört kategori evsizlerin çeşitli özelliklere göre nasıl kategorize ettiğini göstermektedir. Tüm uluslar tarafından kabul gören kapsamlı bu dört tanımlamanın, evsizleri anlamakta ve sınıflandırmakta yardımcı olacağı ön görülmektedir. Bu yüzden,

yapılan tanımlamaların çalışma ile hem direkt olarak hem de dolaylı olarak ilişkisi bulunmaktadır. Bu sebeple, araştırmanın daha iyi anlaşılabilmesi ve konuya ışık tutması açısından yukarıda yer alan sınıflandırmalara kısaca değinilmiştir.

Diğer taraftan, "evsizlik", ülkeler, toplumlar ve kültürler arasında farklı şekillerde tanımlanmıştır. Fransa; Quebec, Kanada' da "sans-abri" terimi ile ifade edilen evsizlik, barınak yoksunluğu anlamına gelmektedir. Sans-abri kelime anlamı olarak ise gölgeliğin olmaması demektir (Glasser, Fournier ve Costopoulos, 1999). Özellikle 1980'lere kadar Fransa'da evsizler "vagabond" sözcüğü ile karşılanıyordu ki buda serseri, hovarda anlamlarına gelmektedir (Işık, 2015). Ayrıca yine Fransa'da geniş anlamları ifade eden "sans-domicile" terimi ile evsizlik ifade edilmektedir. Terim olarak evsizliğin temeli barınma yoksunluğunun yanı sıra, aile ve komşu gibi diğer sosyal ilişki yoksunluğunu da kapsamaktadır (Marpsat ve Firdion, 2007).

Hindistan gibi ülkelerde, barınacak yeri olmayan ve dışarıda yaşayan insanlara "çatısız" kavramı kullanılmaktadır. Bu terim genellikle "evsiz" kelimesi ile ilişkilendirilir. Gelişmekte olan ülkelerde ev yoksunluğunun yaşanmasının sebebi olarak daha çok savaşlar, köyden kentte göç, doğal afetler ile bağlantı kurulmaktadır. Batı uluslarında ise genellikle evsizlik kronolojik olarak daha çok alkolizm ile ilişkilendirilmektedir. 1900'lü yılların sonunda, hükümetin konut sağlama desteğini azaltması aynı zamanda şehirlerin kentleşmesi ile giderek artan madde bağımlılığı ve zihinsel hasta olan kişilerin topluma kazandırılması ile ilişkilidir (Glasser ve Bridgman, 1999).

1992 yılında Japonya'da ekonomik kriz patlak verdikten sonra yaşanan duraksamanın etkisi ile daha da fazlaşan evsiz insanlar için "homuresu" kavramı kullanılmıştır. Bu kavram, tren ve altgeçit istasyonları, nehir kenarları, parklar ve alışveriş merkezleri gibi kamusal alanlarda yaşayan kişileri tanımlamak için kullanılır. Evsiz anlamında kullanılan homuresu yerine çoğu zaman, dilenci veya gezginde kullanılmıştır. Kullanılan bu terimler haricinde, tepki toplayan bir anlam ise toplumu sömüren, madde bağımlısı kişiler olmuştur.

Sosyal bilimciler ise bütün yapılan bu tanımlara karşın daha uygun bir tanım olacağını düşünerek, “sokakta uyuyan kimse” veya “sokakta uyuyan işçi” kullanımını literatüre kazandırmıştır (Marr, 2007).

Amerika Birleşik Devletleri yasalarında ise “*Evi veya ikametgâhı olmayan, sokak ve caddelerde yaşamını sürdüren, geceleri yatacak uygun yeri olmayan, oteller, toplu konutlar, hapisaneler ve ruh hastalarına ait geçici yerler gibi geçici yaşam koşullarını sağlayan yerlerde kalan, denetim altındaki sosyal konutlarda yaşayan kişiler “evsiz” olarak, bu sürecin yaşanmasıyla ortaya çıkan durum ise “evsizlik” olarak tanımlanmaktadır (Yağan 2009’ dan aktaran; Küçük, 2014).*

İngiltere’de ise evsiz, kişinin kendisinin ya da ailesinin kalacak herhangi bir yerinin olmamasını ifade eder. Homeless, yardıma muhtaç ve korunaksız bireyler olarak tanımlamaktadırlar. Örneğin, hamileler, sömürgecilik tehlikesi altında olan genç insanlar, zihinsel rahatsızlığı olanlar ve 60 yaş üstü yetişkinler gibi sınıflandırabileceğimiz gruplar korumasız ve yardıma muhtaç bireyler arasında yer almaktadır. Fakat bu gruba dahil edilmeyen bir grup vardı ki o da; bekar/erkeklerdir (Ravehill, 2008). Yukarıda yer alan bilgilerden anlaşılacağı üzere bazı ülkeler evsizler için sınıflandırmalar yaparken, İngiltere’de evsizlik çok geniş bir yelpazeye sahiptir.

“Evsizlik” kavramına ilişkin yapılan tanımlamaların ardından, bu terimin çeşitli ülkelerde kazandığı anlam ve bu anlamının karşılığı olarak hangi kavram ile kullanıldığına dair bilgiler tabloda kategorize edilmiştir (Tablo I). Aşağıda yer alan tablonun, bölgelere göre kavramsallaştırılan evsizlik olgusunun anlaşılmasında yardımcı olacağı düşünülmektedir. Evsizlerin Kültürlerarası Kavramsallaştırılmasına dair tablo aşağıda yer almaktadır.

BÖLGELER	EVSİZLİĞİN KAVRAM KARŞILIĞI (BARINAK YOKSUNLUĞU)	KAVRAMLARIN ANLAMLARI
Birleşik Krallık	Sleeping rough	
Birleşmiş Milletler	without permanent address	Kişinin kalıcı adresinin olmaması
Hindistan	çatisizlik (roofless)	
Fransa, Quebec, Kanada	sans-abri	Gölgelem olmaması "without shade"
Latin Amerika	sin techo	Çatısının olmaması (without roof)
BÖLGELER	AİLESİ VEYA DİĞER İNSANLARLA İLİŞKİSİNİ KESENLER	KAVRAMLARIN ANLAMLARI
Almanya	Pennebruder	Fıran kardeş "prison brother"
Finlandiya	Pulikko	Yaşlı erkek, alkolik
Fransa	Clochard (berduş)	Serserice dolaşmak "tramp"
Japonya	Furosha	Su üstünde yaşayan insanlar
Latin Amerika	Desamparado	Diğer insanlara karşı
Rusya	Bomzh (acronym for bez opredilyonogo mesta zhitelstva)	Belirli bir yer ya da ikametinin olmaması
BÖLGELER	EVSİZ SOKAK ÇOCUKLARI	KAVRAMLARIN ANLAMLARI
Brezilya	Pivete or pixote	Suçla karışmış sokak çocuğu
Kolombiya	Gamino, gamina	Sokak çocuğu
Nepal	Khate	Çöp toplayıcısı
BÖLGELER	GECEKONDULAR, SLUM BÖLGELERİ	KAVRAMLARIN ANLAMLARI
Afrika	Bidonville	Çöp şehir "tin city"
Brezilya	Favela	Gecekondu yerleşmeleri
Endonezya	Kampung	Kasaba
Lima, Peru	Pueblo joven	Young town

Tablo 3: Evsizlerin Kültürlerarası Kavramsallaştırılması (Kaynak: Küçük, 2014'ten faydalanarak düzenlenmiştir.)

Her toplumun kendine has evsizler ile ilgili tanımlamaları olduğu gibi, evsiz bireylerinde kendilerine özgü özellikleri, ihtiyaçları ve nedenleri bulunmaktadır. Fakat bunun aksine evsiz bireyleri benzer özellikleri doğrultusunda ortak paydalarda sınıflandırılabilir. Yapılan bu sınıflandırmalar sayesinde, evsizleri daha doğru anlamak ve onlara yönelik doğru yaklaşımlar sergilenmesi bakımından fikir sunmaktadır. Bu konu ile ilgili yaklaşımlar doğrultusunda evsizler hakkında sınıflandırmalar yapılabilmektedir. Literatürde çeşitli sınıflandırmalar olmasına karşın, en yaygın sınıflandırma, zaman kavramını esas alarak oluşturulan yaklaşımlardır. Zaman değişkenini temel alan sınıflandırmalar; zamansal sınıflandırmalar ve zamansal olmayan sınıflandırmalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Zamansal sınıflandırmalarda kendi içinde birtakım alt başlıklar doğrultusunda incelenebilmektedir (Küçük,2014). Evsizleri anlamak ve onlara doğru yaklaşımlarda bulunabilmek adına evsizlerin sınıflandırılması önem teşkil etmektedir. Fakat tez kapsamında evsizlerin sınıflandırılmasına sadece başlıklar ile değinilecektir. Bunun sebebi; yapılan bu

sınıflandırma evsizleri anlamak adına önem teşkil etmesine karşın, konu ile ilgili başta sosyologlar olmak üzere çeşitli bilim dallarında detaylı incelemelerin yapılıyor olmasıdır. Çalışmaya ışık tutması açısından bu bilgilerin edinilmesi oldukça önemlidir. Fakat çalışmanın ana çerçevesinin dışına çıkmamak adına bu konunun başlıklar altında incelenmesi uygun bulunmuştur.

Bu çalışmada evsizlik kavramı çeşitli ülkelere göre analiz edilerek incelenmiştir. Çalışmanın başlangıcında belirtildiği üzere, “evsizlik” kavramı ile ilgili çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Bu çeşitlilik toplumların sosyal ve kültürel yapılarına, gelişmişlik düzeylerine vb. göre değişiklik göstermektedir. Kavram, her ne kadar farklı etkenler doğrultusunda çeşitlilik gösterse de en yaygın anlamları ile dört ana değişken etrafında toplanabilmektedir. Bunlar; 1.Dar anlamıyla evsizlik- Kalacak bir yerin olmaması, sokakta kalmak, 2.Evsizliğin kendine özgü doğası ya da yerleşim yerinin niteliği; gizli evsizlik ve ev edinme koşulları, 3.Subjektif olarak deneyimlenen evsizlik ve 4.Belirli bir zamana ve yere bağlı olarak, kişinin ev edinme koşulunun sosyal yardım kurumlarının ya da yasaların belirlediği evsizlik olarak kategorize edilmiştir. (McNaughton 2008’den aktaran, Küçük,2014). Çalışma ile birinci dereceden ilişki içerisinde bulunan bölümleri (2. ve 3. değişkenler) biraz daha detaylı incelemek konuyu pekiştirmek adına yararlı olacağı düşünülmektedir. Söz konusu olan ana değişkenler şu şekilde özetlenebilecektir:

Evsizliğin kendine özgü doğası ya da yerleşim yerinin niteliği; gizli evsizlik ve ev edinme koşulları; evsizlik, bireyin barındığı yerin niteliği ve doğası ile bir bütün olarak ele alınır ve bu bağlamda açıklanır. Konuyu biraz daha açmak gerekirse, kişinin barınma amaçlı kullanabileceği veya kullanmakta olduğu yer, insan yaşamına uygun değil ise kişi kendisine alternatifler üreterek yaşam koşullarını iyileştirmeye çalışır. Örneğin; kişi akrabasının ya da yakınının evinde yemek olanağı sunulan geçici yerlerde barınmasını gerektirir. Herhangi bir kişinin literatürde, bu tarz geçici yerlerde yaşamını sürdürmesi “gizli evsizlik” olarak açıklanmaktadır (Watson ve Austerberry, 1986).

Evsizlik kavramı ile ilgili yapılan fiziksel temelli tanımlamalar kendi içerisinde bazı çelişkileri barındırmaktadır. Kimi düşünürlere göre, kişinin bir akrabasının, arkadaşının ya da tek gözlü bir evde yaşamını devam ettirmesi görünürde kişinin evde yaşamakta olduğunu ifade etmektedir. Fakat bu koşullarda bir yerde yaşamak yetersiz “ev” koşullarını içermektedir. Kişi, sürekli barınacağı yerden yoksun durumdadır. Dolayısıyla süreklilik gösteren evsizlik durumu ile karşı karşıya gelmektedir. Bu durum, yukarıda da bahsi geçen “gizli evsizlik” terimi ile tanımlanmaktadır (Wolch, Dear ve Akita, 1988 ve Hombs, 1994). Gizli evsizlik olarak tanımlanan kitle, kendi içerisinde bazı problemler barındırmaktadır. Bu kesim, yasal olarak kabul gören evsiz olarak adlandırılan gruba dahil edilememektedir. Bu yüzden sosyal yardım kurumlarından ve devletten gerekli olan hizmeti alamamaktadırlar. Bütün bunların yanı sıra, gizli evsizlik literatürde istatistiksel veri gösterimini ve bu alandaki olgusal tespiti engellemektedir (Watson ve Austerberry, 1986).

Yukarıda yer alan tanımlamada dikkat çekici nokta şudur; herhangi bir birey, barınmakta olduğu yeri çeşitli sebeplerden dolayı hayatını idam ettirmeye uygun görmüyor olabilir. Örneğin yaşadığı yer güvenliksiz, tekin olmayan bir yer olabilir ya da kış aylarında doğal çevre koşullarından oldukça etkilenen bir yapıda kalıyor olabilir. Bundan dolayı yapı, yağmur suları gibi çeşitli fiziki koşullardan etkileniyor ve bireyin yaşamını zorlaştırıyor olabilir. Örneklerin çoğaltılabileceği bu ve benzeri durumlarda birey, kaliteli bir yaşam sürdüremediğinden dolayı kendisine alternatifler yaratır. Bu alternatifler bir yakının yanından yani geçici yerlerde barınma olarak örneklenebilir. Böylelikle yaşam koşullarını insan onuruna yaraşır bir noktaya getirmeyi amaçlar. Burada bahsedilen kişilerin, aslında kendilerine ait ya da barınma ihtiyacını gidermeye yönelik bir evi olabilir. Fakat kötü yaşam standartları, kişiyi yerleşim yerinin niteliğinden dolayı “gizli evsiz” grubuna dahil etmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere, bireyin barınabileceği evi olsa dahi kötü yaşam koşullarından dolayı “ev”siz grubuna dahil edilmektedir. Çalışmanın başlangıcında yoksulluk ve evsizlik arasında çok ince bir çizgi olduğundan bahsetmiştik. Yukarıda yer alan yerleşim yeri

niteliğinin eksikliğinden doğan gizli evsizlik grubu, bu düşüncüyü destekler niteliktedir.

Sübjektif olarak deneyimlenen evsizlik; sübjektif yani somut olarak evsizlik, “evin olmamasını” ifade eder. Fakat evsizlik çeşitli değişkenlere göre tanımlanabilir (Somerville, 1997). Bu durumu bir örnek ile daha anlaşılır hale getirmek gerekirse; kişi için ev fiziksel bir yapı olmaktan ötedir. Ev aynı zamanda sosyal ve psikolojik ilişkilerini deneyimlediği bir mekân görevi üstlenmektedir. Dolayısıyla evsizlik, mekânı ve mekânın sağladığı bir takım şeylerden mahrum olma durumudur (Küçük, 2014).

Yukarıda yer alan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, aslında evsiz olmak sadece evden mahrum olma durumu değildir. “Ev” in bizlere sağlamış olduğu yaşantıdan ki bunlar; sosyalleşmek, arkadaş ve komşuluk ilişkileri, yardımlaşma ve dayanışma, çevreye güven duygusu, kişinin kendi alanını ve yakın çevresini sahiplenme duygusu ve koruma isteği gibi daha pek çok şeyden mahrum olma durumudur. Kısacası “eksik yaşamak” tır. Bütün bunlar göz önüne alındığı zaman gizli evsiz olarak tanımlanan grubunda birer evsiz olduğunu savunmak çok da yanlış sayılmayacaktır. Çünkü evsiz bireylerin mahrum olduğu yaşantıdan aynı derecede gizli evsiz olarak adlandırılan bireylerde mahrumdurlar. Bu durumda evsiz birey olarak tanımladığımız kitle daha kapsamlı bir hale dönüşmektedir. Bu düşüncüyü destekler bilgi ve görüşler çalışmanın ilerleyen kısmında daha detaylı olarak ele alınacaktır.

Castells’ in (2013) de belirttiği gibi; *“yeni yoksulluğun çarpıcı yüzlerinden biri de evsizliktir;... 1990’ lardaki evsiz nüfus, ucuz meyhanelerin ve otellerin bulunduğu civarda takılan klasik evsiz barksız takımı ve hastane dışında kalmış zihinsel hastalardan oluşan o “eski evsizler” in yanı sıra, “sosyal güvenlik yardımı anneleri” , sanayinin uzaklaşması ve yeniden yapılanmanın geride bıraktığı genç aileler, semtleri nezihleştirme girişimleriyle evlerinden çıkarılmış kiracılar, evden kaçmış gençler, evi olmayan göçmenler ve erkeklerden kaçan hırpalanmış kadınlar gibi yeni karakterleri de kapsayan bir nüfustur. Bir kere sokağa düştüler mi, evsizliğin kara deliği bir damga misali bir şiddet ve istismar*

dünyası olarak hiçbir ayırım gözetmeksizin evsizleri etkisi altına alır; hayatları bir süre sokaklarda geçerse eğer onları ümitsizliğe yazgılar” .

Tarihsel süreçte evsizlik incelendiği zaman, içerik açısından değişime uğradığı görülmektedir. Yukarıda yer alan açıklamalar Castells'in söylediklerini destekler niteliktedir. Castells'in de belirttiği gibi artık evsiz olarak tanımlanan kitlenin demografik özellikler bakımından oldukça geniş bir yelpazeye sahip olduğu söylenebilir. Üstelik günümüzde siyasi bazı sebeplerden dolayı rant alanına dönüşen semtlerde, bölgeyi iyileştirme adına kişiler evlerinden çıkmak zorunda bırakılabilmektedir. Günden güne artan kadına şiddet, kadınları evlerini terk etmeye zorlamaktadır. Böylece sokağın soğuk yüzü ile kadın ve çocuklarda karşılaşmaktadır. Yaşanan savaşlar ve ülkelerini terk eden göçmenler, gittikleri yerlerde evsizlik problemi ile karşı karşıya kalmaktadır. Buda evsiz olarak tanımlanan kitlenin sadece bir kişi değil, ailelerden de oluşabileceğini göstermektedir. Günümüzde evsiz olarak tanımladığımız kitle, yukarıda bahsedilen ve örneklerini çoğaltabileceğimiz pek çok yeni karakterleri kapsamaktadır. Bu yüzden Castells' in de söylediği gibi aslında evsizlik bir kara deliktir.

Evsizlik terimine ait farklı kişiler tarafından yapılmış tanımlamalara ve sınıflandırmalara, çalışmanın daha iyi anlaşılabilmesi için detaylı olarak yer verilmiştir. Konunun başında belirtildiği üzere, evsizlik ve yoksulluk kavramlarını birbirinden ayrı düşünmek pek mümkün değildir. Bu iki terim arasında ufak farklılıklar olsa da temelde birbirine çok yakın iki olgu olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceyi desteklemek ve konunun daha iyi anlaşılması sağlamak adına, yoksulluk kavramının kısaca incelenmesi planlanmıştır. Böylelikle yoksulluk ve evsizlik arasında kıyaslamalı bir inceleme yapılabilmesi hedeflenmektedir.

Mutlak yoksulluk ana hatları ile yeterli kaynak ve gelir sahibi olmama durumudur. Daha detaylı açıklamak gerekirse, insan onuruna uygun bir şekilde yaşantısını sürdürülebilmesi için gerekli olan temel gereksinimlerden yoksun olma durumu olarak tanımlanabilir. Bunlar; barınacak ev, giyecek, gıda, su, güvenlik ve sağlık hizmetlerinden yaralanmak gibi çeşitli gereksinimleri

kapsamaktadır. Bunun yanı sıra yoksulluk; psikolojik, sosyal ve politik alanlarda da eksik olma durumu olarak kabul edilebilir (Oktik, 2008). Yoksulluk, ekonomik bir kategori olmanın dışında, bireylerin içinde yaşadığı, başa çıkmak için bir takım farklı yöntemler geliştirdiği, anlamlandırdığı, toplumsal bir durumdur (Erdoğan, 2007).

Yoksulluk terimi ile ilgili oldukça fazla açıklamalar bulunmaktadır. Yapılan bütün bu tanımlamalardan yola çıkarak, yoksulluğu sadece birkaç kelime ile özetleyecek olursak; göreceli yoksulluk, yoksun olma durumudur. Yoksul bir birey yaşantısını devam ettirecek imkânlardan yoksundur. Üstelik yoksul kişiler, yoksun oldukları durumlar ile başa çıkmak için çeşitli yollar aramaktadırlar. Dolayısıyla yoksulluk, yoksun olunan çeşitli durumlara karşı yaşam mücadelesi vermektir.

Çalışmaya sübjektif bir pencereden bakmak gerekmektedir. Evsiz ve yoksul arasındaki en belirgin fark; evsiz kişi “ev” i olmayan kişiyi temsil ederken, yoksul bir kişinin barınacak bir “ev” i bulunmaktadır. Fakat yoksul bireyin sahip olduğu “ev” in kişiye sağladığı olanaklar çeşitlilik göstermektedir. Kişi başını sokacak bir “ev” e sahip olsa da, yaşantısında çoğu şeyden yoksun olabilmektedir. Aslında buda bize, yoksulların gizli evsizlik yaşadığını göstermektedir. Fakat gizli evsizlik tanımından ayıran nokta şudur; yoksul bireyler zorlu yaşam koşullarına karşın, herhangi bir yakının yanına gitmemektedir. Yani yoksulluğu ile mücadele etmektedir. Bu durumda evsiz ile yoksulun “ev” dışında yolları kesişmektedir. Evsizler ve yoksullara yönelik yukarıda yer alan açıklamalar düşünüldüğü zaman, her iki kavramı temsil eden kişilerin birtakım ortak bileşenleri olduğu söylenebilir. Bu bileşenleri maddeler halinde özetleyecek olursak:

- Dış etkenlere (hava koşulları, doğal afetler, çevre koşulları vb.) dolaylı ya da doğrudan maruz kalmak,
- Güvenliksiz yaşam,
- Yeterli kaynak ve gelirden yoksun olmak, bunlar; giyecek, gıda, su vb.
- Duygusal, psikolojik, ruhsal ve politik eksiklik,

- Toplumdan dışlanmışlık hissi,
- Sosyal hayattan mahrum olmak,
- Özel hayat/ mahremiyet yaşantısından mahrum olmak,
- Sağlık hizmetlerinden yeterli ölçüde faydalanamamak.

Çalışmada yer alan bilgiler ışığında, birtakım çıkarımlar yapılmıştır. Bunlar, yoksulların ve evsizlerin ne denli ortak noktaları olduğunu anlamamıza yardımcı olacaktır. Dolayısıyla evsizliği tek başına ele almaktansa, etkilediği veya etkilendiği olgular ile ele almanın çalışmanın içeriğini zenginleştireceği düşünülmüştür.

Sanayi devrimi ile kentleşme süreci ivme kazanmış ve bütün ülkeleri etkilemiştir. Gelişmiş ülkeler bu süreci daha dengeli yönetmelerine karşın az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bu süreci çok iyi planlayamamıştır. Kentleşme sürecini olumlu karşılamakta zorlanan ülkeler arasında Türkiye'ye de yer almaktadır. Kentleşme süreci ile köyden kentte göç artış göstermiş, , iş olanakları çeşitlilik göstermiş olsa da kişi sayısının artması, işsizlik oranının artmasına sebep olmuştur. Bütün bunlara ek olarak, ülkede yaşanan gelir adaletsizliği ve ülkenin ekonomik durumunun zaman zaman dalgalanması, ülkede işsizlik, konut sorunu ve yoksulluk gibi sorunlara sebep olmuş ve buna bağlı olarak evsiz bireylerin sayısının artmasına neden olmuştur(Dedekargınoğlu, 2015).

Artan nüfus, yeryüzünü ve yeryüzü kaynaklarını zorlamakta, hızlı bir şekilde tükenmesine sebep olmaktadır. Buna bağlı olarak gelişen konut sorunu giderek artış göstermektedir. Oysa konut ihtiyacı, bireyin temel ihtiyacıdır. Konut ihtiyacı nüfus artışı ve insanların köylerden ya da kırsal kesimlerden büyük kentlere göç etmesi ile doğrudan ilişkilidir (URL 2). Maddi yetersizlik, artan nüfus ve göç eden kişilere yetecek kadar konutun olmaması gibi çeşitli sebepler, insanların barınma sorunu yaşamasına etken olmuştur. Zaman içerisinde insanlar, barınma problemini çözmek adına "ev" bağlamında mekânsal pratik çözümler oluşturmuştur. Bu çözümler; barınma ihtiyacını kamusal alanlarda gidermek, derme çatma bir gecede şehre kondukları gecekondular

çözömlerleri ya da bireyin kendi imkânları doğrultusunda kaçak olarak inşa ettiği yapılar, konut problemlerini gidermek adına yaptığı çeşitli girişimlerdir.

Artan konut ihtiyacına karşın, yoksul bireylere yönelik yetersiz konut sayısı, evsiz kişilerin sayısının artmasında rol oynamıştır. Evsiz olarak tanımlanan bu topluluk, barınma ihtiyacını gidermek ve yaşamlarında devam edebilmek adına birtakım mekânlar üretmek zorunda kalmışlardır. Oluşturulan bu mekânları birkaç ana başlık altında incelemek, çalışmanın anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Evsizlerin ve kısmen yoksulların oluşturduğu bu mekânlar; slum yani yoksulluk yuvaları, gecekondular ve barınma evleri olmak üzere üç ana başlık altında incelenecektir.

“Slum” kavramı; İngilizce dilinde yer alan bir kavram olup, düşük gelirli yerleşim birimlerini ve yoksul yaşam koşullarını genel anlamda tanımlamak için kullanılmaktadır. En basit anlamı ile “slum”, düşük kalitede barınma ve sefalet ile şekillenmiş kalabalık kent bölgelerini tanımlar (UN-HABITAT, 2003). Gilbert’e göre; herhangi bir yeri slum olarak tanımlamanın kesin parametreleri yoktur, çünkü bu tanımlamayı yapabilmek için gereken özellikler ülkeler arasında değişiklik göstermektedir. Buna ek olarak dünya üzerinde yoksul yerleşim bölgeleri olarak adlandırılan alanların heterojen olduğunu belirtmekte ve bu yüzden, slum yani yoksulluk yuvası tanımının hem kesin hem de değişken olması gerektiğini ileri sürmektedir (Gilbert, 2007).

Şekil 38: Dharavi, Mumbai’de yaşayan insanların barındığı “slum” olarak adlandırabileceğimiz konut tipi örneği(Kaynak: <http://gluebomb.com/post/14-lesser-known-things-about-dharavi-that-will-surprise-you>).

2002 yılında Nairobi’de yapılan Birleşmiş Milletler Uzman Grup Toplantısı sonucunda önerilen, fiziksel ve yasal açıdan (sosyal şartları dışarıda tutarak) yoksulluk yuvalarını betimleyen işlevsel tanıma göre, bir bölgenin slum olarak değerlendirilmesi için;

- Temiz suya yetersiz erişim
- Sağlıksız yaşam koşulları ve altyapıya yetersiz erişim
- Konutlarda düşük yapısal kalite
- Aşırı nüfus yoğunluğu
- Düşük güvenlik önlemleri gibi sorunları taşıması gerekmektedir (UN-HABITAT,2003,s.12).

Yukarıda bahsedildiği üzere, slum kavramı çeşitli parametrelere bağlıdır. Bu kavram ülkeden ülkeye hatta yerel tabanda dahi değişkenlik gösterebilmektedir. Slum kavramını tanımlayabilmek için bazı kesin değerler gerekse de, göreceliği de büyük ölçüde içinde barındırmaktadır. Bir bölgenin slum olarak değerlendirilebilmesi için gereken maddeler incelendiği zaman, temel bileşende evsiz bireylerin de yoksun olduğu fiziksel ve yasal eksiklikler ile kesiştiği

söylenbilir. Evsizleri bu durumdan farklı kılan en önemli özellik; evsizler için “konutlarda düşük yapısal” kalite neredeyse söz konusu değildir. Çünkü konut olarak tanımlayabileceğimiz yapılarda kalmamaktadırlar. Daha çok pratik mekânsal çözümlerler gerçekleştirilmektedirler ki bunlarında “düşük yapısal kalitede” olduğu söylenebilir.

“Gecekonudu” kavramının konuşma dilimizde yer alması çok uzun bir geçmişe dayanmaktadır. Bireylerin barınma ihtiyacını gidermek adına yaptığı bu yapılar; illegal biçimde, arazinin kimin olduğuna dikkat edilmeden, o zaman koşulunda temin edilen malzemelerden(tuğla, naylon, tahta, moloz yığınlarından temin edilen malzemeler vb.) genellikle bir gecede şehre kondurulmaktaydı¹.Gecekondu teriminin tanımı, kaynaklara göre çeşitlilik göstermektedir(Keleş, Kentleşme Politikası, 2004). Kentbilim Terimleri Sözlüğü’ne göre Gecekondu: “Bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve dilbilgisi dışında onamsız olarak yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü” olarak tanımlanmaktadır(Keleş, Kentbilim Terimleri Sözlüğü, 1998). Türk Dil Kurumu ise gecekonduyu, “ isim imar ve yapı kanunlarına aykırı olarak başkalarına veya kamuya ait arazi veya arsalar üzerinde toprak sahibinin bilgisi ve rızası olmaksızın acele yapılmış konut, konu” şeklinde tanımlamaktadır(URL 3). Bir başka tanıma göre gecekondu, “toplumun kırsal bölgesinden kopmuş ve kentlerde sanayi ve onunla birlikte gelişen örgüt de olmadığından, emilememiş nüfusun mekâna yansıması” sonucu ortaya çıkan yapılar olarak açıklanmaktadır(Arslan, 1989).

¹ Latife Tekin’in Berci Kristin Çöp Masalları adlı kitabında yer alan bilgilerden faydalanarak yazılmıştır.

Şekil 39: *Dostlar Mahallesi Gecekondu yerleşkesi (Kaynak: Gizem Kulak, 2016)*

Gecekondu yerleşimleri, gelişmekte olan yoksulluk yuvaları olarak belirlenmiştir (UN-HABITAT, 2003). Bir başka deyişle yoksul yaşam alanlarını tanımlayan terimlerden birisi de gecekondulardır. Batı ülkelerinin gelişmiş ve sanayileşmiş büyük kentlerindeki yoksulluk yuvaları bir diğer adı ile “slums”, gelişmekte olan ülkelerin gecekondu yerleşmeleri ile sıklıkla birbirine karıştırılır. Ancak bu iki kavram arasında benzerlik bulunmasına karşın, bu iki olguyu birbirinden farklılaştıran önemli ayrımlar vardır(Keleş, 2004).

Çalışmada evsizler için geliştirilecek olan, alternatif bir barınma evi tasarımının şekillenmesinde; slum ve gecekondu yapılarının benzer ve farklı yönlerini analiz etmenin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bilgilerden yararlanarak, tespit edilen eksikliklerin, sunulacak olan fikir projesinde önlenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca yapılan analizler ışığında, kentsel dokuya ve yerel tabana uyum sağlayan bir yapı tasarlanması düşünülmektedir. Slums (yoksulluk yuvaları) ve gecekondu arasındaki yakın özellikler ve benzerlikler, Kentleşme Politikası kitabında yer alan bilgiler doğrultusunda, aşağıda yer alan maddeler halinde sıralanabilir (Keleş, 2004):

- Her iki toplulukta, bulunduğu toplumun yoksul ve dar gelirli kitlelerini kapsamaktadır.
- Slums (yoksulluk yuvaları) ve gecekondu barınan kitleler arasında bir takım ortak özellikler bulunabilir. Bu özellikler;

- Meslek yapısı
- Tavır
- Davranış
- Toplumsal değer sistemleri şeklinde sıralanabilir.

Sıklıkla birbirine karıştırılan gecekondulu ve slum kavramlarına ait bazı ortak özellikler yukarıda belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, bu iki kavramı birbirinden ayıran ve oldukça önemli olduğu düşünülen farklılıklarda mevcuttur. Slums (yoksulluk yuvaları) ve gecekondulu kavramlarını birbirinden farklı kılan belirgin özelliklerden bir kısmı, aşağıda yer alan tabloda belirtilmiştir.

Farklılıklar	SLUM (Yoksulluk Yuvaları)	Gecekondulu
Köken	Genellikle kent asıllıdır.	Genellikle köy asıllıdır.
Barınak Tipi	Genellikle (multi-family); çok katlı, birden çok ailenin yaşadığı, ağaçsız, eski, düşük ölçünlü(?) yerleşim alanlarıdır.	Genellikle; türdeş görünüşlü, tek katlı, tek odalı, bahçeli, ağaçları, kümesi, ahşap eklentileri olan barınaklardır.
Nüfus	Hektar başına nüfus yoksulluk yuvalarında, gecekondulardan çok yüksektir.	Nüfus ve barınma yoğunluğu gecekondularda yüksektir.
Yapım Amacı	Yoksulluk yuvalarının en belirgin özelliği geçici ve konaklama yeri olmalarıdır. Bu nedenledir ki, kiracılık oranı, birincilerde çok düşük, ikincilerde çok yüksektir.	Genellikle barınma gereksiniminin sürekli olarak karşılanmasını sağlayan, yerleşme niyeti ile kurulmuş yapılardır.
Konum	Batı ülkelerinin yoksulluk yuvaları, genellikle kentlerin özeğinde yer alır.	gelişmekte olan ülkelerde gecekondulu bölgeleri, kimi ayrık durumlar dışında, kentlerin çevresinde yer alır. Bu nedenledir ki, kentleri saran gecekondulu kuşaklarından söz edilir.

Tablo 4: *Tablo Kentleşme Politikası kitabı kaynağına göre düzenlenmiştir (Keleş, 2004).*

Tablo 2’de, slum ve gecekondulu birbirinden ayıran temel farklılıklar belirtilmiştir. Çalışma ile doğrudan ilişki içerisinde olduğu düşünülen farklılıklara baktığımız zaman; barınak tipi, yapım amacı ve konum özellikleri öne

çıkılmaktadır. Çünkü iki farklı yapı tipinde yaşayan bu insanların hangi amaçla bu yapıları inşa ettiğini anlamının çalışmanın içeriğinin şekillenmesinde rol oynayacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak, bu yapıların kullanım şekli, yapım teknikleri ve yapıların konumlandığı yerlerin tespitinin, alternatif barınma evi tasarımına yardımcı olması planlanmaktadır.

Tabloda yer alan barınak tipi farkına baktığımız zaman; yoksulluk yuvalarında yaşayan insanların, çok katlı apartman tipi yerlerde barındığını görüyoruz. Yeşillikten ve kişisel bahçeden yoksun, genellikle birden fazla aile ile barınmaktadırlar. Buna karşın gecekonduda yaşayan insanlar; çoğunlukla tek katlı, kendine ait tanımlı bahçesi olan ve türdeş görünümlü yapılarda kaldığı anlaşılmaktadır. Üstelik bu yapılar, zaman içerisinde kişinin ihtiyaçları doğrultusunda düşeyde ya da yatayda genişletilebilme olanağı sunmaktadır. Bir diğer önemli ayırım ise; yoksulluk yuvalarının geçici konaklama yeri olmasıdır. Bu yüzden kullanıcı kiraya tabi tutulmaktadır. Buna karşın gecekonduda ise barınma gereksinimini daimi çözmeye yönelik, kalıcı konaklama özelliği taşımaktadır. Yoksulluk yuvaları kentin özeğinde yer alırken, gecekonduda bölgeleri çoğunlukla kentlerin çevresinde konumlanmaktadırlar.

Yukarıda yer alan özelliklerin yanı sıra, gecekonduyu yoksulluk yuvalarından ayıran bazı özellikler mevcuttur. Bu özellikler ve yukarıda bahsettiğimiz diğer özellikler, aslında gecekondunun özgün bir barınma birimi olmasının temelini oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Keleş (2004,)' in de belirttiği gibi; gecekondular, kentte geçiş alanları oluşturmaktadır. Yani kentte, eski bölgeler ve yeni bölgeler arasında tinsel ve özdeksel köprü konumundadır. Bunların arasında şehrin bir parçası haline gelmiş eski yapılar olmasına karşın, şehre çeşitli sebeplerden dolayı yeni gelenler tarafından yapılan yapılar da vardır. Gecekonduda yapılarının bir kısmı sağlamlık ve yaşama standardı açısından oldukça iyi konumda iken, diğer bir kısmı içinde yaşanamayacak kadar kötü, harabe biçimindedir.

Belirtilen bu fiziksel özelliklerin yanı sıra, gecekonduda bölgesinde yaşayan insanlar toplum tarafından kimi zaman sosyo-psikolojik açıdan da farklı

görülmektedir. Kimi yazarlar, gecekonduda yaşamakta olan insanların suç potansiyellerinin, toplumun diğer kesimlerine oranla daha yüksek olduğunu savunmuşlardır. Örneğin; toplumsal sapıklık ve sapkınlık eğiliminin, suç işleme potansiyelinin, kamu düzenini bozacak herhangi bir davranışta bulunma olasılığının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Oysa Türkiye gibi pek çok gelişmekte olan ülkelerde bulunan gecekondular bölgesinde yapılan araştırmalar, bu savı doğrulamamıştır (Keleş, 2004).

Şekil 40: Ankara'dan ve Şili'den Gecekondular yerleşimlerine birer örnek (Kaynak: <http://konuttimes.com/kenthaberleri/ankarada-gecekondular-sahipleri-icin-yapilan-konutlarin-teslimi-devam-ediyor/28115> ve <http://www.archdaily.com/10775/quinta-monroy-elemental>)

Gecekondular bölgelerine bakıldığında zaman, yapıların kendi içinde tutarlı bir dille olduğu görülmektedir. Çoğu küçük ölçekte ihtiyaçları karşılayacak biçimde yapılmıştır. Zaman içerisinde kullanıcının artan ihtiyaçları ya da gereksinimleri doğrultusunda aynı ya da farklı malzemeler ile eklentiler yapıldığı gözlemlenmektedir. Birçok gecekondular yapısının kendisine ait bahçesi bulunmaktadır. Hatta bazı kullanıcılar bu alanlarda küçük kümesler yapmakta veya kendilerine ait bahçe oluşturmaktadır. Yapılan gözlemlerden anlaşılacağı üzere gecekondular kullanıcısı, yeşillikten ve doğadan uzaklaşmamıştır. Gecekondular bölgelerindeki yapıların dikkat çeken özelliklerinden birisi ise, yapıların türdeş görümlü yani benzer bir dokuya sahip olmalarıdır. Farklı ülkelerde konumlanan gecekondular bölgelerinin, kendi içerisinde benzer ve

bütüncül bir dokuya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Şekil 3'te yer alan görsellerden sırasıyla Ankara ve Şili'den gecekonduların yerleşim yerlerine birer örnek teşkil edebilecek yapılar bütünüdür. Süreç içerisinde ihtiyaç doğrultusunda geliştirilebilen bu yapıların aynı dokuya sahip olduğu görülmektedir. Görsellerde görüldüğü üzere, konutların kendisine ait tanımlı giriş alanları mevcuttur. Kentlerin kontrollü gelişmelerini engelleyen bu yapıların kentte yarattığı olumsuz etkileri bir kenara bırakırsak, bu yapıların kendi içerisinde estetik bir görünüme sahip olduğu görüşü öne sürülebilir.

Yoksulların oluşturduğu barınma mekânlarından kısaca bahsetmiş bulunmaktayız. Bu bilgilerden çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, gerçekleştirilecek öneri proje tasarımının planlanmasında faydalanılması planlanmaktadır. Peki, bu barınma imkânlarından dahi yoksun olan “evsiz” bireyler için düşünülmüş ve uygulamaya geçilmiş “barınma evi” nedir? Yener (2012) Barınma Evi'ni; “herhangi bir kar amacı gütmeyen, ihtiyacı olan bireylere geçici barınma imkânı sunan yerler” olarak tanımlamaktadır.

Ülkemizde bazı büyük şehirlerimiz başta olmak üzere, çok az sayıda barınma evleri bulunmaktadır. Bu barınma evleri belediyelere bağlı hizmet etmektedir. Barınma evlerinde evsizlere sunulan imkânlar; temiz kıyafet, yıkanma ve tıraş gibi temel temizlik ihtiyaçlarını giderme, yatacak temiz ve güvenli bir yatak, sosyalleşmelerini sağlayacak televizyon ve dinlenme odaları, sabah ve akşam yemekleridir. Barınma evleri, kişinin güvenli ve kalıcı bir yer buluncaya kadar faydalanabileceği bir olanak sunmamaktadır. Herhangi bir evsiz, en fazla 15 gün barınma evinde kalabilmektedir. Kayıt olan her evsiz bireyin, barınma evine belirli bir giriş saati bulunmaktadır. Bu saat süresini ihlal ettiği takdirde barınma evinden faydalanamaz.

Türkiye'de barınma evleri oldukça sınırlı sayıdadır. Ülkemizde evsiz herhangi bir bireyin barınma evinden faydalanabilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Belediyelerce belirlenen kurallara göre, barınma evinden faydalanmak için sadece “evsiz” olmak yeterli değildir. Barınma evinden faydalanacak olan kişilerde aranan özellikler; alkol ya da uyuşturucu bağımlısı

olmamak, 18 yaşını doldurmuş olmak son ve en önemli özellik ise “erkek” olmaktır. Eğer sokakta evsiz bir kadın ya da evsiz bir çocuksanız barınma evlerine başvurunuz olumsuz sonuçlanmaktadır. Ülkemizde barınma evleri sadece erkeklere hizmet vermekte iken, İngiltere’de bekâr erkekler evsiz grubuna dahil edilmemektedir. İngiltere’de öncelik kadınlara, çocuklara, yaşlılara verilmektedir.

Barınma evlerinin yetersiz sayıda oluşu ve kısıtlı imkânlarla sahip olması, konu üzerine çalışma isteği doğurmuş. Saptanan problemin geçici çözümlerden ziyade kalıcı fikir önerileriyle çözülmesi gerektiği düşünülmektedir. Çalışmanın ana çerçevesini oluşturan barınma evleri, ilerleyen bölümlerde Ankara ili özelinde daha detaylı incelenecektir. Çalışmanın daha iyi anlaşılmasını sağlamak için yukarıda bazı tanımlamalara ve kavramsal açıklamalara yer verilmiştir. Yer alan bilgilerin çalışmaya ışık tutması hedeflenmiştir.

2.2. EVSİZLER İÇİN YAPILAN UYGULAMALAR

Dünyanın hemen hemen her yerinde, çeşitli sebeplerden dolayı sokakta yaşamak zorunda kalan evsizler bulunmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, günümüzde yaşanan göçler, savaşlar, ekonomik dengesizlikler gibi çeşitli sebeplerden dolayı evsiz bireylerin sayısında artış olduğunu söylenebilir. Günden güne artmakta olan evsizlere karşı maalesef sınırlı sayıda yardımlar bulunmaktadır. Üstelik bu hizmetler, yıl boyunca faydalanabileceği olanaklar sunmaktan yoksundur. Özellikle soğuk kış aylarında faydalanılabilen hizmet modelleri oluşturulmuştur. Bu yüzden ki evsiz bireyler ile ilgili ölüm ya da kaza haberleri duymak kaçınılmazdır.

Ülkemizde evsizlere hizmet veren modellere bakmadan önce; daha geniş bir pencereden bakarak, evsizlere yapılan çeşitli girişimleri incelemenin çalışmayı besleyeceği düşünülmektedir. Dünya genelinde yapılan geçici çözümler sunan önerilere ve kalıcı çözüm sunması beklenerek yapılmış projelere kısaca değinilecektir. Yapılan bu çeşitli uygulamalardan önce, sorun alanına yönelik birtakım ulusal ve uluslararası mevzuatlardan bahsetmek yararlı olacaktır.

Yıldız'ın (2011) ifade ettiği gibi; konuya öncelikli olarak İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ile başlamak faydalı olacaktır. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 10 Aralık 1948 tarihli 3. maddesinde “herkesin yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı vardır” ifadesi bulunmaktadır. Aynı bildirgenin 25. Maddesi “herkesin, kendisinin ve ailesinin sağlığı ve iyi yaşaması için yeterli yaşama standartlarına hakkı vardır; bu hak beslenme, giyim, konut, tıbbi bakım ile gerekli toplumsal hizmetleri ve işsizlik, sakatlık, hastalık, dulluk, yaşlılık ya da kendi denetiminin dışındaki koşullardan kaynaklanan başka geçimini sağlayamama durumlarında güvenlik hakkı vardır” diye açıklamıştır. 3 Mayıs 1996'da kabul gören Avrupa Sosyal Şartının 1. bölümünde yer alan 13. maddede “yeterli kaynaklardan yoksun olan herkes, sosyal ve tıbbi yardım alma hakkına sahiptir” tanımı yer almaktadır. Aynı metnin 14. maddesinde ise, “herkes sosyal refah hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir” ifadesi yer almaktadır (Yıldız,2011). Bunlara ek olarak Unesco 1987 yılını “Uluslararası Evsizler Yılı” ilan etmiştir (Işık, 2015).

Başta İnsan Hakları Evrensel Bildirisi olmak üzere, çeşitli mevzuatlarda insanların yaşamında sahip olması gereken temel hakların açıkça belirtildiğini görmekteyiz. Yukarıda yer alan ilgiler doğrultusunda, sosyal ve tıbbi hizmetlerden yararlanmanın ve yeterli yaşama standartlarına sahip olmanın her bireyin en temel hakkı olduğu açıkça ifade edilmiştir. Üstelik bu haklara sahip olmak için herhangi bir insan profili çizilmemiş herkese sunulan eşit haklar olarak tanımlanmıştır.

Uluslararası insan hakları bildirileri ve belgelerinde olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında ve mevzuatlarında farklı gelişen, özel gereksinimli kişiler, birey olarak temel haklara sahiptir. Bu haklar; yaşama hakkı, ifade özgürlüğü, kanunlar önünde eşitlik hakkı, adil yargılanma hakkı, evlenme ve aile kurma hakkı, düşünce ve vicdan özgürlüğü, ayrımcılığa uğramama, işkence ve kötü muameleye uğramamak, örgütlenme özgürlüğü, kölelik yasağı, sosyal güvenlik hakkı, eğitim hakkı, seyahat özgürlüğü, barınma hakkı, demokratik yaşama katılma hakkı vb. haklar şeklinde ifade edilebilir (Yıldız, 2011).

Ülkemizde kişilerin sahip olduğu haklardan bazıları yukarıda belirtilmiştir. Maalesef, her bireyin bu haklardan eşit şekilde faydalandığını söylemek mümkün olmayacaktır. Hatta bazı bireylerin bu haklardan hiç yararlanamadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Çalışmamızın ana konusu olan evsizler; barınma hakkı, ayrımcılığa uğramama hakkı, eğitim hakkı, sosyal güvenlik hakkı, demokratik yaşama katılma hakkı gibi en temel sayılabilecek haklardan yoksun bir şekilde yaşamını devam ettirmeye çalışmaktadır. Kişilerin yaşadığı bu yoksunluklar beraberinde toplumsal dışlanmayı da getirmektedir. Bu bilgilerin, evsiz bireylerin nelerden yoksun olduğunun daha somut bir biçimde anlaşılmasına yardımcı olması hedeflenmiştir.

Dünyanın hemen hemen her yerinde, kamusal alanlarda evsiz bireyleri farklı oranlarda görmek mümkündür. Bu insanlar için, otobüs durakları, bankamatikler, parklar, metro istasyonları, sokaklar... barınacakları alanları tanımlamaktadır. Dünyanın çeşitli yerlerinde, evsizler için yapılan olumlu ve olumsuz birtakım girişimler mevcuttur. Bu girişimlerden bazılarını incelemenin çalışmanın içeriğini desteklemesi açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Evsizlere yönelik pek çok girişim mevcuttur. Bunların çoğu olumlu olmasına karşın, evsizleri kent merkezlerinden uzaklaştırmak adına yapılan olumsuz girişimler de mevcuttur.² Bunun yanı sıra, yapılan girişimlerin çoğu, günlük ya da haftalık düzenlenen etkinliklerdir. Bu etkinlikler; gönüllü kişilerin organize ettiği yemek dağıtımları, yardımsever bireylerin evsizleri ücretsiz tıraş etmesi, evsiz bireylere temizlik (banyo) ihtiyaçları gibi daha pek çok örnek ile çoğaltılabilmektedir.

²Şadiye Dönümcü'nün, *Evsiz Barksız İnsanlar Üzerine* (<https://www.bianet.org>) adlı yazısında, dünya genelinde evsiz insanlara ilişkin uygulamalardan bahsedilmektedir. Yazıda, Prag ve İsveç'te yapılan olumsuz tutumlardan bahsedilmiştir. Bu bilgiler referans alınarak, olumsuz örnekler olduğuna değinilmiştir.

Şekil 41: Aşhane projesi ile yemek dağıtan Mark Bustos, New York

Yrd.Doç. Mahmut Karaman, Türkiye
gununde-gonullu-olarak-

(Kaynak:<http://listelist.com/ashane/guzel-kuafor/>)

Şekil 42: Evsizleri ücretsiz tıraş eden

(<http://www.aylakkarga.com/izin->

[evsiz-insanlari-tras-eden-](http://www.aylakkarga.com/izin-)

Şekil 43: Hayır kurumu Lava Mae tarafından 6 binin üzerinde evsizin günlük banyo ihtiyacını tasarlamak üzere yapılan otobüs, San Francisco(Kaynak: <http://www.log.com.tr/googledan-anlamli-hareket/>)

Yukarıda bahsedilen yardımlar Şekil 4, Şekil 5 ve Şekil 6'da yer alan görseller ile örneklendirilmiştir. Bu yardımlar sayesinde evsiz bireyler yeme, temizlik gibi bazı temel ihtiyaçlarını giderseler de, en temel eksiklikleri olan barınma sorunu giderememektedir. Yukarıda yer alan örnekler gibi, evsiz bireylere yapılan sosyal yardımlar pek çok farklı örneklerle çeşitlendirilebilir. Fakat çalışmanın ana hatlarından çıkmamak adına araştırmada; sosyal içerikli yardımlardan ziyade, barınma ihtiyacını gidermeye yönelik gerçekleştirilen mekânsal

örneklerin incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Dolayısıyla gerçekleştirilmiş olumlu ya da olumsuz girişimler arasından, mekânsal çözüm üreten belirli örnekler seçilecektir. Bu örnekler pratiklik, maliyet, mevcut olanaklardan yararlanarak çözüm üretme vb. bazı parametreler doğrultusunda seçilmektedir. Çalışmada bahsedilecek olan evsiz kişiler için tasarlanmış birtakım örnekler, araştırmanın sonunda tasarlanması hedeflenen fikir projesinin şekillenmesinde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

Şekil 44: Angela Luna'nın hem ceket hem çadır olabilen tasarımı (Kaynak: <http://www.wbur.org/hereandnow/2016/05/25/parsons-syrian-refugees>)

Yukarıda yer alan şekil 7'de "Parsons School of Design" okulundan mezun olan Angela Luna'ya ait çadır gibi işlev gören giyim tasarımlarından birisi yer almaktadır. Savaş ve göç gibi günümüz sorunlarına kayıtsız kalmak istemeyen Luna, bunu Suriyeli mültecileri düşünerek tasarladığını belirtmektedir. Luna'nın tasarımını kişi, üzerine ceket olarak giymektedir. İhtiyaç halinde kişi basit bir düzeneğe sahip ceketini çıkararak, bulunduğu herhangi bir yerde barınma

ihtiyacını giderebilmektedir. Luna bu tasarımı ile yılın tasarımcı kadın giysileri ödülünü kazanmıştır.³

Bu sayede birey kendisini dış çevreden kısmen korumayı başarmaktadır. Kişinin temel ihtiyaçları göz önüne alındığı zaman, bu tasarımda pek çok özellikten halen mahrum kalacağı görülmektedir. Örneğin birey, hala güvenli bir yaşam sürdürecektir, temizlik ve boşaltım gibi temel ihtiyaçlarını karşılamayacaktır. Kişi, insan onuruna yakışır yaşam sürdürmekten yoksun olsa da “başını sokacak” bir alana sahip olabilecektir.

Şekil 45: Michael Rakowitz tarafından tasarlanmış paraSITE'a bir örnek (Kaynak: www.moma.org)

Şekil 8’de evsizler için tasarlanmış paraSITE olarak adlandırılan barınak örneği görülmektedir. Bu barına tipi, HVAC sistemi olarak adlandırılan (ısıtma, havalandırma ve klima) sisteminin dış menfez ağzlarına tutturularak, binayı terk eden sıcak hava ile şişirilebilir barınaklar olarak tasarlanmıştır. Bir çeşit çadır olarak adlandırabileceğimiz yapı böylelikle binanın havalandırma menfezinden çıkan hava sayesinde şişerek formunu almakta, aynı zamanda barınağın içi

³<http://www.wbur.org/hereandnow/2016/05/25/parsons-syrian-refugees> ve <http://www.businessinsider.com/angela-luna-designs-jackets-to-help-syrian-refugees-2016-7/#luna-emphasized-that-the-collection-isnt-inspired-by-refugees-but-its-intended-to-help-them-by-looking-at-their-needs-and-trying-to-address-those-through-design-1> kaynaklarından yararlanılmış ve İngilizce ’den Türkçe ’ye bizzat çeviri yapılmıştır.

ısınmaktadır. Michael Rakowitz, paraSITE adını verdiği bu tasarımını genellikle artık çöp torbalarından çok düşük bir bütçeyle, ortalama 5 dolar, yapmaktadır (<http://www.michaelrakowitz.com>).

Rakowitz'in bu tasarımında kullandığı yöntem oldukça dikkat çekicidir. Çünkü mevcut malzemeler ile bir barınak tasarlamaktansa, atık plastik poşetleri kullanmayı tercih etmiştir ki bunların çoğunlukla çöp poşetleri olduğu bilinmektedir. Tasarımın temel yapı malzemelerini atık çöp poşetleri ve hava olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Tasarımcı, bina menfezlerinden çıkan havayı kullanarak, tasarımına şekil vermekte ve tasarladığı barınak modelini poşetler ve hava ile inşa etmektedir. Rakowitz, atık malzemeleri ve havayı kullanarak aslında ekolojik ve enerji dönüşümünden faydalanan bir tasarım modeli yaratmıştır.

Şekil 46, Şekil 47: Parasite modeline ait farklı çeşitleme örnekleri (Kaynak: <http://v3.arkitera.com>, <http://www.michaelrakowitz.com>)

Tasarımcı, ParaSITE adını verdiği tasarımın ilk örneğini siyah çöp poşetlerini kullanarak yapmıştır (Şekil 9). Sokaklarda yaşayan bir evsiz, kendisine sunulan bu barınağı kullanmak istememiştir. Bunun nedenini ise çevresini ve insanları görmediği bir “şey” içerisinde yaşamak istemediği ifade ederek açıklamıştır. Çünkü evsiz kişi, şeffaf olmayan bir “şey” içerisinde, insanlar tarafından görülmediğini ve kendisinin de onları görmediğini bu yüzden de kendini güvende hissetmediğini dile getirmiştir. Bu noktada, bazı kavramların öneminin evsizler için değiştiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bilgilerden yola

çıkarak, evsizler için görülmenin ve görebilmenin mahremiyet kavramından daha öncelikli bir yer teşkil ettiği sonucuna ulaşılabilir. Evsiz kişinin bu yaklaşımı bize gösteriyor ki, duvarların dışarı ile ilişki içerisinde olan açıklıkları sadece ışığı içeri almamaktadır. Aynı zamanda, içeride yaşamakta olan bireyin duygularının şekillenmesinde önemli rol oynamakta ve kişinin güvende hissetmesini sağlamaktadır. Çünkü kişi, bu açıklıklar sayesinde dışarıyı gözlemleyebilmektedir. Dolayısıyla dışarıdan olup bitenlere hakim olmakta ve olası tehditlere karşı tetikte olabilmektedir (<http://v3.arkitera.com>). Rahatsızlığını açık bir şekilde dile getiren evsiz, Rakowitz'den olabildiğince çok pencereye sahip bir paraSITE tasarlamasını istedi. Tasarımcı evsiz bireyin istekleri doğrultusunda şekil 10'da yer alan tasarımını gerçekleştirmiştir. Tasarımcı bu barınak tipinde 6 adet pencere açıklığı kullanarak, evsiz kişinin kendisini güvende hissetmesini sağlamayı amaçlamıştır (<http://www.michaelrakowitz.com>).

Rakowitz'e göre; "bu insanların yeni evleri sadece bir "yara bandı" oluyor. Ancak yara bandı yaraları kapayabilir ama öte yandan altında ne yattığına da işaret eder" (<http://v3.arkitera.com>). Yukarıda yer alan bilgilerden, evsiz bireylerin mahremiyet yani gizlilik sorununu kendilerine bir problem olarak görmediği sonucuna varılabilir. Evsiz, kendi köşesine saklanarak insanlardan kaçmaktansa halkın arasında olası tehdit ve saldırılara karşı tetikte olmayı tercih etmektedir. Görünür olmak istediğini söyleyen evsiz birey için güvenlik daha öncelikli bir konumdur. Aslında bu düşünce yapısı oldukça normaldir. Çünkü her birey için nefes, yeme, içme, uyuma gibi temel fizyolojik ihtiyaçlardan sonra güvenlik ihtiyaçlarını karşılamamanın oldukça önemli olduğunu Maslow teorisinde görmekteyiz. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde insanların ihtiyaçlarını ve önceliklerini daha net algılayabilmek adına Maslow teorisi prensiplerine değinilecektir.

Evsizlerin barınma ihtiyacına yönelik yenilikçi yaklaşım çalışmalarına bir başka örnek olarak, Slovakya'da tasarlanan bir fikir projesi gösterilebilir (Şekil:11-12). Projenin öncülüğünü yapan Design Develop, evsizler için şehirde yer alan reklam panolarını iki odalı bir daireyi dönüştürmeyi planlamaktadır. Gregory projesi olarak adlandırılan bu çalışma, Slovakya merkezli bir tasarım olarak

kurgulansa da ufak müdahaleler doğrultusunda çoğu kültür ve bölgelere uyarlanabileceği düşünülmektedir. Projede, reklam panolarının en iyi ve maksimum düzeyde kullanılması amaçlanmaktadır. Projenin yaratıcılarına göre; bu sayede yapının çok düşük maliyetli olacağı ve reklam panosu gelirleri sayesinde giderlerin bir kısmının ödenebileceği görüşü ileri sürülmektedir (<http://www.dipnot.tv>).

Şekil 48: *Tasarlanan fikir projesine ait dijital çizimler (Kaynak: <http://www.dipnot.tv>)*

Şekil 49: *Tasarlanan Fikir Projesine ait iç mekan modellemesi (Kaynak: <http://www.dipnot.tv>)*

Yukarıda yer alan Slovakya tabanlı fikir projesine ait görsellerde görüldüğü üzere, evsiz bireyler kent yaşantısından kopmayacakları bir tasarıma dahil edilmektedir. Böylece kişiler kent merkezlerinden soyutlanmayarak, hayata daha kolay uyum sağlayabilecekleri bir proje önerisi içinde yer almaktadır. Bunun yanı sıra proje tasarlanırken, işin ekonomik boyutunun düşünülmesi ilgi çekicidir. Projenin hayata geçmesi halinde hükümet, evsizlere kalıcı bir öneri sunabilecek ve elde edilen reklam gelirleri ile bu projenin maliyetini düşürme olanağı elde edebilecektir. Tasarlanan projenin modellemelerine baktığımız zaman herhangi bir kişinin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik tasarımlar yapıldığı görülmektedir.

Evsizler için tasarım yapan bir başka tasarımcı ise genç mimar James Furzer'dır. Mimar Furzer, tasarlamış olduğu bu proje ile Yeni Vizyonlar Yaratan Mekân (6th "Space For New Visions") tasarım yarışmasında ödüle layık görülmüştür. Furzer yapmış olduğu tasarımda, evsizlere yağmurlu ve soğuk havalarda ya da ihtiyaç hissettikleri herhangi bir zaman diliminde sığınabilecekleri bir barınma olanağı sunmaktadır. Fakat tasarım evsizlere dair kalıcı bir öneri sunmamaktadır. Furzer, evsizliğin herhangi bir sınıflandırmasını yapmamaktadır ve evsizliği, herkesin yaşayabileceği bir durum olarak tanımlamaktadır. Bu yüzden evsiz bireylerin, saygınlığını korumaları yani kaybetmemeleri gerektiğini vurgulamaktadır (<http://www.ensonhaber.com>).

Şekil 50: Londra'da uygulanan "çivili önleme" örnek (Kaynak: www.t24.com)

Geçtiğimiz yıllarda İngiltere'nin başkenti olan Londra'da gerçekleşen "evsizlere karşı çivili yöntem" (metal spikes) uygulamaları dünya genelinde oldukça tepki toplamıştır. Yapılan uygulamada (Şekil:13); evsizlerin kapı önleri, sokak,

apartman girişi gibi yerlerde kalmalarını engellemek amacı ile zemin döşemesine çiviler monte edilmiştir. Yapılan uygulama dünya çapında büyük tepki topladıktan sonra, çiviler sökülüştür. Furzer, evsizlere karşı yapılan bu caydırıcı uygulamayı insanlık dışı bulduğunu belirtmektedir (www.indiegogo.com).

Furzer, tasarımında malzemenin önemine dikkat çekmektedir. Furzer'e göre; tasarımda kullanılacak malzemeler değişken nitelikte ve ekonomik bir bütçe ile düşünülmelidir. Bunun yalnızca masrafların minimuma indirilmesine izin vermeyeceğini aynı zamanda tasarlanan konutun geniş bir malzeme ve renk skalasına olanak sağlayacağı görüşündedir. Tasarımcı, evsizlik ile ilgili sosyal, çevresel ve yapısal sorunlar olduğunu düşünmektedir. Fakat bu sorunlara karşı geri adım atmaktansa çözüm odaklı bir adım atmayı uygun bulmaktadır. Bu bakış açısıyla gerçekleştirdiği tasarımının yerleşimlerini belirli kaygılar güderek planlamıştır. Bununla ilgili bazı ana kaygılar şu şekilde sıralanabilir (www.indiegogo.com) :

- Planlama sorunları
- Yapısal kısıtlamalar ve endişeler
- İklim şartları
- Siyasal ve toplumsal meseleler
- Mülkiyet ve bakım

Şekil 51: James Furzer'ın Londra'daki evsizler için tasarladığı konut modellemesi (Kaynak: www.dezeen.com)

Mimar James Furzer, evsizler için tasarladığı evin kontrplaktan yapılmasını planlamaktadır. Şekil 14'te yer alan tasarım, görsellerden de anlaşılacağı üzere oldukça anlaşılır; düşük maliyet ile yaptığı bu yapıları insan boyunu aşan bir yükseklikte, binalara çelik iskelet yardımı ile sabitlemektedir. Zemin döşemesinden kişinin yukarını çıkmasını sağlayan merdiven bulunmaktadır. Geri çekilebilen merdiven sayesinde evsizler, bu yapıda geceyi geçirmek istediklerinde merdiveni toplayarak geceyi geçirebilecekleri bu alanlara ulaşmaktadır. Bu alanlarda kişinin konforlu bir uyku alabilmesi için bir yatak, katlanabilir raflar ve dışarıyı gözlemleyebileceği pencere bulunmaktadır. Tasarlanan bu yapı, isteyen evsizin kullanımına hizmet etmek üzere tasarlanmıştır. Bir başka deyişle tasarımcı, evsizlerin yaşam tarzlarına müdahale etmeyi düşünmemektedir. İsteğe bağlı kullanım için tasarlanan bu yapı ile evsizlerin istedikleri zaman dinlenebilecekleri, zorlu iklim şartlarında sığınabilecekleri, uyuma ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir mekân sunmayı amaçlamaktadır (<http://kot0.com>).

Evsiz bireyler için tasarlanmış birtakım proje örneklerine yukarıda değinilmiştir. Bu örneklerin, evsizler için kalıcı bir çözüm sunmadığı görülmektedir. Kişinin özellikle zorlu iklim şartlarında sığınacakları bir barınak önerisi olarak geliştirilen bu projeler; kişiye barınma, uyuma, dış çevreden korunma (kısmen) gibi olanaklar sağlamaktadır. Fakat herhangi bir evsiz, bu projelerden yararlansa dahi çoğu temel ihtiyaçlarından halen yoksun olma durumundadır. Örneğin, kişi güvenli yaşamdan mahrumdur ya da kişi yeme ihtiyacını giderememektedir. Kişinin yoksun olacağı gereksinimleri çoğaltılabilir. Bu bağlamda yukarıda yer alan, mekânsal pratik çözümler sağlayan bu projelerin, evsizler için kalıcı bir çözüm olmadığını söylenebilir.

Bu tez çalışmasında, evsizlerin mevcut "barınma evine" alternatif olarak, barınma ihtiyaçlarını karşılayacakları bir yapı tasarlanması planlanmaktadır. Hizmet vermekte olan barınma evi incelenerek oluşturulacak olan bu modelin; mevcut sistem gibi geçici barınma hizmeti sunmasından ziyade, kişilere kalıcı bir çözüm sunması ve kişilerin hayata uyum sağlamasına yardımcı olabilmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla, yurt dışında ve ülkemizde evsizlere yapılan çeşitli uygulamalar incelenmiştir. Örnek teşkil etmesi düşünülen bu uygulamaların,

evsizler için kalıcı bir hizmet modeli olmadığı gözlemlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, Danimarka'nın Odensa kentinde ve Avustralya'nın Sydney kentinde evsizler için uygulanmış kalıcı projeler olduğu görülmüştür. Konu ile doğrudan ilişki içerisinde olduğu düşünülen bu projelerin, yapılması planlanan tasarımın şekillenmesinde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

Euro News' in yayınladığı haberde bahsedildiği üzere; resmi rakamlara göre 2013 yılı itibari ile Danimarka'da yaklaşık 5.800 evsiz yaşıyor. Danimarka genelinde 2009 ve 2013 yılları arasında evsizlerin sayısında %16' lık artış görülmesine karşın, ülkenin 3. büyük kenti olan Odensa'da durumun farklı olduğu gözlemlenmiştir. Odensa kentinde evsizler için bir proje hayata geçirilmiş ve bu proje sayesinde kentte bulunan evsiz sayısında %47 düşüş gözlemlenmiştir. Projede en önemli konulardan biri; evsiz bireylerin uzun vadede kullanabilecekleri ucuz bir ev sağlamaktır. Proje kapsamında evsizlerin sadece barınma ihtiyacı giderilmiyor. Kişinin barınması için ev sağlanıyor fakat bunun yanı sıra kişinin madde bağımlılığı varsa bununla mücadele etmesine yardımcı olunuyor. Bu yapılırken de madde bağımlılığı olan evsiz bireylerin, yan yana konumlanmalarına dikkat çekiliyor. Madde bağımlılığı olan kişiler birbirleri ile iletişime geçemeyecek şekilde evlere konumlandırıldığından emin olunması gerekiyor. Bu hizmetten yararlanan ve madde bağımlısı olan Jimmy, uyuşturucu madde kullanımının evsizler için önemli bir sorun olduğunun altını çiziyor. Bunun yanı sıra Danimarkalı yetkililer, düzenledikleri konferanslar ile evsizler için uyguladıkları özel projeleri Avrupa'nın diğer kentleri ile paylaşıyor (URL4).

Euro News haber kaynağına göre Danimarka'da evsizler için yapılan proje sonucunda, ülke genelinde evsiz sayısında yaşanan düşüş dikkat çekmektedir. Proje, evsizlere geçici konut imkânı sunmaktan ziyade, kişileri uzun vadede kullanabilecekleri konutlar temin etmeyi ilke edinmiştir. Bunun yanı sıra evsizlere sağlık hizmetleri ve psikolojik destek sundukları anlaşılmaktadır. Bir bütün olarak ele alacak olursak; proje kişiye sadece ev imkânı sunmamaktadır. Aynı zamanda kişinin sosyalleşmesini, sağlıklı bir birey haline gelmesi için gerekli hizmet ve destekleri de sağlamaktadır. Dolayısıyla proje, evsizlik sorununu bütüncül bir yaklaşım sergilemektedir.

Evsizler için gerçekleştirilen, kişilere kalıcı bir konut ve iyileştirme hizmeti sunan bir diğer örnek ise Avustralya'nın Sydney kentinde başlatılan bir girişimdir. BBC Türkçe'nin haberine göre; Avusturalya'da 100 binden fazla evsiz yaşadığı bilinmektedir. İsmi gizleyen bir yardımseverin rahmetli eşinin adıyla başlattığı bu proje, yüzlerce evsizin kaderinin değişmesine yardım etmiştir. İsmi gizleyen yardımsever, "Michael Projesi" için bir yardım derneğine milyonlarca dolar bağış gerçekleştirmiştir. Projenin temel ilkelerini ve çalışma prensiplerini şu şekil özetleyebiliriz:

- Karşılıklı iletişim ile evsizlerin hayatlarını yönetmeye yardımcı olmalarını hedefliyor,
- Her evsizin kişisel danışmanı oluyor,
- Evsizlerin içinde buldukları kısır döngüden onları kurtarmak için destek olmaya çalışıyorlar,
- Herhangi bir evsizin doktor randevusu gerekiyorsa, hemen o gün alınıyor
- Çalışması uygun görülen evsiz kişi iş görüşmesi istiyorsa, bir sonraki güne ayarlanıyor.

Michael Projesi'nden faydalanan Gordon, eskiden muhasebeci olarak yaşantısına devam ederken geçirdiği psikolojik rahatsızlık, elinde avucunda ne varsa kaybetmesine sebep olmuş. Bu yüzden sokaklarda yaşamaya başlamış. Michael Projesi ile parasını devletin verdiği engelli yardımı sayesinde ödediği bir eve sahip olmuş. Gordon bu sayede; kendisine olan güveninin arttığını, hayatının tamamen değiştiğini, bir daha asla evsiz olmak istemediğini, başını sokabilecek bir evi olduğunu ve ölene kadar burada yaşayabileceğini belirtmektedir (URL5) .

Proje yetkililerinden birisi olan James Toomey, bu proje sayesinde evsizlerin topluma maliyetlerinin düştüğünü belirtiyor. Proje sayesinde kişi başına 3 bin dolardan daha az maliyet düştüğünü ifade ediyor. Yani evsizleri kendi kaderine bırakmanın bu şekilde yardım etmekten çok daha pahalı olduğunu savunuyor. Elde edilen olumlu sonuçlar doğrultusunda hükümetin, projenin ülke genelinde faaliyete geçmesinin uygun olup olmayacağını araştırdığı dile getirilmektedir (URL5).

Danimarka ve Avustralya'da gerçekleştirilen bu uygulamalar, soruna bütüncül yaklaşım sergilemenin daha akılcı çözümler ortaya koyduğunu göstermektedir. Kişinin sadece barınma sorununu gidermek adına yapılan yaklaşımlar, evsizlik sorunundan ziyade barınma sorununa çözüm olmaktadır. Oysa yukarıda yer alan Danimarka ve Avustralya örneklerinin evsizlik sorununa çözüm aramak adına geliştirilen projeler olduğu görülmektedir. Bu projeler sayesinde, aşağıda yer alan bazı çıkarımları yapmak mümkündür. Projelerin uygulandığı bölgelerde:

- Evsiz sayısında düşüş sağlanabileceği
- Ülkenin ekonomisine katkı sağlayabileceği
- Kişilerin barınma sorununun çözebileceği
- Evsizlerin hayata entegre bir şekilde yaşayabileceği
- Sağlık ve güvenlik sorunların giderilebileceği
- İş imkanı sunulabileceği
- Kişilerin kendine güveninin artabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Evsizlere uygulanan dünya genelinde yapılmış birtakım uygulama ve projeler incelenmiştir. Bunlardan bazıları sadece gece uyuyabilecekleri bir mekan yaratırken, bazıları istedikleri zaman kullanabilecekleri bir mekan yaratmaktadır. Yapılan çoğu uygulama ve üretilen fikir projeleri evsizliği barınma yoksunluğu olarak algılayıp, barınma ihtiyacı giderileceğinde sorunun çözüleceği şeklinde yaklaşımlarda bulunmaktadır. Bunun aksine evsizlik, birçok şeyden yoksun olma durumudur. Bunlar; güvenlik, sağlık, barınma, alt yapıya yetersiz erişim, kalitesiz yaşam sürme, eğitim, iş olanakları gibi daha çoğaltabileceğimiz pek çok yoksunluk durumudur. Dolayısıyla evsizlik sorununu tüm bu etkenlerle beraber bir bütün olarak ele almak gerekmektedir. Bütüncül yaklaşım sergileyerek yapılan girişimlerin başarı oranlarının daha yüksek olduğu ve kişiyi hayata adapte etme odaklı planlandığı görülmektedir. Dolayısıyla çalışma kapsamında yapılacak olan barınma evi tasarımı, yapılan tüm bu araştırmalardan beslenerek tasarlanacaktır. Fakat ağırlıklı olarak Danimarka'da

ve Avustralya’da yapılan uygulamaların, tasarlanacak olan yapıya altlık oluşturması beklenmektedir. Böylelikle, yapılan tasarım sadece barınma ihtiyacını gidermeye yönelik olmaktan ziyade kişinin hayata dönmesini sağlamaya yönelik olması amaçlanmıştır.

2.2.1. ANKARA’DA EVSİZLERE YÖNELİK DEVLET TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR

“Pek çok kişi ölebilir bu gece, çünkü rüzgâr soğuk ve şiddetli esmede. Evlerimizi yıkıp geçmede.”

Sao Paulo⁴

Evsizlik ve yoksulluk; gelir dağılımında yaşanan dengesizliklerin, geçim şartlarının zorlaşmasının, göçlerin ve savaşların etkisiyle günümüzde çığ gibi büyüyen toplumsal bir sorun haline gelmiştir. Önemli ölçüde yardıma ihtiyacı olan bu bireyler için maalesef ülkemizde yeterli hizmet modeli bulunmamaktadır. Sınırlı sayıda olan hizmetler ise Ankara, İstanbul, Bursa gibi büyükşehirlerde uygulanmakta ve geçici çözümler sunmaktadır. Kişinin temel ihtiyaçlarından olan barınma sorununa sınırlı günlerde hizmet vermek üzere oluşturulmuş hizmet sistemleri mevcuttur. Ya da sadece kış aylarında geçici yardım sağlayan uygulamalar mevcuttur. Evsizlik günümüzde giderek artan toplumsal ve sosyal sorun olarak karşımıza çıkarken, ülkemizde bu sorunu yok etmek ya da azaltmak adına yapılan girişimlerin neredeyse yok denecek kadar az olması dikkat çekicidir. Sao Paulo’ nun da dediği gibi; sokaklarda çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalan evsizler aslında her gün ölüm ile karşı karşıya kalmaktadır...

Çalışmada, evsizlere yönelik yapılan birtakım girişimlere yer verilmiştir. Örneklerden anlaşılacağı üzere, yapılan bu çalışmaların çoğunlukla geçici

⁴ Sao Paulo, 35 yıl sokakta yaşamış bir evsizdir. Şiir yazmayı çok seven Paul, yazdığı şiirleri bir kadına gösterir ve hayatı değişir. Yukarıda yer alan mısra sokakta yaşarken yazdığı şiirlerden sadece bir bölümdür. <http://www.nolm.us/35-yildir-sokaklarda-yasayan-bu-adamin-yazdigi-bir-siir-hayatini-degistirdi/> ve <https://www.gunesintamicinde.com/evsizler-homeless/> internet sitelerinden faydalanılmıştır.

çözümler sunmasına karşın sınırlı sayıda da olsa kalıcı çözümler sunan girişimlerin olduğunu görmekteyiz. Evrensel bir sorun olan evsizlik ülkemizde nasıl bir yere sahiptir? Türkiye’de evsizler için ne gibi uygulamalar mevcuttur? Çalışmada bu ve benzeri sorulara yanıtlar aranacaktır. Fakat çalışma Ankara ili özelinde yapılmakta olduğundan bu soruların yanıtları da Ankara özelinde aranacaktır. Dolayısıyla Ankara ilinde yapılan faaliyetler incelenecektir. Bu faaliyetler arasından devlet tarafından gerçekleştirilen resmi uygulamalar ele alınacaktır. Bunun sebebi; devlet yardımı olmadan evsizlere yönelik kalıcı bir hizmet modeli oluşturulmasının oldukça zor olduğu düşüncesidir. Bu yüzden yapılan çalışmalar; Ankara’da devlet tarafından gerçekleştirilen yardımlar olarak sınırlandırılmıştır.

Devletin evsizler için düzenli ve süreklilik arz eden faaliyetlerde bulunması gerektiği düşüncesini TBMM İnsan Hakları Komisyonu başta olmak üzere farklı kurumlardan duymak mümkündür. Örneğin; Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, 19-21 Nisan 2004 tarihinde Ankara’da gerçekleştirdiği I. Sosyal Hizmetler Şurası’nda bir takım kararlar almıştır. Alınan kararlardan birisinde şu ifadeler yer almaktadır: “13- Sosyal hizmet kuruluşları, başta büyük şehirler olmak üzere, evsiz ve kimsesiz olup sokakta yaşayanlar için, sürekli hizmet verecek gece barınma evleri kurmalıdır” (<http://www.emekveadalet.org> adresinden aktaran; Küçük, 2014). Buna ek olarak konu ile ilgili diğer bir açıklama dönemin İçişleri Bakanı olan Abdulkadir Aksu tarafından 27 Şubat 2003 tarihinde yayınlanan bir genelgedir. Söz konusu genelgenin 3. maddesinde evsizler ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır: “3- Her ilde, ilk etapta en az 1 tane olmak üzere, gecelik veya belli bir dönem için barınacak yeri olmayan vatandaşların başvurabileceği sığınma evleri ya da merkezlerinin kurulması için mülki ve mahalli idareler ile sivil toplum kuruluşlarının işbirliği sağlanacaktır” (<http://www.icisleri.gov.tr> adresinden aktaran; Küçük 2014).

Evsizlere yapılan olumsuz yaklaşımlara karşın devletin evsiz bireyler için çeşitli çözüm arayışları içerisinde olduğu aşikârdır. Devlet tarafından yapılan girişimleri inceleyecek olursak:

▪ **Ankara Şehirlerarası Terminal İşletmesi (AŞTİ) :**

Barınacak herhangi bir yeri olmayan kişi tarafından 09.01.2010 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu'na AŞTİ'de ikametgâh eden 200'e yakın evsiz olduğuna dair başvuru yapılmıştır. Bunun üzerine TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Ankara Şehirlerarası Terminal İşletmesinde (AŞTİ) Barınan Evsizler Hakkında İnceleme Raporu düzenlemiştir. Yapılan incelemede öncelikli olarak, ilgili kamu kurumları tarafından (Ankara Valiliği, Ankara Büyükşehir Belediyesi) gerekli incelemelerin yapılması talep edilmiş, ardından Komisyon uzmanları konu ile ilgili yerinde inceleme gerçekleştirmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonu'nun hazırlamış olduğu inceleme raporunda; AŞTİ'de barınma sorunu gidermeye çalışan kişiler arasında kadın, engelli ve yaşlıların da olduğu belirtilmiştir. Bu kişiler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Rapordan anlaşılacağı üzere, özellikle kış aylarında AŞTİ'ye sığınan kişilerin sayısı artmaktadır. Valilik tarafından İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nde araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmaya göre, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü ve buna bağlı kuruluşların 24.05.1983 kurulmuş olduğu saptanmıştır. 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'na göre, evsizlere hizmet verebilecek herhangi bir kurum ya da kuruluşun olmadığı ifade edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, Ankara ilinde yapılan hizmet ve faaliyetler araştırılmış, saptanan eksikliklerin giderilmesi için çeşitli hizmetler başlatılmıştır (https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/evsizler_raporu.pdf).

AŞTİ, evsizlerin barınma ihtiyacını gidermek için devletin oluşturduğu bir hizmet modeli değildir. Yeterli hizmet sunulmadığından dolayı, insanların yaşamlarını devam ettirmek adına ürettiği bir yoldur aslında AŞTİ. Özellikle soğuk kış aylarında AŞTİ'de barınma ihtiyacını gideren kişilere rastlamak mümkündür. Devletin oluşturduğu bir hizmet modeli olmamasına karşın, kış aylarından zor durumda olan evsizlere göz yumarak burada barınmalarını engellemedikleri için çalışmada AŞTİ'ye yer verilmiştir.

▪ **Ankara Valiliği Kimsesizler Oteli:**

T24'ün 13.12.2010 tarihli haberine göre; Ankara Valisi Alaaddin Yüksel'in talimatı doğrultusunda İl Sağlık Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, İl Sağlık Müdürlüğü ve Ankara Emniyet Müdürlüğü katkıları ile organize edilen "Kimsesizlerin Kimsesi" projesi başlatmıştır. Bu proje kapsamında; AŞTİ'de yaşayan, bankamatik kulübelerinde yaşayan, kısacası sokakta kalmış evsizler Ulus semtinde kiralanan 5 katlı bir otele yerleştirilmektedir (URL6). Kimsesizlerin Kimsesi projesinde; evsizlere temiz ve yeni kıyafetler verilmesinin yanı sıra temizlik ihtiyaçları giderilmektedir. Buna ek olarak evsizlere günde 3 öğün yemek verilmekte ve evsizlerin rehabilite olması için görevlendirilmiş 15 personel bulunmaktadır. Bunlar:

- Bir sosyal hizmet uzmanı
- Altı polis
- Dört şoför
- Dört valilik personelinden oluşmaktadır (URL7).

Ankara valiliğinin başlattığı proje sayesinde, Ulus semtinde kış aylarında bir otel kiralananmaktadır. Böylece sokakta kalan evsizlerin bir kısmına da olsa, devlet yardım eli uzatılmaktadır. Kişilerin sıcak odalarda barınması sağlanmakta, üç öğün ücretsiz yemek verilmekte, ihtiyaçları (kıyafet, temizlik, iş olanağı, bakım vb.) giderilmektedir.

▪ **Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi:**

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu'nun AŞTİ'de Barınan Evsizler Hakkında İnceleme Raporu'nda yer alan bilgiye göre; "5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7.'nci birinci fıkrasının (v) bendinde, "... yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek..." ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14.'ncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, "... kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapmak..." belediyenin görevleri arasında sayıldığı belirtilmiştir. Ankara

Büyükşehir Belediyesi, bu görevleri yerine getirmek için 13.01.2009 tarih ve 82 sayılı kararına binaen 03.01.2009 tarihinde “Günlük Barınma Evi” olarak adlandırılan kamusal hizmeti faaliyete geçirmiştir. 20.02.2010 tarihine kadar olan süreçte 29’u AŞTİ’de yaşayan evsizler olmak üzere toplam 286 evsiz kişiye hizmet sağlamıştır(https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/evsizler_raporu.pdf). Günlük Barınma Evi, herhangi bir sebepten dolayı evini kaybeden ya da evden atılan 18 yaş üzeri kişilere hizmet vermek için açılmıştır. Bu kişileri duygusal, sosyal veya bedensel açıdan tehlike arz edebilecek olası risklerden korumak hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra temel gereksinimlerini karşılamak amaçlanmıştır (URL8) .

2009 yılında Ankara’da hizmet vermeye başlayan Günlük Barınma Evi, sokakta kaderine terk edilmiş pek çok evsizin umut kapısı olmuştur. Sınırlı kapasiteye sahip olan Günlük Barınma Evi, Ankara’da tek olması bakımından önem arz etmektedir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde Barınma Evi daha detaylı olarak inceleneceğinden, bu bölümde ana hatları ile bilgilendirme yapılması uygun görülmüştür.

3.BÖLÜM:

ALAN/SAHA ÇALIŞMASI

3.1. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BARINMA EVİ ANALİZİ

Gerçekleştirilen kuramsal bilgilendirmenin ardından; çalışmanın merkezinde yer alan Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi'ne gidilerek gözlem yapılmıştır. Ulus semtinde konumlandırılan Barınma Evi'nin yakın çevre ile olan ilişkisine de dikkat edilerek gözlemler gerçekleştirilmiştir. Yapılan gözlemlerin Barınma Evi'ni ve bu kurumdan hizmet alan kişileri anlamaya sınırlı ölçüde de olsa yardımcı olacağı düşünülmektedir. Dışarıdan gelen herhangi bir kişi ile Barınma Evi'nden hizmet alan kişi aynı deneyimleri yaşamamaktadır. Gözlem yapan kişi, gördükleri ile sınırlı kalabilmektedir. Yapı ile arasında duygusal bir bağ oluşturamayabilir ya da "evsiz" olmadığı için, o yapının birey açısından ne derece önem teşkil ettiğini kavrayamayabilecektir. Barınma Evi'nin hizmetinden faydalanmakta olan kişi ya da kişilerin olumlu ya da olumsuz gözlemlediği veyahut deneyimlediği durum, tavır ve fiziki koşul değerlendirmelerinin, dışarıdan yapılan gözlemden daha değerli olduğu görüşü savunulmaktadır. Bu sebepten ötürü, çalışmadan Barınma Evi yetkilisi ve Barınma Evi'nden faydalanan üç evsiz ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeyi kabul eden yetkili ve evsizlere, çalışmanın içeriği hakkında detaylı bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin özel hayatlarını korumak adına çalışmada gerçek isimleri kullanılmamıştır. Barınma Evi'ne ait fotoğraf çekimleri için yetkiliden izin alınmıştır. Çalışmada gerçekleştirilen gözlem ve fotoğraflar, daha sonra düzenlenerek çalışmada çizim olarak yer almıştır.

Barınma Evi hakkında detaylı bilgi almak için yetkili ile ses kaydı gerçekleştirilerek görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde; Barınma Evi'nin fiziki koşulları, sistem işleyişi, hizmetleri, yaptıkları yardımlar, barınma kapasitesi gibi çeşitli konularda bilgi edinilmiştir. Yetkili, Barınma Evi'nin 2009

yılında resmi olarak faaliyete geçtiğini ve 2009 yılından bugüne kadar ortalama 5.000'nin üzerinde evsizi misafir ettiklerini iletmiştir. Yetkili, burada kalan insan profilini 3 kategoriye ayırmaktadır:

- İlk kategoride Barınma Evi'nin toplama ekipleri evsiz kişiyi sokaktan alıp yardım etmeye gittiği zaman, yardımı kabul etmeyen bir kitle olduğu belirtilmektedir. Vatandaşların ihbarı sonucunda sokakta zor durumda oldukları tespit edilen bu kitlenin, herhangi bir yardımı kabul etmemekte olduğu ifade edilmektedir. Buna ek olarak, Barınma Evi'ne ait toplama ekibi yardıma gittiği zaman sokak değiştirdikleri yetkili tarafından anlatılmaktadır.
- İkinci kategoride, Barınma Evi hizmetinden haberdar olan evsizlerin yer aldığı belirtilmektedir. Kişinin kendi imkânları ile Barınma Evi kurumuna geldiği ifade edilmiştir. Kuruma gelen evsizler, verilen hizmetlerden haberdar ve bilinçli olarak geldiği belirtilmektedir. Fakat bu kitle, burayı "ev" olarak benimsemekte olduğu ifade edilmiştir. Bu kategoride yer alan evsizlerin verilen hizmetten maksimum düzeyde faydalanan, herhangi bir çalışma gayretinde bulunmayan kısacası hazır şekilde yaşamaya alışmış olan bir kitle olduğu söylenmektedir.
- Son kategoride ise; evsiz kalmış ama içinde bulunduğu durumdan kurtulmak isteyen bir kitle olduğu aktarılmaktadır. Bu kitlenin iş ve ev bulmak isteyen, kurumu "geçici bir barınma evi" olarak gören evsizlerin oluşturduğu topluluk olarak tanımlanmaktadır. Yetkili bu kitlenin maksimum %10'luk bir dilim kaplayacağını belirtmektedir.

Barınma Evi yetkilisinden edinilen bilgiler doğrultusunda, Barınma Evi'nin çalışma prensibi doğrultusunda, günde iki öğün –sabah ve akşam- olmak üzere evsizlere ücretsiz yemek verilmektedir. Kahvaltı sabah 08:00-08:30 arasında verilmekte ve 08:30'dan 09:00'a kadar evsizler istedikleri kadar çay içebilmektedir. Saat 09:00'da tüm odaların kapısı kilitlenmekte ve evsizler içeri alınmamaktadır. Bağcı bunun nedenini şu şekilde özetlemektedir:

- Odalarda hırsızlık olmakta
- Odalardaki yatakları görevli personeller temizlemekte fakat evsizler düzenlenen yatakları bozmakta
- Personeller tarafından banyolar temizlenmekte fakat evsizler geri kirletmekte

Kısacası odaların saat 09:00'da kilitlemesinin sebebini; hırsızlık girişimlerine engel olmak ve odaların temizliğini sağlamak adına yapıldığını aktarılmaktadır. 09:00'da kilitlenen odalar saat 16:00'ya kadar kilitli kalmaktadır. Saat 16:00'dan sonra isteyen herkes odasına girebilmektedir. Bu saatler arasında dışarı çıkmak istemeyen evsizler, televizyon ya da sigara odasında vakit geçirmektedirler. Ardından akşam yemeği verilmektedir. Akşam yemekleri kış aylarında saat 17:00'da, yaz aylarında havanın daha geç kararmasından dolayı 18:00'da verilmektedir. Yemek saatinden sonra, kişilerin tespitini sağlamak adına yoklama sayım saati uygulanmaktadır. Gece personeli kış aylarında 19:00-19:30 arası, yaz aylarında ise 20:00'da sayım gerçekleştirmektedir. Kişi eğer izin aldıysa herhangi bir sorun yaşamamaktadır. Fakat izin almadıysa ve sayım saatinde Barınma Evi'nde bulunmuyorsa, o kişinin hemen ilişiği kesilmekte ve Barınma Evi'ne alınmamaktadır.

Yetkili ile gerçekleştirilen görüşmeye göre; evsizlere hizmet vermek için hizmete açılan Barınma Evi, kayıt esasına dayalı ve emniyetle iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Kayıt esnasında kişinin mutlaka bir yakınının cep telefonu numarası alınmaktadır. Kayıt esnasında, eğer aranan herhangi bir kişi varsa, sisteme kayıt yapıldığı sırada ortaya çıkmaktadır. Bu kişiler polis tarafından götürülerek gerekli işlemler yapılmaktadır. Yetkilinin ifadesine göre Barınma Evi'nde kayıt sistemi üç şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunlar:

- 153 İhbar Hattı: Vatandaşların ihbarları ile gerçekleşen kayıt sistemi modelidir. 153 İhbar Hattı; sokaklar, köprü altları, AŞTİ, metro istasyonları gibi çeşitli kamusal alanlarda gördükleri yardıma ihtiyacı olan kişilerin, duyarlı vatandaşlar tarafından aranarak bilgilendirilmesiyle evsizlerin tespit edildiği hizmet modelidir. 153 aranarak gerçekleştirilen ihbarlar, Barınma Evi sistemine eş zamanlı olarak düşmektedir.

Böylelikle Barınma Evi çalışanları içerisinde bir yetkili personelin bulunduğu, 7/24 hizmet vermekte olan kuruma ait toplama aracı ile ihbar gelen adrese giderek yardıma ihtiyacı olan kişiyi alıp Barınma Evi'ne getirmektedir.

- Şahsen gelen başvuru: Ankara'da bir süredir sokakta yaşamak zorunda kalmış olan evsizlerin bazıları Barınma Evi hizmetinden bir şekilde haberdar durumdadır. Özellikle kış aylarında zorluk yaşayan ve Barınma Evi'nden haberdar olan evsizler, kuruma gelerek şahsen kayıt yaptırmaktadır. Kurumun işleyişinden haberdar olan evsizler bütün kurallara uymaktadır. Fakat bilinçli olarak kuruma gelip başvuru yapan bu kitlenin, Barınma Evi'ni kişisel 'ev' gibi gördüğü ve mevcut durumundan memnun olduğu yetkili tarafından belirtilmiştir. Kısacası bu evsiz profilini bütün işleyişi bilen ve halinden memnun olan bir kitle olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır.
- Çalışanların tespiti ile gerçekleştirilen başvuru: Barınma Evi'nde çalışan personeller gündelik hayatlarına devam ederken; evden işe, işten eve ya da sosyal hayatlarında sokakta gördükleri yardıma muhtaç evsizleri kuruma getirmekte ve kayıt işlemlerini gerçekleştirmektedirler.

Bütün bunların yanı sıra, Barınma Evi'nde kalmakta olan herhangi bir evsiz iş bulmak istediği zaman, Altındağ İş Bulma Kurumu Müdürü ile iletişime geçildiği söylenmektedir. Barınma Evi Yetkilisinin konuşmasında ifade ettiği üzere, eleman ihtiyacı olan kişiler için Altındağ İş Bulma Kurumu Müdürünün arandığı ifade edilmektedir. Müdür, Barınma Evi'ni aramakta ve çalışmak isteyen varsa yönlendirmektedir. Fakat Barınma Evi'nden giden kişilerin çalışmadığı belirtiliyor. Kişiler çalışmamasına sebep olarak:

- İşi beğenmeme
- Verdiği parayı yetersiz bulma
- Çalışma şartlarını beğenmeme
- İşe olan yol mesafesinin çok olması gibi bahaneler ileri sürdükleri belirtiliyor.

Barınma Evi'nden yönlendirilen kişiler yukarıda yer alan sebepler gibi bahaneler ile işi geri çevirdikleri zaman yetkili mahcup olduklarını ifade etmektedir. Barınma Evi'nden giden kişilerin çalışmama sebebini ise; tembelliğe alışmaya ve Barınma Evi'ni geçici de olsa "ev" olarak gördüklerine bağlamaktadır. Yetkiliye göre; "*işe gitmek zorlarına gidiyor.*" Barınma Evi'nde kalan ve çalışmak isteyen kişilere, kurumun yardım ettiği anlaşılmaktadır. Buna karşın buraya gelenlerin çalışmak istemediği göze çarpmaktadır. Kişiler daha çok sunulan hizmetten faydalanmak istemekte ve başka bir uğraş içine girmeme eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir.

Barınma Evi'ne kayıt yaptırarak hizmetten faydalanabilmek için "herhangi bir" evsiz olmak yetmemektedir. Kayıt başvurusunu yapabilmek için birtakım koşulları sağlamak gerekmektedir. Yetkiliden alınan bilgilere göre bu özellikleri aşağıda yer alan maddeler halinde sıralayabiliriz:

- Başvuru yapacak kişinin nüfus cüzdanına sahip olmalı
- 18 yaşını doldurmuş olmalı
- Kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılayabilmeli
- Erkek olmalı

Yukarıda yetkiliden elde edilen bilgiler doğrultusunda Barınma Evi'ne kayıt yaptırabilmek için; kişinin taşınması gereken özellikler verilmiştir. Kimliği olmayan hiçbir vatandaş Barınma Evi'ne kayıt yaptıramamaktadır. Buna ek olarak; kayıt işlemini gerçekleştirecek evsiz birey 18 yaşını doldurmuş ve kendi ihtiyaçlarını kendisi görüyor olmak durumundadır. Kendi ihtiyacını kendisi karşılayabilme zorunluluğunun sebebini yetkili, binada asansör olmadığı için gelişen bir zorunluluk olduğunu söylüyor. Yapı 5 katlı ve engelliler için herhangi bir planlama mevcut değildir. Yapının yaşı ve konumu da bunu kısmen zorlaştırmaktadır. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında yapı planları detaylı olarak analiz edilecektir. Bunun yanı sıra; belki de en önemli maddelerden birisi olarak adlandırabileceğimiz, kayıt kabul ön koşullarından birisi: erkek olmaktır! Ankara'da sokakta yaşamak zorunda kalmış evsiz bir engelli birey, evsiz bir kadın ya da evsiz bir çocuksanız eğer; devletin sokakta yaşayan evsizlere

sunmuş olduğu tek hizmet modeli olan Barınma Evi'nden faydalanmanız olanaksız bir hal almaktadır.

Yetkili, Barınma Evi'nden önceden (kendisi buraya yetkili olarak gelmeden önce, dolayısıyla tam tarih veremiyor) belirli bir dönem kadınların da hizmet aldığı belirtilmektedir. Kadınların ve erkeklerin olduğu bölümler, demir kapı ile sınırlandırıldığı fakat birtakım sorunların yaşandığı bilinmektedir. Yemekhane gibi ortak kullanılan alanlarda kadın ve erkekler arasında sorunlar devam ettiği ifade edilmektedir. Yapılan bazı girişimlere rağmen (kadın ve erkekleri demir kapı ile ayırmak) kadın ve erkeklerin aynı yapı içerisinde bu hizmetten faydalanabilmesi sağlanamamıştır. Başarılı sonuç alınamadığından dolayı kadın ve erkeklerin bir arada Barınma Evi'nden faydalanmasına son verilmiştir. Böylece Barınma Evi, sadece erkeklere hizmet vermeye başlamıştır.

Evsiz olarak adlandırdığımız kişileri cinsiyete göre sınıflandırmanın yetersiz olacağı düşünülmektedir. Günümüzde yaşanan savaşlar ve göçler, "evsiz" olarak adlandırdığımız toplulukta çeşitliliklerin artmasına sebep olmuştur. Günümüzde evsizlik; kadın ve erkeklerden ziyade aile ve çocukları da kapsamaktadır. Örneğin kimi Suriyeli insanlar; ülkelerinde yaşanan savaştan göç ederek ülkemizde evsiz konumuna düşmüş ve çeşitli zorluklar yaşamaktadırlar. Barınma Evi'nin bu konuda nasıl hareket ettiğini öğrenebilmek adına Suriyelilerle ilgili sohbet gerçekleştirilmiştir. Barınma Evi yetkilisinin söylediğine göre; Suriyelilerle ilgili ihbar ve şahsi başvurular mevcuttur. Fakat Ankara Valiliği'nin, geçici barınma kapsamı nüfus hareketleri ile ilgili Eylül 2015 tarihinde tüm birimlere yazı yolladığını belirtiliyor. Bu genelge ile ilgili yetkilinin ifadesi şu şekildedir:

"ikamet ilinin esas alınması ibaresi ve ikamet ili dışında hasta ve tedavi amaçla gelme dışında, bunlara kendilerine kamu kurumunda hiçbir şekilde izin verilmemesi yazıyor. Yani valilik genelgesinden dolayı Ankara'da yaşayan Suriyelileri buraya almamızın imkânı yok"

Yukarıda yer alan açıklamaya binaen ikametgâhı Ankara’da olan Suriyeli bir vatandaş başvuru yaptığı zaman önceliğin her zaman Türk vatandaşlarda olduğu belirtilmektedir. Bu genelde gelmeden önce de yapılan başvurularda öncelik kendi ülke vatandaşlarımıza yani Türklere verildiği yetkili tarafından ifade edilmektedir.

Barınma Evi yılın her gününde hizmet vermektedir. Fakat yaz aylarında bu hizmetten yararlanan kişi sayısı yaklaşık 20-25’ e düştüğü belirtilmektedir. Çalışmada Barınma Evi’nin kayıt sisteminden ve bu hizmetten yararlanabilmek için sahip olunması gereken birtakım özelliklerden bahsetmiştik. Buna karşın; tüm istenilenleri yerine getirseniz bile Barınma Evi Yönetmeliğine uymadığınız takdirdir de bu hizmetten faydalanamamaktasınız. Yönetmeliğe uygun tavır ve tutumda olunmadığı zaman, o kişinin ilişkisi kesilmekte ve bir daha asla Barınma Evi’nden faydalanamamaktadır. Yetkili, eğer kurullara katı bir şekilde uyulmazsa düzenin bozulacağını belirtmektedir. Yönetmelikte pek çok madde yer almaktadır. Fakat örnek teşkil etmesi açısından aşağıda ilişkin kesilmesine sebep olan birkaç madde şu şekilde sıralanabilir:

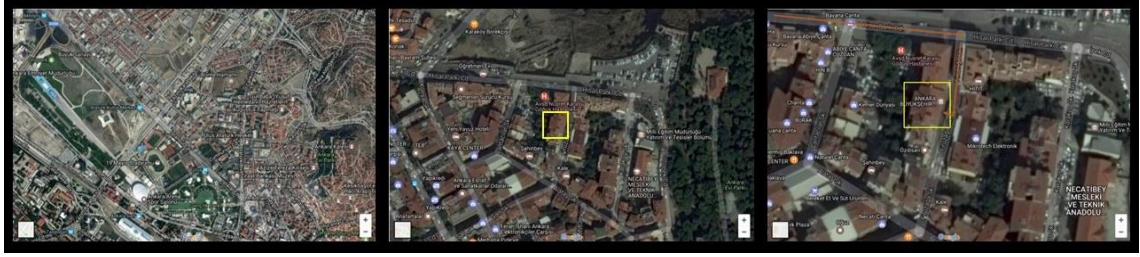
- Personele zorluk çıkarmak
- Personele hakaret etmek
- Odada sigara içmek
- Uyuşturucu ya da alkol kullanmak
- Kamu malına zarar vermek
- Odada vb. hırsızlık yapmak şeklinde örneklendirebiliriz.

Barınma evi; buradan hizmet alan evsizlere sadece barınacak bir “yer” olmanın dışında, birtakım ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir hizmet modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Yetkilinin belirttiği üzere; burada kalan evsizlere “*evde bir insan nasıl rahat ederse, bizde o rahatlığı vermeye çalışıyoruz*” düşüncesini benimseyen bir sistematik kurulmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. Barınma Evi’nin genel sistematiğine bakacak olursak; burada kalan her evsize, öncelikli olarak banyo yaptırılarak temizlik ihtiyacı karşılanmakta ve ardından temiz kıyafetler verilmektedir. Her odanın temizliği ve çarşafaları günlük olarak değiştirilmektedir. Evsizler için Barınma Evi’ne 15 günde bir berber gelerek,

bütün evsizlerin saç sakal bakımını yapmaktadır. İhtiyacı olan her bireye kıyafet yardımı yapılmasının yanı sıra, yılda bir defaya mahsus olmak üzere her evsize, hiç giyilmemiş kıyafetler temin edilmektedir. Barınma Evi'nde sabah ve akşam yemekleri ücretsiz olarak verilmekte olmasına karşın, öğle yemeği verilmemektedir.

Barınma Evi'nin standart yatak kapasitesi 43 kişiyi barındırmaktadır. Yaz aylarında ortalama 20-25 kişi bu hizmetten faydalanmaktadır. Fakat kış ayları başta olmak üzere, hava sıcaklıklarının düşüşe geçmesi ile beraber talep artmaktadır. Olabildiğince fazla kişinin faydalanabilmesini sağlamak adına, koridorlara ek yatak yerleştirilmektedir. Ek yataklar ile beraber kapasite 70 kişiyi barındıracak şekilde arttırılabilmektedir (Yetkili,2017). Barınma Evi yetkilisi, kendisi göreve geldikten sonra, 2014 yılının Ekim ayında, yapının tadilat gördüğünü belirtmektedir. Yapılan değişikliklere çalışmanın ilerleyen kısımlarında, plan analizleri ile beraber ele alınacaktır.

Araştırmada yer alan literatür taramasının ardından, Ankara'da bulunan Barınma Evi sistem ve işleyişi hakkında gerekli düzeyde bilgilendirilme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler doğrultusunda kurumun nasıl hizmet verdiği, çalışma prensipleri, yatak kapasiteleri gibi çeşitli konularda bilgi sahibi olunmuştur. Yapılan bu araştırmaların ardından Barınma Evi'ni görseller ve çizimler ile analiz etmenin çalıştırmayı pekiştireceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, Barınma Evi'ne gidilmiş, yetkiliden gerekli izinler alındıktan sonra yapının ölçüleri alınarak plan şemaları oluşturulmuştur. Bunu yapmaktaki amaç; mevcut yapıyı elde edilen bilgiler doğrultusunda daha detaylı analiz edebilmek ve çalışmanın sonunda tasarlanacak olan alternatif barınma evi projesi tasarlanırken, mevcut yapının yol gösterici olabileceği düşüncesidir.

Şekil 52:Ulus semtine genel bir bakışın ardından Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi özelinde harita konumları (Kaynak: <https://www.google.com.tr/maps?source=tldsi&hl=tr>)

Ankara tarihinin eski ve tarihi semtlerinden biri olan Ulus, günümüzde pek çok konunun merkezi konumundadır. Tarihi kalesi ve heykeli ile anılan Ulus, çeşitli müzelere ev sahipliği yapmaktadır. Ankara Altındağ Belediyesinin sınırları içinde olan Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi de, Hisar caddesi, Firuzağa sokak 9 numarada, Ulus semtinde yer almaktadır (URL9). Şekil 15’de Barınma Evi’nin ulus semti genelinden öze indirgenerek hazırlanmış harita görselleri ve bulunmaktadır. Ara sokakta konumlanmış olan Barınma Evi’nin çevresinde küçük esnaf dükkânları ve şahsi meskenler yer almaktadır. Semtte ya da çevrede Barınma Evi’ne yönlendiren herhangi bir tabelanın bulunmaması, ilk kez giden birisinin yapıyı bulmakta zorluk çekmesine neden olabilir. Yeterli yönlendirme olmadan yapıya ulaştığımız zaman, etrafında yer alan yapılardan cephe olarak yapısal bir farklılığı bulunmadığı gözlemlenmektedir. Fakat cephede tüm pencere ve balkonların demir parmaklıklarla çevrili olduğu dikkat çekmektedir. Barınma Evi Yetkilisi bunun sebebinin; 2014 yılından önce kurumda intihar girişimi gerçekleştiğini fakat kimseye zarar gelmediğini ve buna benzer bir olay bir daha mahal vermemek adına tüm balkonları kilitletiğini ve pencereleri demirlediğini söylemektedir.

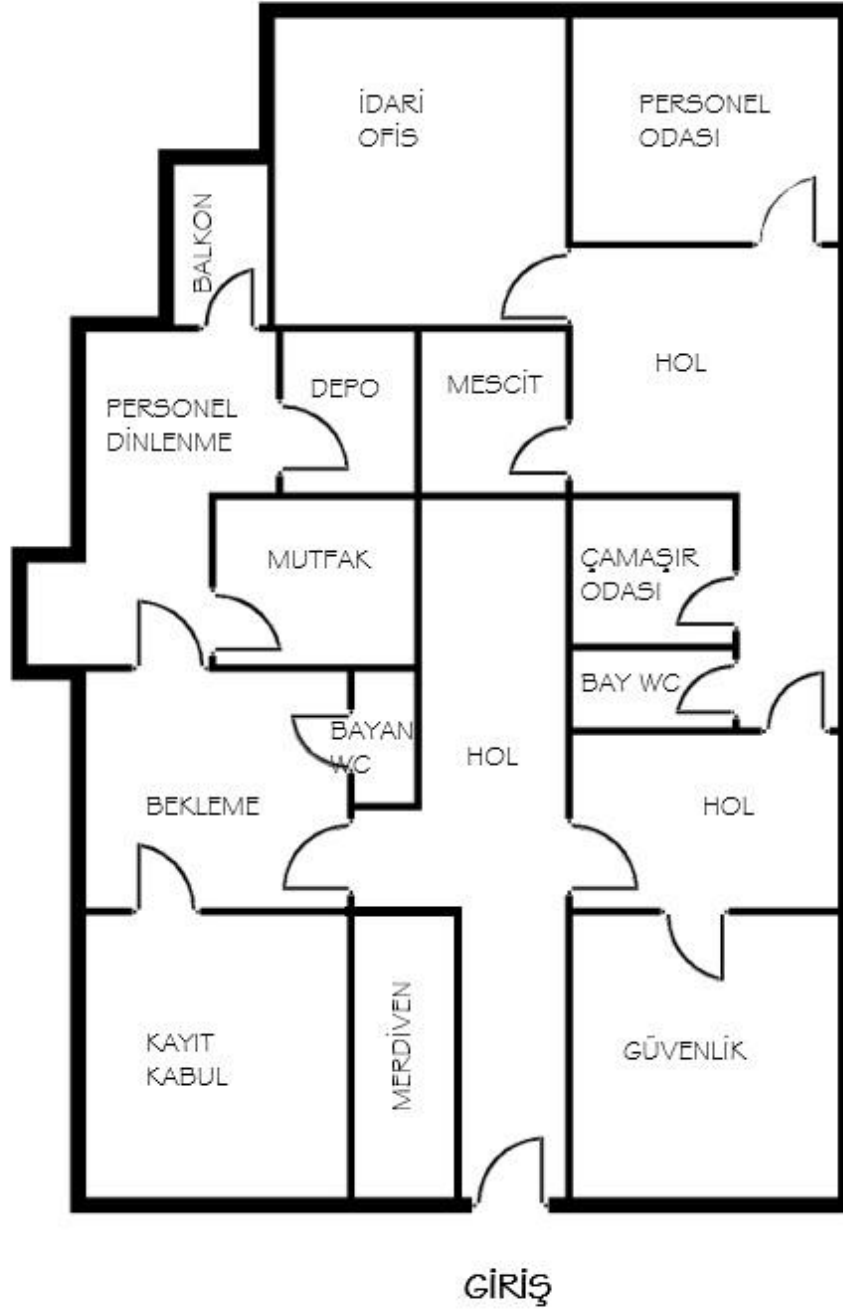

Şekil 53: Barınma Evi giriş katında bulunan güvenlik odası ve kayıt kabul odası
(Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

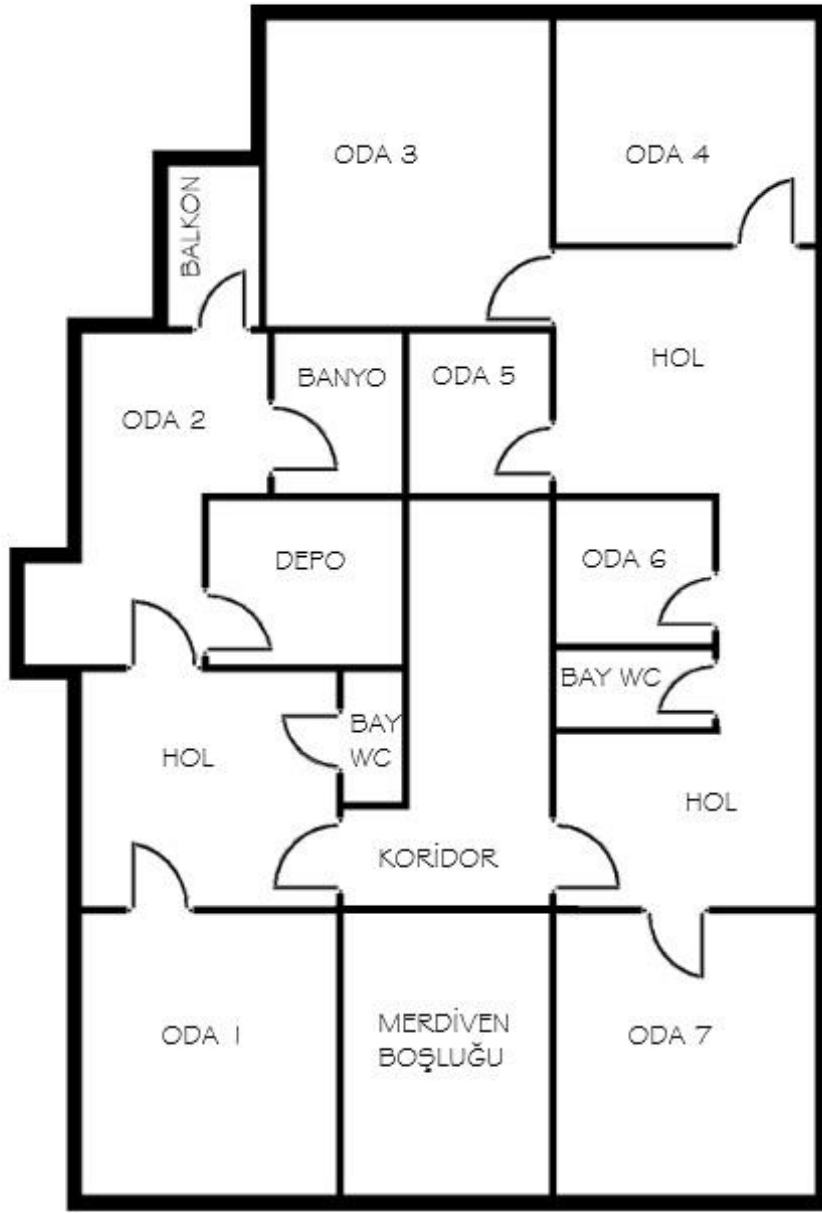
Barınma Evi; giriş katı dâhil olmak üzere 5 kattan oluşmaktadır. Şekil 16'da girişin katının sağ tarafında konumlanan ve sol tarafta yer alan kayıt kabul alanlarına ait görseller yer almaktadır. Böylelikle güvenlik ve yetkili personeller, yapıya giren ve çıkan herkese hâkim bir konumdadır. Giriş kapısının yanından idare ve personel alanlarına ve burada çalışanların kullandığı wc ve mescit alanına ulaşılmaktadır. Bu alanlara güvenliğin yanında yer alan kapıdan geçilerek gidilmektedir. Mekân içinde mekân yaratılarak personeller, buradan hizmet alan evsizlerden kısmen ayrı tutulduğu söylenebilir. Girişin sol tarafında üst katlara çıkmak için merdiven ve bu merdivenin arkasına düşen alanda gelen evsizlerin kayıtlarının yapıldığı kayıt kabul odası bulunmaktadır. Kayıt kabul

odasının önünde hemen önünde bekleme alanından yine personellerin kullandığı mutfak, dinlenme, depolama ve balkon alanları bulunmaktadır. Aşağıda yer alan plandan da anlaşılacağı üzere giriş katı; güvenlik, kayıt ve çalışanlara hizmet verecek şekilde düzenlenmiştir. Barınma Evi, 2014 yılında tadilat geçirdiği bilinmektedir. Yetkili bu konu ile ilgili şunları söylemektedir:

“Ben geldiğimde binanın parkeleri falan yoktu. Kapılarımız eskiydi, tuvaletler, banyolar... Yemekhanede fayans falan yoktu, çok kötüydü. Bina kokuyordu. Ben geldiğimde, 2014’ün Ekim ayında burası çok büyük bir tadilat geçirdi. Ocak’a kadar burası kapandı. Hiç kimseyi almadık mecburen. Burası komple, A’dan Z’ye; tuvaletler, banyolar, çamaşırhaneler, yemekhanelerimiz... Yataklarımızı bile değiştirdik. Sağlam güzel yataklar getirdik. O yattıkları yataklar şuan 10 numara ha, biz bunları yaptık.”

Şekil 54: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi Giriş Kat Planı (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

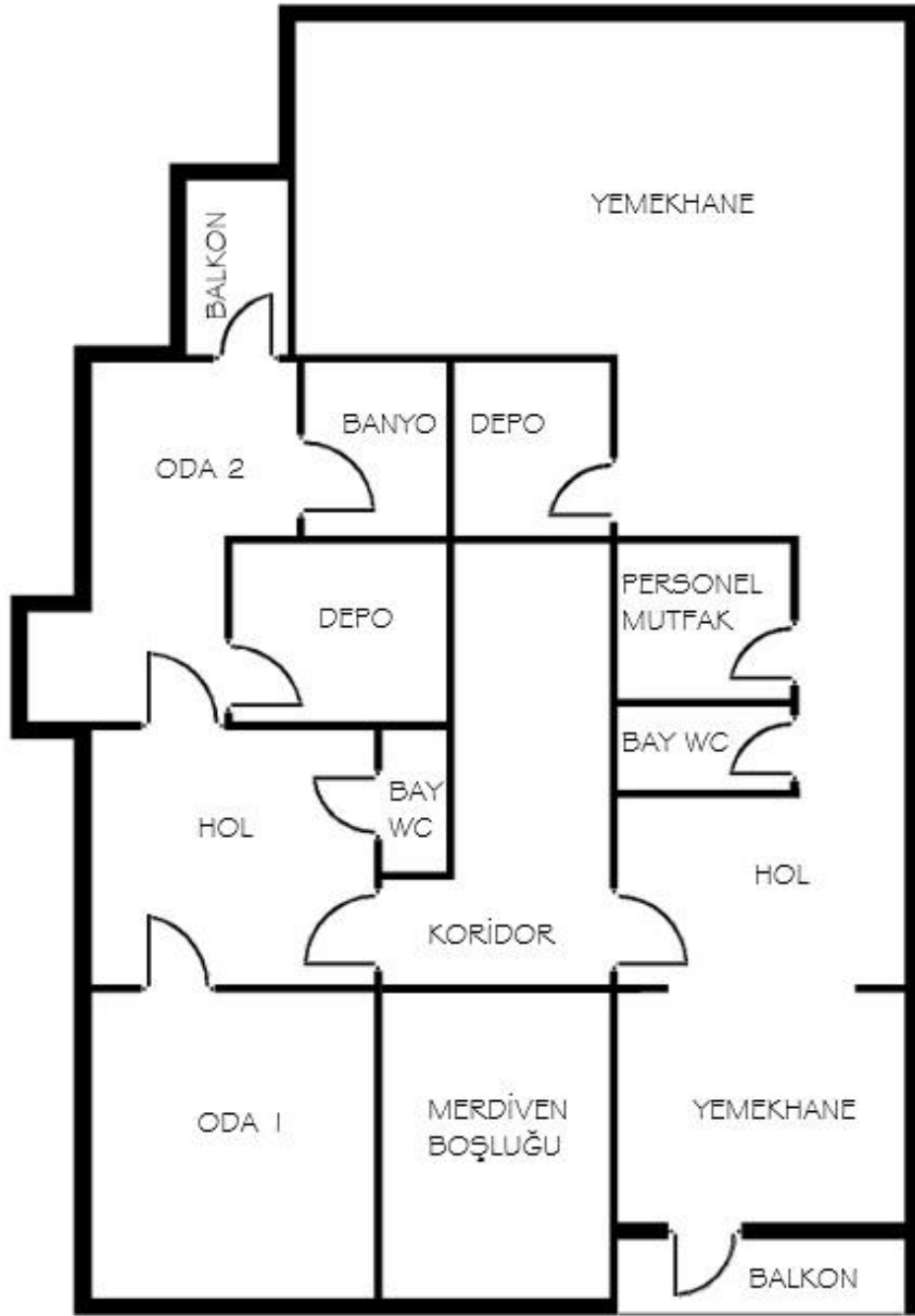
I. KAT PLANI

Şekil 55: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi Birinci Kat Planı (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

Şekil 56: Yatak odaları ve kişilere ait kilitli dolap üniteleri örnekleri (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

Birinci katta, evsizlerin yatak odaları yer almaktadır. Katta 7 farklı yatak odası ve her kişiye ait kilitli birer kıyafet dolabı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra; 2 tuvalet, 1 depolama odası, 1 balkon ve 1 adet banyo bulunmaktadır. Katta banyoya ulaşabilmek için; “oda 2” olarak adlandırılan yatak odasından geçiş yapılması gerekmektedir. Ortak olan banyo alanına ulaşım oldukça kısıtlayıcıdır. Banyo, katta bulunan her kullanıcının eşit faydalanabileceği bir yerde bulunmamaktadır. Üstelik banyoyu kullanan her kişi oda 2’den geçmekte olduğundan dolayı, oda 2 kullanıcılarının kişisel alanları herkes tarafından gözlemlenmekte ve kullanıma açılmaktadır.

2. KAT PLANI

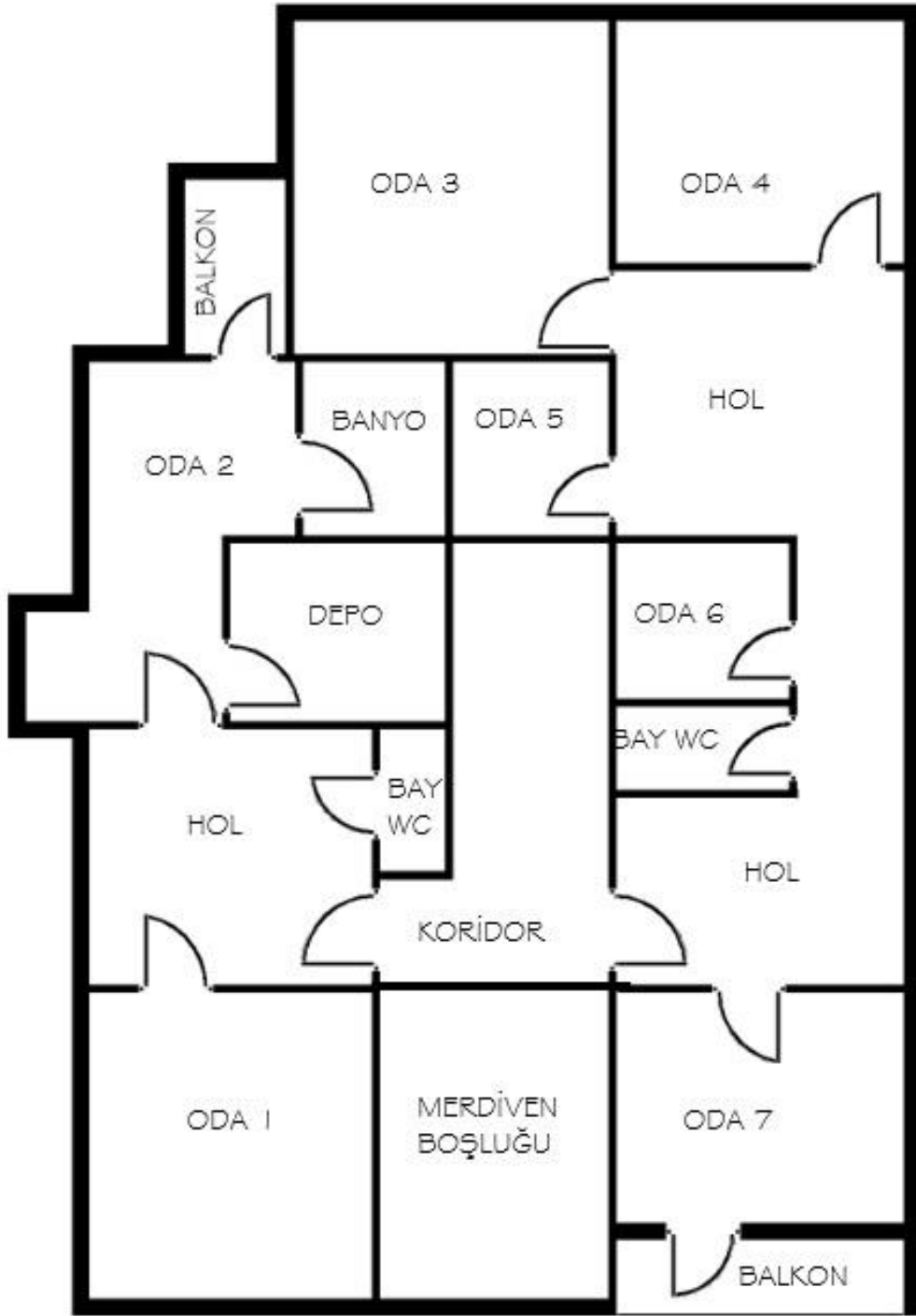
Şekil 57: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi İkinci Kat Planı (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

Şekil 58: 2. Katta yer alan yemekhane alanına ait görsel (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

Kat 2'de; 2 adet yatak odası, 1 adet balkon, 1 adet banyo, 1 adet depo, 2 adet wc, yemekhane ve yemekhane görevlilerine ait 1 adet yemek hazırlama odası ve 1 adet depolama odası bulunmaktadır. Barınma Evi yetkilisinin ifadesine göre; Barınma Evi başlangıçta 2. kat ve 1. kat birbirinin aynısı olarak planlanmış ve 1. katın aynısı olarak hizmet vermiştir. Yemekhane en üst katta yer almıştır. Fakat 2014 yılında yapılan tadilatla yemekhane ikinci kata taşınmıştır. Çünkü en üst kata ulaşımın yaşlılar için zor olduğu belirtiliyor. Bu yüzden herkesin kolay erişim sağlayabilmesi adına Ekim 2014'de yemekhaneyi 2. kata taşımışlardır. Yetkili bunu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Yemekhane en üst kattaydı. Oraya yaşlı insanların, hasta insanların çıkması zordu. Yemekhaneyi ben ara kata, 2.kata aldım. Hem en alta yakın hem üste yakın, ortada bir yerde oldu.”

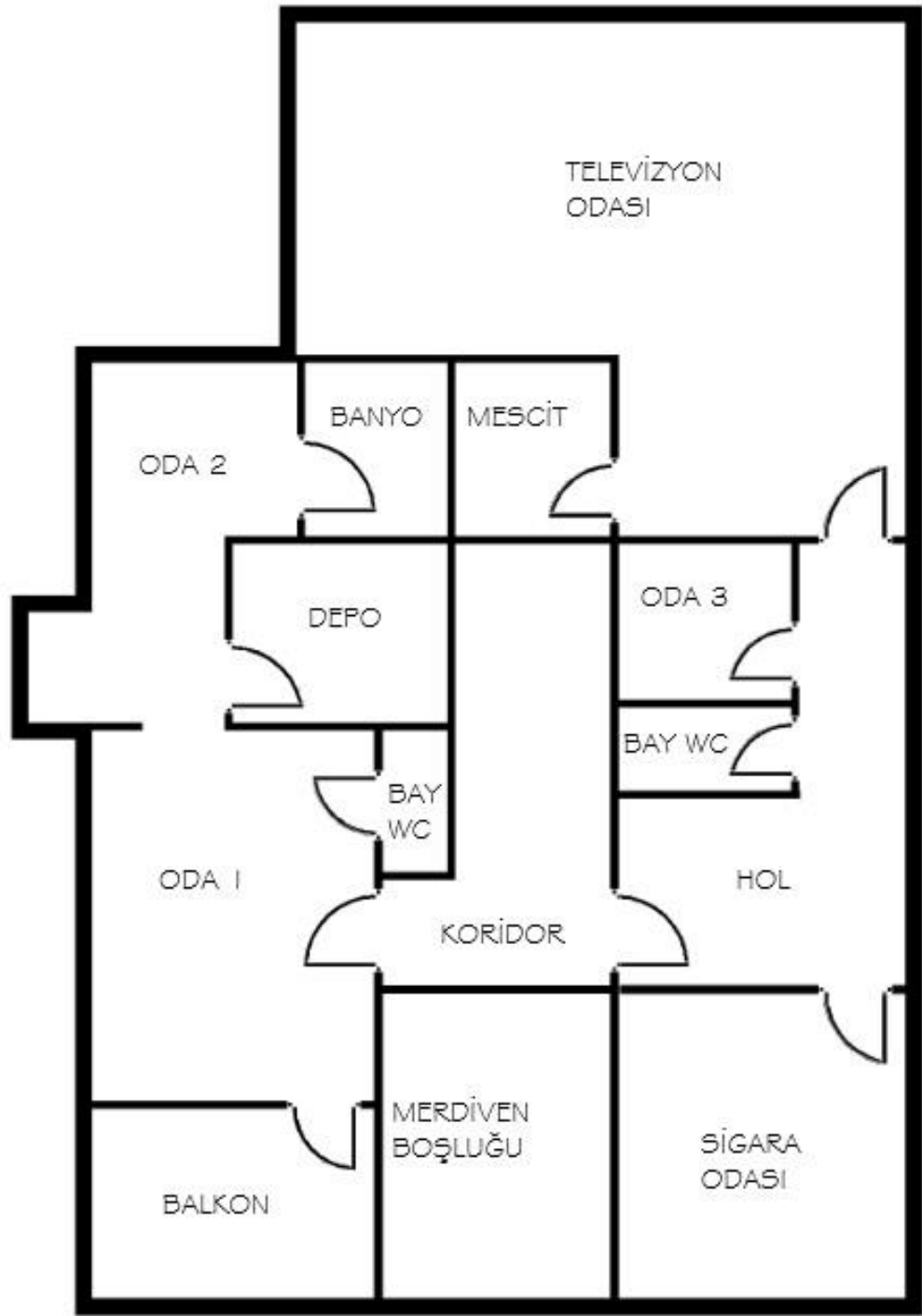
3. KAT PLANI

Şekil 59: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi Üçüncü Kat Planı (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

Kat 3'ün yerleşim planına göre; 7 adet yatak odası, 2 adet wc, 1 adet banyo, 1 adet balkon ve 1 adet depolama odası bulunmaktadır. Yerleşim olarak 1. kat ile eş şekilde tasarlanmıştır. Dolayısıyla kat 1'de gördüğümüz banyonun konumlanışında olan sorun 3. katta da karşımıza çıkmaktadır.

Mevcut yapı; Barınma Evi için tasarlanmamış olup, yetkililer tarafından onaylanan bir yapının yeniden işlevlendirilmesi ile günümüze uyarlanmıştır. Bu durum beraberinde bazı zorlukları da getirmiştir. Barınma Evi yetkilisi ve katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda yapıda şikayet edilen en belirgin durumun katlar arası ulaşım olduğu belirtilmiştir. Yapının mevcut konumunun asansör eklentisine olanak sağlayamayışı çeşitli zorluklara sebep olduğu ifade edilmiştir.

Barınma Evi'nden faydalanmakta olan yaşlı evsiz kişilerin, katlar arası ulaşım sağlarken merdivenden kaymasıyla ya da ayağının takılması ile düşme kazalarının çok yaşandığı tespit edilmiştir. Merdivenden düşen evsizler, ciddi yaralanmalar yaşamakta, kafalarına sert darbeler almakta olduğu söylenmektedir. Böyle bir durumda personeller hemen 112'yi arayarak kişi hastaneye ulaştırmaktadır. Fakat yapıda asansör olmamasından dolayı bu kazaların önüne geçilemediği belirtilmektedir.

4. KAT PLANI

Şekil 60: Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi Dördüncü Kat Planı (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

Şekil 61: 4. Katta bulunan televizyon odası (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

Barınma Evi'nin son katı olan 4. Katta sadece 2 adet yatak odası bulunmaktadır. Bu kat barınma ihtiyacını gidermekten ziyade, kişilerin sosyalleşmesini sağlamaya yönelik kurgulanmıştır. Katta; 2 adet wc, 1 adet banyo, 1 adet balkon, 1 adet depo odası, 1 adet mescit, 1 adet televizyon odası ve 1 adet sigara odası bulunmaktadır. Katta, kişilerin sosyalleşmesini ve odalarına kapanmasını bir nebze olsun gidermek adına televizyon odası bulunmaktadır. Barınma Evi'nde kalan evsizlerin odalarda sigara içmesi yasaktır. Yönetim, kişilerin sigara ihtiyacını düşünerek ve odalarda içmesini engellemek adına bir odayı sigara odası olarak kullanıma sunmuştur. Böylelikle sigara içmek isteyen kişiler, günün istediği saatinde burada sigara içebilmektedir. Barınma Evi'ne sigara odası 2014 yılında gerçekleşen tadilat sonrasında yapılmıştır. Yetkili, sigara odasının oluşma hikâyesini şu şekilde aktarmaktadır:

“Sigara içiyorlardı ki içecekler, ben ona bir şey diyemem ki! Vücutları alışmış. Adamların hayatta bir sigaraları var, öyle düşünüyorlar onlar dünyasında... Topluca 10-15 kişi yukarıdan aşağı iniyorlardı, şu kapının önünde sigara içiyorlardı. Sokağın öbür tarafına gidiyorlardı, o 10 kişi 30 kişi geliyordu... Biz karıştırıyorduk artık... Sonra şu karşı binadan şikâyet geldi. Orada mesela aile oturuyor. Bunlar rahatsız olmuşlar. Adam olacak tabii! Adamın eşi var, çocuğu var, arkadaşı var... Bunlar oraya artık nasıl bakmışlarsa taciz maciz, bize geldiler şikâyete, 1-2 defa geldiler. Bende oturdum düşündüm, ne yapabilirim? Ben bunu düşünmek zorundayım.

Çünkü bunun sonu yok! Allah korusun daha kötüye gidecekti. Bende gittim müdürümlle konuştum, Daire Başkanlığı ile görüştüm, Valilik'ten özel izin falan bir küçük odayı sigara odasına müsaade aldım.

Ben bu odayı sigara odası yaptım ama bitmiyor ki! Camlardan gene görünüyor. Perdeyi açıyorlar gece, karşı tarafı gene rahatsız ediyorlar. Bende o camları komple renkli şeylerle boyadım... Birde oraya zincir yaptım. Cam şimdi tam açılmıyor, yarım açılıyor ve zaten dışarıyı hiç görünmüyor. Şimdi hiçbir sıkıntı yok. Sabaha kadar sigara içebilirler. İki tane de pervane koydurdum hava alsın diye, bir de büyük küllüklerimiz var demir... Oda amacına ulaştı.”

Şekil 62: Kat 4'te yer alan sigara odası (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

Yukarıda yer alan bilgiden anlaşılacağı üzere; yapı tadilatı girdiği zaman fiziksel özellikleri iyileştirme odaklı bir onarım görmüştür. Kullanıcı faktörü çok fazla göz önüne alınmamıştır. Bu sebepten ötürü kullanıcı faktöründen kaynaklı bazı zorluklar yaşanmıştır. Yetkili kişi yaşanan zorluklar karşısında, kendisi bir

çözüm üretmek gerekli izinleri aldıktan sonra yapı içerisinde düzenleme yapmıştır. Yapılan düzenlemede kullanıcıların pencerelerden komşu yapıları rahatsız etmesi üzerine, mekânda ikinci bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu bağlamda pencereler, dışarı ile olan teması kesmek adına boyanmış ve zincirlenmiştir. Kullanıcı ihtiyaçlarından doğan küllükler temin edilmiştir. Ve gene kullanıma bağlı odada havalandırma problemi oluşmuştur. Sonradan düzenlenen bu oda için havalandırma problemini giderebilmek adına 2 tane pervane yerleştirerek sorun çözülmeye çalışılmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere yapı tasarlanırken, tadilat görürken, yeniden düzenlenirken kullanıcıdan bağımsız düşünülmesi çeşitli sorunların yaşanmasına sebep olabilir. Yapı kullanıcı ile bir bütün olarak düşünülmesi ve kullanıcının ihtiyaçlarına karşılık verebilmelidir.

Katlarda gerçekleştirilen düzenlemelerin dışında, yapının genel fiziksel özelliklerini de iyileştirmek istendiği yapılan görüşmelerden anlaşılmaktadır. Yapılan görüşmede; kamera sisteminin olmadığı belirtilmiştir. Daha doğrusu 8 kamera olduğu, bunlarında oldukça yetersiz olduğu ve çoğu noktayı görmediği ifade edilmiştir. Şuan ise kameraların 15'e çıktığı ve yeni sistem kurulduğu söylenmektedir. Bunun yanı sıra yapıda olası bir elektrik kesintisinde, karanlıkta kalındığı belirtilmekteydi. Fakat yapılan tadilat sonrasında güç sistemi kurulduğu, koridora takılan lambaların elektrik kesildiği zaman devreye girdiği belirtilmektedir (Barınma Evi Yetkilisi, 2017). Gerçekleştirilen bu yenilikler sayesinde; çalışanların ve kullanıcıların güvenliğinin arttığını ve yaşantılarının kolaylaştığını söylemek yanlış olmayacaktır. Örneğin, olası bir elektrik kesintisinde güç kaynağının devreye girmesi; kamera kayıtlarının devam etmesini, kargaşanın yaşanmasını önlemeyi, karanlıkta gerçekleşebilecek kaza ve yaralanmaları engellemeyi gibi birtakım problemleri önlemeye yardımcı olacağı düşünülmektedir.

2014 yılında gerçekleştirilen tadilatta yapının fiziki koşullarının iyileştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, gerçekleştirilen yeni düzenlemeler ile evsizlerin yaşamlarını kolaylaştırmayı da hedeflediğini Yetkilinin şu sözlerinden anlıyoruz:

“Haftalık bir düzene bindirdim. Çamaşır yıkama günleri farklı farklı günlerdeydi. Ben onu sabitledim. Her Perşembe günü bunlar çamaşırılarını getiriyor, bizim arkadaşlar yıkıyor... Banyolarda havlu yoktu, insanlar kurulanmadan geri çıkıyorlardı. İnanılır gibi değil! ...Şimdi havluları da var.”

Barınma Evi'nin; işleyişi, çalışma prensipleri, fiziki koşulları hakkında bilgiler yetkiliden dinlenmiş ve konuşmalar analiz edilerek detaylı bir şekilde aktarılmıştır. Buna ek olarak, yapının ölçüleri alınmış ve kat planlarının işleyişini görebilmek adına çizimleri yapılmıştır. Kısacası; araştırmada gerçekleştirilen konuşmalar ve görseller, daha sonra analiz edilerek çalışmada metin ve çizim olarak yerini almıştır. Yapılan bütün bu incelemeler, devletin sunduğu hizmet modelini anlamamıza yardımcı olmasını hedeflemektedir. Ancak, bu önlemlerin belirli sayıda bireye hizmet verebildiği ve yetersiz kalabildiği görülmüştür. Kısıtlı olanaklara sahip Barınma Evi, özellikle kış aylarında sınırlı sayıda evsizede hizmet verebilmektedir. Çalışmanın bu bölümünü, bahsedilen görüşü destekler nitelikte olan Barınma Evi Yetkilisinin sözleri ile sonlandırmak gerekirse:

“Ankara’da evsiz tahmini 1000 kişi vardır rahat... Belediyenin başka hizmeti yok. Valiliğin oteli var. Mayıs 1’e kadar boşaltılacak. Onlar yaklaşık 200 kişiye hizmet veriyor. Onlar olmasa biz burayı yetiştiremeyiz. Valilik bu işi yapmamış olsa, bizim belediye imkânları ile bu işi karşılamamız imkânsız bir şey. Yeterli olmayız yani.”

3.2 GÖRÜŞMELER

Saha çalışması kapsamında, Barınma Evi genel müdürü ve Barınma Evi’nde kalmakta olan üç farklı evsiz ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan evsizler Barınma Evi yetkilisi tarafından belirlenmiştir. Bu görüşmeler önceden araştırmacı tarafından hazırlanan sorular çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, görüşme öncesinde çalışmanın içeriği hakkında detaylı olarak bilgilendirilmiştir. Tüm katılımcılara; çalışmanın gönüllü katılım esasına dayandığı ve istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları konusunda

detaylı bilgi verilmiştir. Yapılan görüşmeler, katılımcıların izni dahilinde ses kaydına alınmıştır. Bu görüşmeler daha sonra araştırmacı tarafından analiz edilerek çalışmada metin olarak yer alacak şekilde düzenlenmiştir.

İlk görüşme gerçekleştirilen 1 numaralı katılımcı, 58 yaşında ve ortaokul mezunudur. Önceden bir kamyon sahibi olduğunu belirten katılımcı, uzun yol şoförlüğü yaparak geçimini sağlamakta olduğunu ifade etmiştir. Fakat zaman içerisinde maddi durumları kötüleşen 1 numaralı katılımcı iflas etmiş ve ailesinden ayrılınca çaresizlikten kendisini sokakta bulduğunu belirtmiştir. Ailesinin ve yakınlarının Barınma Evi'nde kaldığını bilmelerine karşın 1998 yılından bugüne kadar görüşmediklerini ve herhangi bir yardımda bulunmadıklarını belirtmiştir. Sadece oğlunun SSK'sından yararlanmakta olduğunu ifade etmiştir. Devletin herhangi bir kurumundan daha önce faydalanmayan katılımcı, Barınma Evi'nden kısa bir süre önce (yaklaşık 15 gün önce) haberdar olmuştur.

Yukarıda yaşantısına ait genel bilgilerini aktardığımız 1 numaralı katılımcının deneyimlediği Barınma Evi ile ilgili belirttiği düşüncelere değinecek olursak; kurumun genel olarak tüm işleyiş ve düzeninden memnun olduğunu belirtmektedir. Katılımcı: "*yemek, içmek yatmak bize yetiyor.*" şeklinde açıklama yapmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere; kişinin yoksun olduğu temel ihtiyaçlarını karşılaması durumunda kişi memnuniyet hissetmekte, çok fazla beklenti içerisinde bulunmamaktadır. Sokakta yaşamak zorunda kaldığı zamanlarda ise, barınma ihtiyacını gidermek için hastanelerin acil binalarını tercih etmektedir. Buna karşın, Barınma Evi'nde odalarının kilitlendiği zaman diliminde dışarı çıkıp bir yerlerde oturduğunu ifade etmektedir. Öğle yemeği ihtiyacını ise: "*hayırsever karnımızı doyurursa yemek yiyoruz.*" sözleri ile nasıl giderdiğini anlatmaktadır. Katılımcı, Barınma Evi'nde yaşadığı en büyük sorunlardan birisinin katlar arası ulaşım olduğunu dile getirmektedir. %82 engelli olan katılımcı koltuk değnekleri ile yaşantısını sürdürmektedir. Dolayısıyla katlar arasında inip çıkarken zorlandığını dile getirmektedir. Yapılan görüşme sonucunda 1 numaralı katılımcının isteklerini maddeler halinde sıralayacak olursak:

- Öğle yemeği verilmesini talep etmektedir.

- Konaklamanın 15 gün ile sınırlı olmamasını, daha uzun zaman diliminde konaklama gerçekleştirebilmeyi istemektedir.
- Kendisine ait odası olmasını tercih etmektedir.
- Katlar arası ulaşımda zorluk çektiği için yapıda asansör olmasını istemektedir.
- Devletin düşük kira bedeli karşılığında oturabileceği “ev” imkanı sunması karşılığında, kendisine ait “ev”i olmasını istemektedir.

Barınma Evi’nde gerçekleştirilen diğer görüşme 27 yaşındaki 2 numaralı katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmede 2 numaralı katılımcının; Sıhhiye Köprüsü’nde kalmakta iken bir vatandaşın 153 ihbar hattını araması sonucunda, toplama ekiplerinin gelmesiyle Barınma Evi ile yolunun kesiştiği bilgisi elde edilmiştir. Ailesi ile hiç görüşmeyen 2 numaralı katılımcı, Barınma Evi’nden hizmet alamadığı zamanlarda ya da Barınma Evi’nde odalar kilitlendiği zaman sokaklarda dolaşıp gezdiğini belirtmiştir. Barınma Evi’nden faydalanmadığı zamanlarda barınma sorunu ise parklarda giderdiğini ifade etmiştir. Fakat bu parkları seçerken, güvenlik görevlilerin olduğu parkları seçmeye özen gösterdiğinin altını çizmiştir.

2 numaralı katılımcı %40 engellidir. Yaşlı kişiler ya da engelli kişiler için katlar arası ulaşımın zorlu olduğuna 1 numaralı katılımcının da belirttiği gibi 2 numaralı katılımcı da dikkat çekmiştir. Bunun yanı sıra, katılımcı öğrenci olduğunu belirtmiş ve e-kpss sınavına hazırlık yaptığını dile getirmiştir. Fakat sınavlara hazırlanabileceği uygun bir ortamın olmamasının kendisi için olumsuz bir durum olarak gördüğünü belirtmiştir. 2 numaralı katılımcı Barınma Evi’nde kendisine ait tek kişilik odası olmasındansa, kalabalık odada kalmayı tercih ettiğini dile getirmiştir. Bunun nedenini; odasını paylaştığı diğer evsiz kişilerle sohbet ederek yalnızlığını unutmaya yardımcı olması şeklinde açıklamıştır. 2 numaralı katılımcının Barınma Evi’ne yönelik isteklerini şu şekilde sıralanabilir:

- Öğle yemeği verilmesini talep etmektedir.
- Katlar arası ulaşımda zorluk çektiği için yapıda asansör olmasını istemektedir.
- Ders çalışabilmek için sessiz bir çalışma odası olmasını talep etmektedir.

- Kendisine ait tek kişilik odası olmasındansa, kalabalık odada kalmak istemektedir.
- Devletin düşük kira bedeli karşılığında oturabileceği “ev” imkanı sunması karşılığında, kendisine ait “ev”i olmasını istemektedir.

Son görüşme gerçekleştirilen 3 numaralı katılımcı ise ilkokul mezunu ve 58 yaşında olduğunu belirtmiştir. Devlet memuru olarak emekli olan katılımcı, asgari ücret emekli maaşı almakta olduğunu ve gelirin 3’te 2’si ile borçlarını ödediğini; bu yüzden kendisine düşük bir miktar para kaldığını, bu miktarında yaşantısını kendi başına sürdürmeye yetmediğini ifade etmiştir. 3 numaralı katılımcı nadiren oğlu ile konuştuğunu fakat ailesinden herhangi bir yardım görmediğini ifade etmiştir. Barınma Evi’nde odaların kilitlendiği zamanlarda hava güzel ise çıkıp dolaştığını belirtmiştir. Barınma Evi’nden faydalanamadığı ve sokakta yaşamak zorunda kaldığı zamanlarda ise, 1 numaralı katılımcı gibi kendisi de hastanelerin acil binalarını tercih etmektedir. Bunun nedenini ise; hastanelerin kalabalık, güvenli ve sıcak olması şeklinde açıklamıştır. 3 numaralı katılımcı ile gerçekleştirilen görüşme sonucunda, katılımcının istekleri şu şekilde özetlenebilir:

- Öğle yemeği verilmesini talep etmektedir.
- Konaklamanın 15 gün ile sınırlı olmamasını, daha uzun zaman diliminde konaklama gerçekleştirebilmeyi istemektedir.
- Kendisine ait tek kişilik odası olmasındansa, kalabalık odada kalmak istemektedir. Arkadaşlarının olmasının daha iyi olduğunu belirtmektedir.
- Televizyon odasında sert oturma yüzeyine sahip sandalyeler yerine, daha rahat koltukların olmasını talep etmektedir.
- Devletin düşük kira bedeli karşılığında oturabileceği “ev” imkanı sunması karşılığında, kendisine ait “ev”i olmasını istemektedir.

Gönüllü 3 evsiz katılımcı ile yapılan yüz yüze görüşmeler sonucunda, kişilerin yaşantılarını nasıl idame ettirdikleri ve Barınma Evi ile ilgili düşünceleri hakkında durum analizi yapılmaya çalışılmıştır. Yapılan görüşmelerde katılımcılar, güvenliğin önemli bir sorun olduğunu vurgulamıştır. Barınma Evi’nden faydalanamadıkları zamanlarda; her 3 katılımcı da sokakta güvenli yerler

aramakta olduğunu belirtmiştir. Kişiler öncelikli olarak hastanelerin acil binalarına ya da güvenlik görevlisi olan parklara yönelmekte olduğunu ifade etmiştir.

Barınma Evi'nde kalmakta olan 3 evsiz ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda, evsizlerin Barınma Evi ile ilgili dile getirdikleri bazı ortak istek ve beklentileri olduğunu söyleyebiliriz. Katılımcıların ifade ettiği ortak bileşenlerini maddeler halinde sıralayacak olursak:

- Barınma Evi'nde ücretsiz olarak verilen sabah ve akşam yemeklerine öğle yemeğinin de ilave edilmesi, çünkü dışarıda öğlenleri yeme ihtiyacını karşılamakta zorluk çektiklerini belirtmektedirler.
- Barınma Evi'nden faydalanma süresinin 15 günden daha uzun olmasını talep etmektedirler.
- Katlar arası ulaşımda engelli ve yaşlı bireyler zorluk yaşadıkları için yapıda asansör olmasını istemektedirler.

Yukarıda yer alan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, her evsizin kendi ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda farklı beklentileri olsa da hem fikir olunan bir takım konular bulunmaktadır. Bunlar arasında en temel ihtiyaçlar olarak adlandırılabilen olan yeme ve barınma ihtiyaçlarını gidermeye yönelik istekler olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcılara yöneltilen : *“Devlet size çok düşük ücret ile kiralayabileceğiniz bir ev temin etse, yaşamak ister misiniz?”* sorusuna 3 katılımcı da olumlu yanıtlar vermiştir. Bölümü; 3 numaralı katılımcının, yukarıda yer alan soruya verdiği cevapla sonlandıracak olursak:

“İnsanın tek odası bile olsa, insana yeter.”

3.3. BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ

Günümüzde evsizlik önemli bir sosyal sorun haline gelmesine karşın, bu soruna yönelik girişimlerin yetersiz sayıda olduğu yapılan incelemeler sonucunda dikkate değer bir şekilde göze çarpmaktadır. Bölüm 2’de evsizlik teriminin farklı ülkelerde nasıl tanımlandığı ve evsizliğe dair ne gibi sınıflandırmalar yapıldığı

incelenmiştir. Bunun yanı sıra çalışmanın kapsamı Ankara ili ile sınırlandırıldığından dolayı, araştırmada Ankara ilinde evsizlere yönelik gerçekleştirilen kamusal hizmetler incelenmiştir. Bu hizmetlerin oldukça az sayıda olduğu görülmektedir. Gerçekleştirilen inceleme sonucunda, Ankara'da evsizlere yönelik gerçekleştirilen en kapsamlı çalışmanın Ankara Büyükşehir Belediyesine ait Barınma Evi olduğu tespit edilmiştir.

Başkent konumunda olan Ankara ilinde, sokaklarda yaşamını devam ettirmeye çalışan insanları görmeye günden güne alışır hale gelmekteyiz. Sanırım buda Ankara'da evsizliğin gün geçtikçe artmakta olduğunun bir göstergesidir. Bu sorunun, çözülmesi gereken toplumsal bir problem olarak ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Bölüm 3'de, Ankara'da evsizlere hizmet vermekte olan Barınma Evi ile ilgili analiz çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında; Barınma Evi'ne gidenler ile görüşmeler ve gözlemler gerçekleştirilmiştir. Yapılan incelemeler; Bölüm 3'de metin, görsel ve çizim olarak yer almış ve bu incelemeler doğrultusunda okuyucuya konu ile ilgili detaylı bilgiler sunulması hedeflenmiştir. Böylelikle konu ile ilgilenen ve çalışma gerçekleştiren kişilere, yapılan incelemelerin ve analizlerin yol göstermesi hedeflenmiştir.

Saha çalışmasında gerçekleştirilmek istenen diğer bir amaç; kullanıcı ile mekân arasındaki ilişkinin saptanmaya çalışılmasıdır. Bunun sebebi; mekânın kullanıcıdan bağımsız düşünülmemesi düşüncesidir. Mekân ve mekânı kullanan kişi arasındaki problemler ve kullanıcı istekleri hakkında bilgiler elde edilmesidir. İncelemede; tespit edilen başarılı çözüm girişimleri ve buna ek olarak kullanıcı ve mekân arasında ortaya çıkan olumsuzluklar, doğrudan gerçekleştirilen inceleme ve gözlemler sonucunda birinci elden aktarılmaya çalışılmıştır. İlerleyen bölümlerde konu ile ilgili izlenim ve öneriler aktarılacaktır. Bölüm 4'te evsizlere yönelik tasarım önerisi olarak gerçekleştirilecek olan, "Alternatif Barınma Evi" tasarımının Bölüm 2 ve Bölüm 3'te yer alan bilgilerden beslenmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırma ve incelemelerin, tasarlanacak olan barınma evi modülüne referans olması beklenmektedir.

4. BÖLÜM:

EVSİZ BİREYLERİN BARINMA İHTİYACINA YÖNELİK MEKAN TASARIMI ÖNERİSİ

Araştırmada; literatür taramasının ardından gerçekleştirilen saha çalışması ile Ankara'da evsizlerin durumu ve evsizlere yönelik yapılan girişimler saptanmaya çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; mekan ile kullanıcı arasındaki ilişki irdelenmiştir. Herhangi bir mekan, kullanıcıdan bağımsız düşünülmemeyeceğinden; Barınma Evi incelenmiş ve burada kalan evsizler ile görüşülerek, kullanıcı ile mekan arasındaki ilişki gözlemlenmiştir. Elde edilen veriler ışığında, insan faktörünün mekandan bağımsız düşünülmeden, istek ve arzuları göz önüne alınarak, yapılacak olan alternatif Barınma Evi tasarımı planlanmıştır.

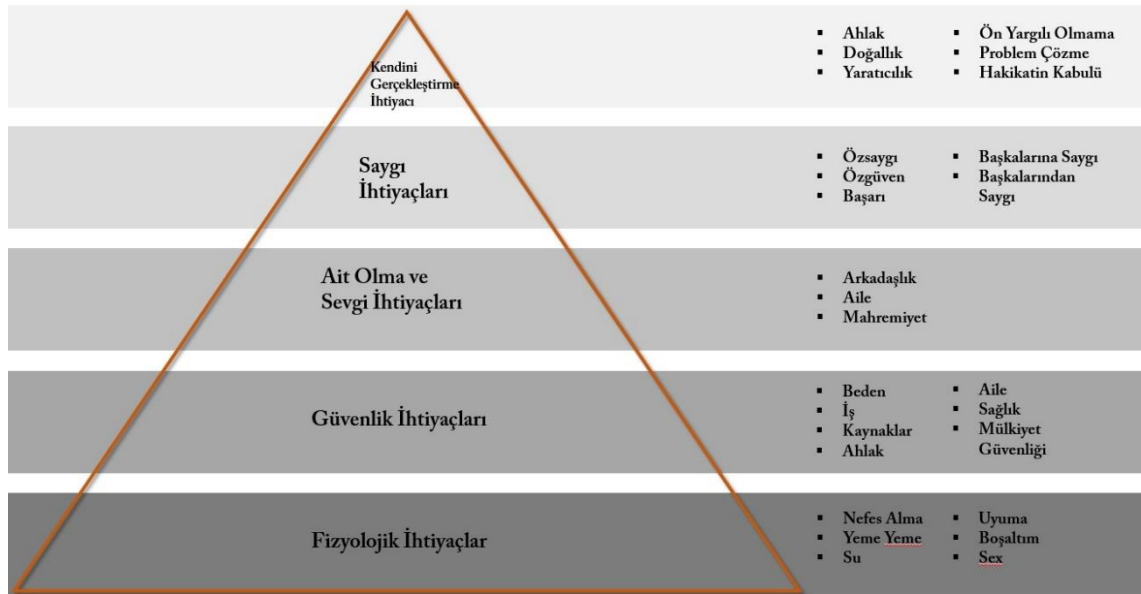
Yapılan araştırma ve incelemeler, tasarlanması planlanan alternatif Barınma Evi'ne zemin hazırlamıştır. Fakat tasarlanması planlanan proje; sosyoloji, psikoloji gibi farklı bilim dallarından beslenmiştir. Çalışmanın zeminini sağlam temellere oturtma isteği, çeşitli bilim, sanat ve felsefe dallarına yönelmeye sebep olmuştur. Çalışma, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisinden de bir hayli beslenmiştir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisi ve ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidi; temel ihtiyaçlarını kısmen karşılayabilen evsizlerin ihtiyaçlarının ve piramitte hangi basamakta olduklarının anlaşılmasına yol göstermesi beklenmiştir.

Bu bağlamda Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisini incelemenin çalışmaya fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Maslow'un güdülenme olgusu esas olarak 2 ana varsayıma dayanmaktadır, bunlar (Telman, 1998) :

- İnsan davranışları belirli ihtiyaçları karşılamaya yöneliktir. Hiçbir gereksinim hiçbir zaman tam anlamıyla tatmin edilemez.
- Kişilerin söz konusu ihtiyaçları hiyerarşik bir sıra izler ve alt basamaktaki ihtiyaçlar kısmen giderilmeden, üst düzeyde yer alan diğer bir ihtiyaç

bireyi davranışa sevk etmez. Dolayısıyla tatmin edilen bir ihtiyaç güdüleyici olma özelliğini kaybeden ve üst düzeydeki ihtiyaçlar güdüleyici olur.

Maslow teorisine göre; herhangi bir ihtiyacın ortaya çıkması ancak daha alt seviyede olan başka bir ihtiyacın giderilmesi ile gerçekleşmektedir. Bir başka deyişle; alt seviyede olan bir ihtiyaç karşılanmadan, kişi hiyerarşik sıralamada o ihtiyacının bir üst basamağına çıkamamaktadır. Çeşitli kaynaklara göre bunun nedenini ise; kişi alt basamaktaki ihtiyacını gidermediği sürece, üst basamaktaki ihtiyacını hissedemediği şeklinde açıklanmaktadır. Maslow ihtiyaçları ve güdüleri, hiyerarşik bir sıra ile izlendiğini düşünülen beş farklı alanda sınıflandırılmıştır(Karapınar, 2008). Bu sınıflandırmaların ifade edildiği grafik anlatım aşağıda yer almaktadır.

Şekil 63: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramiti'nin grafiksel anlatım şablonu (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz).

Evsizlerin piramitteki yerini belirlemek adına, nelerden yoksun olduğunu incelemek gerekirse; yemek yeme ve su ihtiyacını kısmen karşılamaktadırlar. Kaliteli beslendikleri düşünülmesede hayatlarını idam ettirebilecek kadar kısmi beslenme gerçekleştirdikleri düşünülmektedir. Uyku ihtiyaçlarını gelişigüzel karşılamakta olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Bunlara ek olarak; kişi

barınacak bir eve sahip olmadığı için dilediği ya da ihtiyaç duyduğu zaman herhangi bir alanda uyku eylemini gerçekleştirmektedir. Bu alanlar: parklar, banklar, köprü altları, metro istasyonları, otobüs durakları vb. olabilmektedir. Keza boşaltım sistemi içinde yakın şeyler söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra, yapılan araştırmada evsizlerin cinsellik hayatına dair incelemeler gerçekleştirilmediğinden dolayı, cinsellik ihtiyaçları ile ilgili bir çıkarım yapmanın doğru olmayacağı kanaatine varılmıştır. Bu çıkarımlardan anlaşılacağı üzere; kişi “fizyolojik ihtiyaçlarını” tatmin edici ölçüde olmasa da, kısmen karşılamakta olduğu gözlemlenmiştir.

Evsizlerin güvenlik ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılayabildiklerine bakacak olursak; görüşme yapılan evsizlerin ailesi ile sık görüşmediği öğrenilmiştir. Dolayısıyla ailesinin güvenliğinden ziyade kişi kendi güvenliğinden sorumlu bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerde, evsizler Barınma Evi’nde kalmadıkları zaman zarfında güvenlik görevlisinin olduğu alanları öncelikli olarak tercih ettiklerini belirtmiştir. Evsizler bu alanları çoğunluklu olarak hastaneler ve bekçi görevlilerinin bulunduğu parklar olarak tanımlanmıştır. Dışarıda herhangi bir tehlike yaşamadıklarını belirtmelerine karşın, can güvenliklerinden endişe duydukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla evsiz kişi çevreden gelebilecek olası tüm tehditlere açık bir şekilde hayatını devam ettirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Evsiz kişinin güvenlik ihtiyaçlarından belki de en belirgin ve araştırma ile doğrudan ilişkili yoksunluğunun; mülkiyet güvenliği olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü kişi herhangi bir mülke sahip değildir ve barınma ihtiyacını sokaklarda gidermeye çalışmaktadır. Bütün bunlara ek olarak sağlık, iş, beden gibi alt parametreleri olan “güvenlik ihtiyaçları” nın büyük çoğunluğunu evsiz kişilerin karşılayamadığı çıkarımına varılmaktadır.

Yukarıda Maslow güdülenme olgusunun iki esas varsayıma dayandığını belirtilmiştir. Bunlardan ikincisi; kişilerin ihtiyaçlarını hiyerarşik bir sıraya göre karşıladığını belirtmektedir. Yani kişi alt basamakta olan ihtiyacını karşılamadan bir üst basamağa çıkamamaktadır. Bu bağlamda, evsiz kişi fizyolojik ihtiyaçlarını kısmen karşılamasına rağmen güvenlik ihtiyaçları olarak adlandırılan piramidin ikinci basamağında yer alan ihtiyaçların çoğunluğunu karşılayamadığı sonucuna varılmıştır. Maslow Teorisi, fizyolojik ihtiyaçları ve

güvenlik ihtiyaçlarını temel ihtiyaçlar olarak sınıflandırmaktadır. Dolayısıyla, evsizlerin temel ihtiyaçlarını karşılayamadıkları gözlemlenmiştir. Bu bilgiler sonucunda evsiz kişinin, temel ihtiyaçlardan yoksun bir şekilde yaşamını devam ettirmeye çalıştığı sonucuna varılmaktadır.

4.1. BARINMA SORUNUN BERABERİNDE GETİRDİĞİ YOKSUNLUKLAR

“ Yaşam, içinde siyah da bulunan gökkuşağıdır.”

Yevgevi Yevtuşenko

Araştırmanın merkez noktası barınacak yerden mahrum olan evsizler ve barınma sorunlarını gidermeye yönelik çalışmalar olmasına karşın yapılan incelemeler sonucunda; “evsiz” olarak tanımlanan bu kitlelerin, barınmanın yanı sıra pek çok şeyden yoksun olduğu tespit edilmiştir. İncelemeler sonucunda, kişilerin yoksun olduğu “şey”lerin tespiti, bilimsel dayanaklarla (Maslow hiyerarşi teorisi gibi) desteklenmiştir. Evsizlerin temel yoksunluklarını özetleyecek olursak:

- Barınacak “yer”: Çalışmanın merkezini oluşturan barınacak yerden yoksun olma durumu, araştırmada öncelik teşkil etmektedir. Bu kişilerin “ev” ya da “mekan” olarak adlandırabilecekleri ve benimseyebilecekleri tanımlanmış alanlardan yoksundur.
- Kaliteli beslenme: Kişi, düzenli aralıklarla sağlıklı bir bireyin tüketmesi gereken kalori ihtiyacını karşılayamamaktadır.
- Temiz suya erişim: Kişi, Barınma Evi gibi kurum/kuruluşlardan ya da bir yardımseverden destek görmüyorsa zorlu yaşam koşulları, maddi sıkıntılar gibi etmenlerden dolayı temiz suya erişim sağlamakta zorlanmaktadır.
- Temizlik (banyo, tıraş, boşaltım ihtiyacı vb.): Barınma Evi yetkilisi, kurumda kalan kişilere 15 günde bir berber getirdiklerini ve kişilerin istediği zaman banyo yapabildiklerini belirtmiştir. Fakat kişi, Barınma Evi

dışında tıraş, banyo ve boşaltım ihtiyaçlarını hijyenik koşullarda karşılayamamaktadır.

- Düzenli uyku: Kişinin kalacak belirli bir yeri olmaması, her zaman tehlikeye açık bir şekilde yaşam sürdürmesi düzenli uyuyamamasına sebep olmaktadır. Halk ağzıyla: kişinin “*gecesi gündüzü karışmış*” durumdadır.
- Sağlık: Sürekli sokakta olma surumu, düzensiz uyku, hayatından endişe duyma, sağlıksız yaşam koşulları, dengesiz beslenme gibi daha pek çok etkenden dolayı kişinin zaman içerisinde sağlık sorunları yaşadığı saptanmıştır. Bu sağlık sorunları arasında depresyon gibi ruhsal hastalıklar da olduğu ifade edilmektedir.
- Sağlıksız yaşam koşulları: Sokakta yaşayan kişi, hijyen olanaklarından mahrumdur. Sağlıksız koşullarda yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla enfeksiyonlara açık durumdadır.
- Güvenlik: Evsizler ile yapılan görüşmelerde belirtildiği üzere; kişi sokakta kendini koruma isteği duymaktadır. Bu yüzden güvenlik görevlisi olan yerleri veya kalabalık yerleri tercih etmekte olduklarını belirtmişlerdir.
- İş bulmak: Görüşme gerçekleştirilen evsizlerden sadece birisinin emekli maaşı bulunduğu, fakat onunda çoğunu borçlarına yatırdığı bilgisine ulaşılmıştır. Görüşme yapılan evsizlerin hepsi çalışmak istediğini belirtmiş fakat iş bulmakta zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir.
- Aile: Yapılan araştırmalar sonucunda, çoğu evsizin ailesi ile görüşmediği öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştiren kişiler ise bu görüşmelerin çok kısıtlı olduğunu ifade etmiştir. Evsizlerin çoğunun çarpık bir aile yaşantısı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.
- Arkadaş: kişiler, kendileri ile aynı kaderi paylaşan kişiler dışında pek fazla arkadaş edinemediği bilgisine ulaşılmıştır.
- Mahremiyet: Kişinin kendisine ait tanımlı bir “yer”i olmadığı için, yaşantısına sokaklarda devam etmektedir. Sokakta edindikleri “yer” ise çoğunlukla kamu alanlarıdır. Kişinin kendine ait bir “yer”i olmadığından dolayı, kendisine ait özel bir yaşantısı da bulunmamaktadır.

- Öz güven: Kişi yaşadığı zorluklar ve yetersizliklerden dolayı kendisine olan güvenini zamanla yitirdiği gözlemlenmiştir.
- Öz saygı: Kişinin sürekli sokaklarda yaşaması, toplumdaki dışlanması kendisine olan saygısının yitmesine sebep olduğu düşünülmektedir.
- Başkalarından saygı: Evsiz olarak adlandırılan topluluğun, en önemli problemi hayatta kalabilmektir. Geceyi geçirmek, karnını doyurmak gibi ihtiyaçlara öncelik vermektedirler. Zorlu yaşam koşulları dış görünüşlerine de yansımaktadır. Çoğu evsiz, eski kıyafetler ve kirli bir görünüm içerisindedir. Toplumdan dışlanmış olan bu kitleye, kendilerinden üst tabakada olan kişiler tarafından acıma, küçümseme, korkma gibi çeşitli duygularla yaklaşıldığı düşünülmektedir. Bu yüzden çevreden çok fazla saygı görmemektedirler.
- Problem çözme: Yapılan görüşmede evsizler, karşılaştıkları sorunlar karşısında kendilerini çaresiz hissettiklerini belirtmiştir. Yaşadıkları sorunlara çözüm üretmedikleri için zaman içerisinde alışmış olduklarını belirtmektedir. Araştırmalar sonucunda çoğu evsizin, herhangi bir problemi çözmekten ziyade olan durumu kabullenme eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir.
- Sosyal hayat: Kişinin, içinde bulunduğu zorlu yaşam koşulları karşısında sosyal hayattan kopmuş olduğu gözlemlenmiştir.
- Pozitif düşünme: Evsiz olarak yaşamını sürdüren topluluk, karşılaştıkları olumsuzluklar sonucunda pozitif düşünme eğilimini bırakmış oldukları düşünülmektedir. Kişi, yaşadığı zorluklar karşısında, zamanla daha karamsar düşünmeye başladığı gözlemlenmiştir.

Yukarıda yer alan bilgiler göz önüne alındığı zaman; tasarlanması planlanan alternatif barınma evinin mevcut Barınma Evi'nden farklı olması gerektiği çıkarımı yapılmıştır. Araştırma kapsamında evsiz bireye sadece "barınacak bir yer" sunmak dışında; kişinin kendisini huzurlu, mutlu, güvende hissedebileceği bir 'yer' tasarlamak istenmektedir. Çalışmada, kişinin topluma entegre olması da çözülmesi gereken bir problem olarak görülmektedir. Gerçekleştirilecek olan tasarım; kişinin kendisine ait bir 'yer' ya da 'ev' olarak adlandırabileceği tanımlı

uzay boşluğu olmasından ziyade, evsizlerin yoksun olduğu “şey”lere sahip olmasına olanak sağlayacak bir mekan kurgusu oluşturmayı hedeflemektedir.

4.2. KULLANICI VE MEKAN BÜTÜNLÜĞÜ

Tasarlanacak olan mekanın, ana kullanıcı kitlesini evsizler oluşturmaktadır. Ankara’da evsizlere yönelik girişimler sadece erkeklere yönelik olmasına karşın araştırma kapsamında tasarlanacak “mekan” bütüncül bir yaklaşım sergilemeyi hedeflemektedir. Dolayısıyla araştırmada karşımıza çıkan kitle:

- Kadınlar
- Çocuklar
- Aileler
- Erkekler
- Alkol ve uyuşturucu bağımlıları sınıflandırılabilir.

Hedef kitlenin birtakım demografik özelliklerine göre bir sınıflandırma yapılmasının uygun olduğu görüşüne varılmıştır. Bunun nedeni; Barınma Evi’nde daha önce kadın ve erkeklerin bir arada kalmasından dolayı meydana gelen sıkıntılardır. Konu ile ilgili Barınma Evi yetkilisinin: *“Daha önce denendi. Kadın ve erkekler bir arada olmuyor, sorunlar yaşanıyor. Mutlaka ayrı düşünülmesi”* şeklinde yapmış olduğu açıklama; mekan tasarımında kullanıcı kitlesinin gruplandırılması ve kullanıcı kitleye uygun mekanlar yaratılması gerektiği düşüncesini doğrumuştur. Evsizleri tasarım kurgusu gereği 2 gruba ayırabiliriz:

1. Erkekler
2. Kadınlar, çocuklar ve aileler

Her iki gruba da dahil olmayan alkol ve uyuşturucu bağımlılarının konaklamadan önce tedavi olması gerektiği düşünülmektedir. Tedavisi tamamlanan kişilerin, yukarıda yer alan gruplardan uygun olanına dahil edilebileceği düşünülmektedir.

Araştırmalar sonucunda; uzun süre sokaklarda yaşamının verdiği zorlukların, çoğu evsizde fiziksel veya zihinsel rahatsızlıklara yol açabileceği çıkarımına varılmıştır. Barınma Evi yetkilisi yapılan görüşmede, evsizlerin sağlık durumları ile ilgili : *“Bunlar önce psikolojik bir tedavi görecekler. Bunlar çünkü hasta insanlar... Psikolojileri bozuk. Artık dünyası değişmiş... Artık bu insandan normal bir şey beklemezsin ki! Önce rehabilitasyon, psikolojik destek. Sonra sağlık açısından fizyolojik destek...”* şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Elde edilen veriler, kişiler barınma dışında ihtiyaçları olduğunu da göstermiştir. Bu yüzden, evsizler için mekan tasarlanırken; elde edilen bütün parametreler göz önüne alınarak, bütüncül tasarım yapılması hedeflenmiştir. Tasarıma disiplinler arası birliktelik ile yaklaşmanın, evsizler için daha faydalı olacağına inanılmaktadır.

Yukarıda yer alan bilgiler; evsiz bir kişi için sadece “mekan” tasarlanmasının yeterli olmayacağını göstermektedir. Kullanıcı tasarlanan mekanda sadece barınmaktan ziyade kendini geliştirebilmeli ve var olabilmelidir. Bu sebeplerden ötürü, tasarlanacak mekanın bir kurgusu olması gerektiğine inanılmaktadır. Dolayısıyla evsizler için barınacak yerden ziyade, disiplinler arası yaklaşımla kurgulanmış kompleks oluşturmanın daha yararlı olacağına inanılmaktadır. Bu kompleks yapı içerisinde evsizlere fiziksel ve mental açıdan yarar sağlayabilecek “şey”lerin yer alması gerektiğine inanılmaktadır. Kurgulanacak olan bu kompleks yapının, sınıflandırma gerçekleştirilen her iki evsiz gruba da uyarlanabilmesi hedeflenmiştir.

Evsizler için, bahsedilen düşünceleri destekler nitelikte birtakım uygulamalar yurt dışında uygulanmaktadır. Bunlardan çalışma ile ilişki içerisinde olduğu düşünülen iki farklı proje örnek teşkil etmesi açısından incelenmesi uygun bulunmuştur. Uygulanan projelerden ilki Danimarka'nın Odense kentinde hayata geçirilmiştir. Euro News Türkçe'nin haberine göre; 2009-2013 yılları arasında ülke genelinde evsizlerin oranında %16 oranında artış olmasına karşın ülkenin 3. büyük kenti olan Odense kentinde belediyenin uyguladığı proje sayesinde kentte evsizlerin sayısında %47 oranında düşüş yaşandığını belirtmektedir. Habere göre, proje kapsamında evsizlere sadece ev bulunmadığını aynı zamanda madde bağımlılığı ile mücadele edildiği belirtilmektedir. Ayrıca

düzenlenen konferanslar ile uygulanan projenin Avrupa'nın diğer kentleri ile de paylaşıldığı ifade edilmektedir (UR10).

Evsizler için yurt dışında hayata geçirilmiş diğer bir uygulama ise Avustralya'nın Sidney kentinde gerçekleştirilmiştir. Bir yardımseverin eşinin adı ile başlatılmış olan Michael projesi; evsizlerin içinde buldukları kısır döngüden onları kurtarmaya ve onlara destek olmaya çalıştığı belirtiliyor. Projeden faydalanan bir evsiz, hayatında gerçekleşen değişiklikleri şu şekilde dile getirmiştir (UR11):

“Kendime güvenim arttı. Başımı sokabilecek bir evim oldu. Ölene kadar burada yaşayabilirim. Hayatımı tamamen değiştirdi. Bir daha asla evsiz olmak istemem.”

Michael projesinden faydalanan evsizin sözlerinden anlaşılacağı üzere, kişi üzerinde projenin olumlu etkiler yarattığı anlaşılmaktadır. Projeden hizmet alan evsizde olumlu duygular ve hayata pozitif bakış açısı kazandıran projenin nasıl bir işleyiş mantığına sahip olduğunu incelemenin, çalışmaya yol gösterici olacağı düşünülmüştür. BBC Türkçe yayın kanalının haberine göre, Micheal projesinin işleyiş sisteminin bir kısmını maddeler halinde özetleyecek olursak (URL12):

- Her evsizin bir danışmanı oluyor
- Eğer evsiz kişi için doktor randevusu gerekiyorsa, hemen o güne alınıyor
- Eğer evsiz kişi için iş görüşmesi ayarlanması gerekiyorsa, bir sonraki güne ayarlanıyor

Yukarıda yer alan bilgiler, Michael projesinin evsizlere sadece ev sağlamak dışında; kişinin sosyal hayatına kavuşmasını, iş bulmasını, sağlık hizmetlerinden faydalanarak tedavi olmasını ve hayatlarının kalan kısmını kaliteli yaşamak adına yardımcı olmaya çalıştığını göstermektedir. Hayata geçirilmiş olan Michael projesinin barınma ihtiyacını gidermek dışında; sağlık, sosyal hizmetler, iş bulma kurumları gibi çeşitli kollar ile iş birliği içinde çalıştığı sonucuna varılmaktadır. Disiplinler arası bir uygulama örneği olan Michael projesi, araştırmada tasarlanması planlanan alternatif barınma evi örneği için olumlu bir örnek olarak görülmektedir. BBC Türkçe kanalında yayınlanan

haberde; proje sorumlularından bir olduğu düşünölen James Toomey, proje sayesinde evsizlerin topluma olan maliyetlerinin düştüğünü belirtmektedir. Yani evsizleri kendi kaderlerine bırakmanın onlara bu şekilde kalıcı çözümlerle yardım eli uzatmaktan çok daha pahalıya mal olduğunun altını çizmektedir (UR13).

Yukarıda yer alan uygulanmış proje örnekleri mevcut problemlere ‘sorun’ olarak bakmak yerine, problem çözme odaklı yaklaşımların ne derece olumlu sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Çalışma konusu olan evsizleri görmezden gelmek, geçiştirmek ya da geçici çözümler üretmek aslında temel problemi çözmekten uzaklaştırmaktadır. Aksine sorunun köklenmesine yol açmaktadır. Kişi, zaman içerisinde içinde bulunduğu durum ile baş etmek adına kendisine yaşam tarzı geliştirmektedir. Böylelikle sorun, evsiz kişilerin ötesinde, evsizlik olgusuna hatta evsizlik kültürüne bürünmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda, tasarım kurgusu gereği iki gruba ayırdığımız evsizler için tasarlanacak yapı(lar) modülü; barınacak bir evden ziyade sağlık sorumlularının olduğu, psikolojik danışmanların bulunduğu, güvenlik görevlilerinin yer aldığı bütüncül tasarım oluşturulması ön görölmektedir. Tasarlanacak projenin; evsizlerin hayatlarını kontrollü ve sağlıklı bir şekilde devam etmelerine ve yönetmelerine yardımcı olması hedeflenmektedir. Yıldız’ın da belirttiği gibi (2011): “Söz konusu alana ilişkin hizmetler oluşturulurken multi disiplinler bir yaklaşım benimsemek gerekmektedir.” görüşü, çalışmada farklı disiplin dallarının gerekliliğini destekler niteliktedir.

Araştırmada potansiyel kullanıcı kitlesi evsizler olarak belirlenmiş ve evsizlerin ihtiyaçlarını, isteklerini anlamaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bütün bu bilgiler ışığında, çalışmanın başında da belirtildiği üzere; araştırmada esnek, farklı kişi ve coğrafyalara uyum sağlayabilecek, modüler bir tasarım önerisi geliştirmek istenmiştir. Dolayısıyla, tasarlanan yapı bir kabuk ya da beden olarak tanımlanabilir. Fakat bu yapı kullanıcı olmadığı zaman yaşayamaz. Yani yapıya ruhunu veren kullanıcıdır. Buna binaen çalışmanın başında da belirttiğimiz üzere; hiçbir mekan kullanıcılarından bağımsız düşünölmemelidir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi'ne alternatif olarak tasarlanacak olan barınma evi önerisinin, kullanıcı potansiyeli ve istekleri göz önüne alınarak oluşturulması beklenmektedir. Tasarlanacak olan yapının kabuk görevi görmesinden ziyade, kişinin kendisini var edebileceği bir "mekan" olarak kurgulanması hedeflenmektedir. Bu bağlamda yapı; kişilere göre uyarlanabilecek şekilde tasarlanması planlanmaktadır. Gerçekleştirilen görüşmeler ve elde edilen bilgiler doğrultusunda; kullanıcı odaklı, esnek, modüler ve bütüncül bir tasarım önerisi gerçekleştirilmek hedeflenmiştir.

4.3. KULLANICI ODAKLI MODÜLER MEKAN ÖNERİSİ

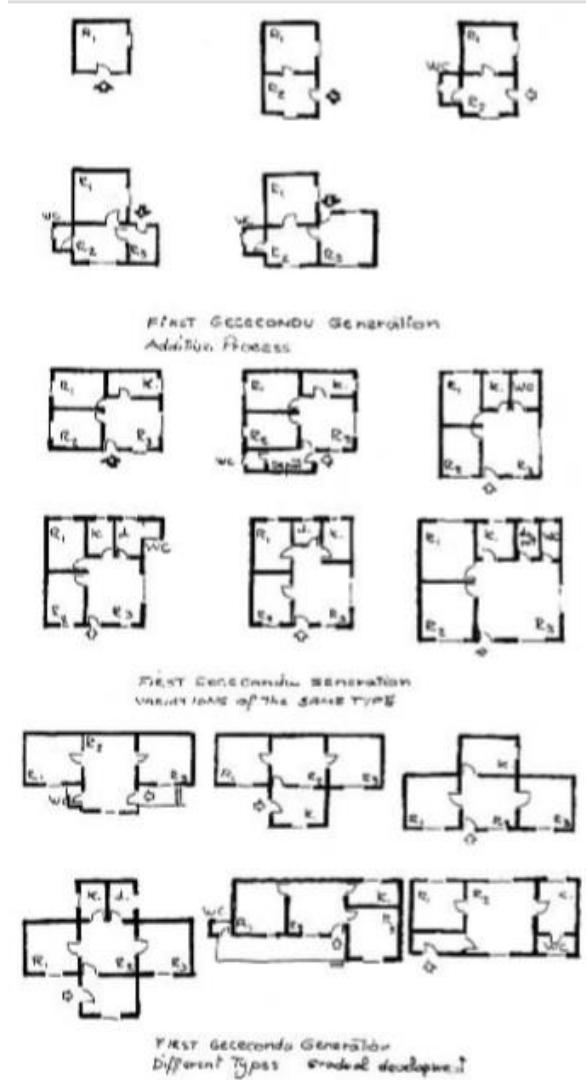
*"Memleket isterim, ne zengin ne fakir,
Ne sen ben farkı olsun;
Kış günü, herkesin evi barkı olsun."*
Cahit Sıtkı Tarancı

Çalışmada tasarlanacak alternatif barınma evi, kullanıcı ve çevre faktöründen bağımsız düşünülmemiştir. Barınma evi Ankara ile özelinde düşünülse de, tasarımın modüler ve esnek bir tasarım olarak kurgulanması ve farklı illerde de uygulanabilecek bir sistem örneği oluşturması hedeflenmiştir. Bu veriler doğrultusunda geliştirilen alternatif barınma evinin; mevcut sistemde hizmet veren kurumun eksiklikleri, kullanıcının beklentileri, Barınma Evi yetkilisinin önerileri, yurtdışında uygulanmış proje örnekleri gibi çeşitli parametreleri göz önüne alınarak tasarlanması amaçlanmıştır.

Bölüm 2'de gecekondü tipolojisine⁵ve barınak tipi özelliklerine dair birtakım açıklamalara yer verilmiştir. Gecekonduların çoğunlukla; tek katlı, kendisine ait tanımlı bahçesi olan, kişilere özgün barınma imkanı sunan, türdeş görünümlü ve

⁵ Tipoloji, nesnelere fiziksel ya da diğer özelliklerine dayanarak tiplere ayırmak için yapılan çalışmalara verilen addır. Tarihte ilk kez Aydınlanma Çağı'nda önem kazanan yaklaşım, günümüzde mantıksal-matematiksel bilimler ile sosyo-kültürel bilimler arasında, ortak amaçları çerçevesinde iletişim sağlayan önemli bir bakış açıdır (Güney, Yasemin İ., Mimarlık Kuramlarında Tip ve Tipoloji Kavramları, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2007, s.13-18).

ihtiyaç doğrultusunda genişletilebilen yapılar olduğu konusunda bilgilere daha önce değinilmiştir. Bu bilgilere dayanarak; gecekonduların ortak bir dili olduğu ve kendi içerisinde tutarlı bir davranış barındırdığı söylenebilir.

Şekil 64: Gecekondulara ait mekan varyasyonları şeması (Kaynak: Dedekargınoğlu, 2015).

Gecekonduların görsel olarak çoğunlukla tek katlı ve türdeş görünümlü olmasından dolayı zaman içerisinde çoğalan yapıların, bir arada ortak bir doku oluşturduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, gecekonduların görsel anlamda türdeş ama kendine özgü olmalarından dolayı estetik olarak da değer taşıdığına inanılmaktadır. Şekil 27’de, gecekonduların barınma tipinin süreç içerisinde genişletilmesini ve geliştirilmesini gösteren bir plan şeması grafiği yer almaktadır. Görselden anlaşılacağı üzere; çeşitli etkenler, zaman faktörü ve

zamanın getirileri sonucunda gecekonduların yapıları da devinim geçirmektedir. Bu bilgiler ışığında (çoğu) gecekonduların yapılarının:

- Tek katlı yapılar olması,
- Kendine ait tanımlı bahçelerinin olması,
- Türdeş görünümlü yapılar olması,
- Kişiyeye özgü barınma sistemi modülü olması,
- Kişinin ihtiyaçları doğrultusunda zaman içerisinde genişletilebilir olması,

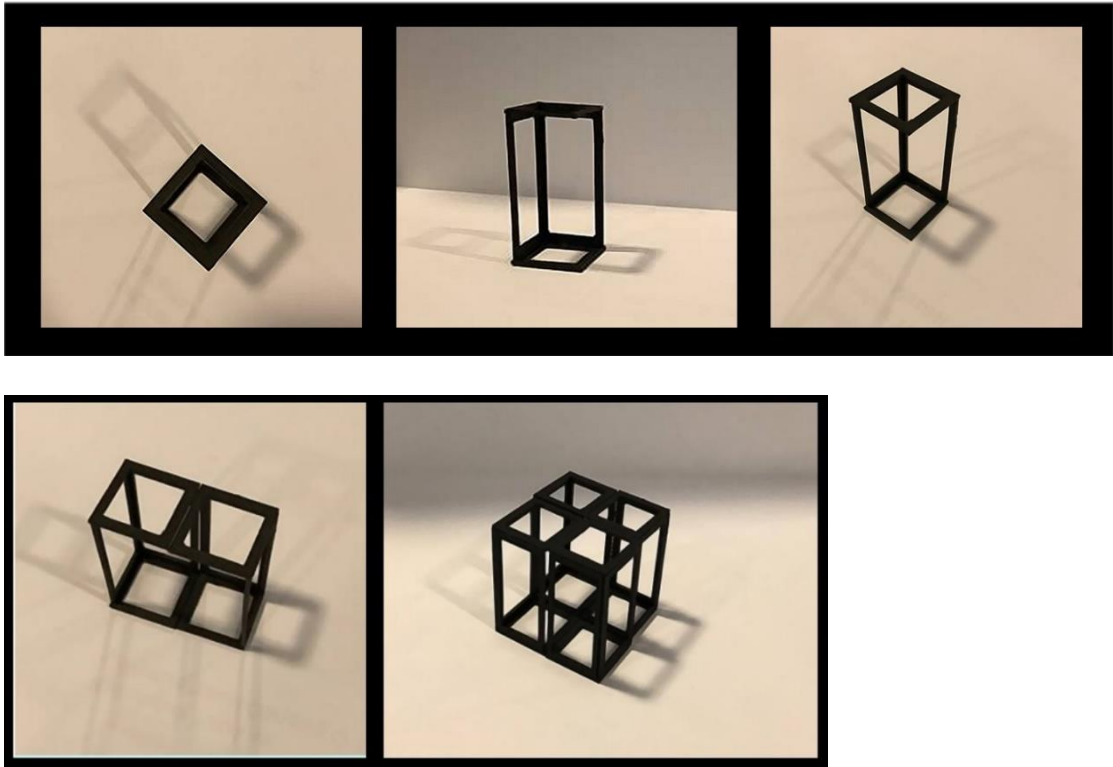
Tasarlanacak olan alternatif barınma evine yol gösterici nitelikte olduğu düşünülmektedir. Oluşturulacak olan alternatif barınma evinin; kişilere ait, türdeş görünümlü, zaman içerisinde oluşabilecek çeşitli ihtiyaçlar doğrultusunda genişletilebilen, işlevsel ve estetik değer taşıyan bir sistem olması; bunun yanı sıra modüler ve esnek bir tasarıma sahip olması çalışma açısından önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda bakacak olursak; gecekonduların kendi içerisinde oluşturduğu ortak dil, tasarlanacak alternatif barınma evi önerisinde de gerçekleştirilmek istenmektedir.

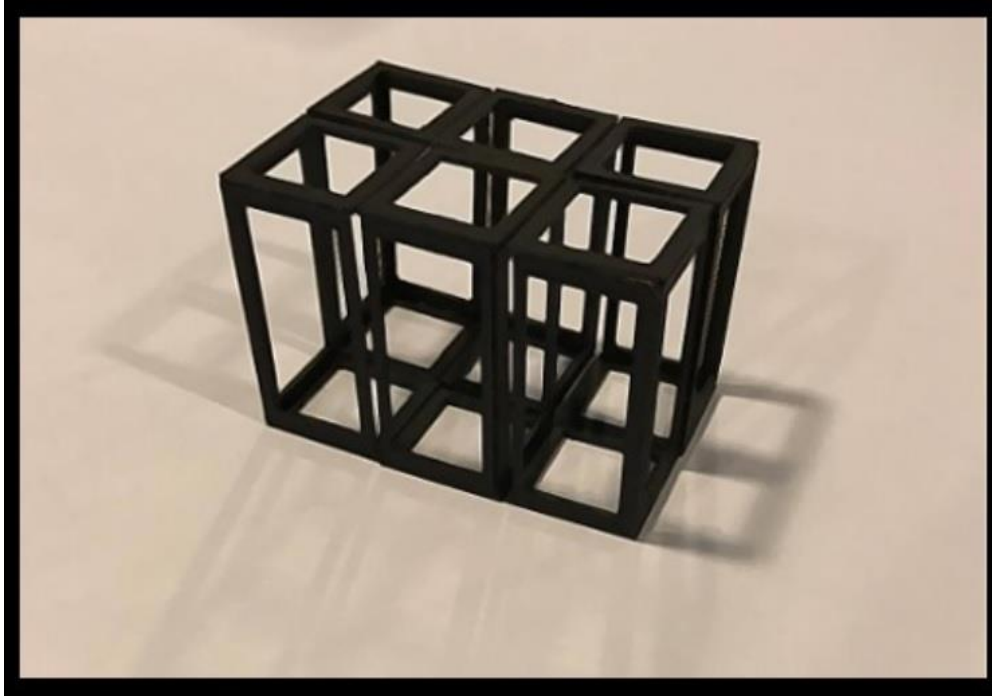
Ankara ilinde hizmet vermekte olan Barınma Evi incelenmiş, yetkili ve evsiz kişiler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda evsizler, tasarım kurgusu gereği 2 ana grupta sınıflandırılmıştır. Bölüm 3'te belirtilen bu gruplar; erkeklerden ve kadın, çocuk, ailelerden oluşan iki temel grup olarak kategorize edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda çalışmada, evsizler için barınma evi modülü tasarlanırken birtakım kriterlere önem verilmiştir:

- Kişilerin temel ihtiyaçlarını giderebilmesi
- Güvenlikli alanlarının olması
- Kendilerine ait 'ev' e sahip olmaları
- Aidiyet duygusu beslemeleri
- Tasarlanan yapının düşük maliyetli olması
- Tasarlanan yapının uygulanabilir olması
- İhtiyaçlar doğrultusunda geliştirilebilen bir sistem olması
- Kullanıcı istek ve ihtiyaçlarına göre esneklik sağlaması
- Kolay montaj edilebilmesi

- Tasarlanan yapının Ankara ili dışında da uygulanabilir olması
- Minimum alanda optimum çözüm sunması

Çalışmada elde edilen bilgiler, yapılan görüşmeler ve yukarıda yer alan kritikler sonucunda tasarlanan modülün esnek olması önemli bir değer oluşturmuştur. Bunun yanı sıra alternatif barınma evi modülü tasarlanırken, minimum alanda kullanıcının ihtiyaçlarını karşılayabilmek tasarımın önemli bir kriteri olmuştur. Buna ek olarak, daha önce de bahsedildiği üzere kullanıcı ve mekan bütünlüğüne dikkat edilmiştir. Bu değerler sonucunda, barınma evi kullanıcılarını 'evsiz' olarak tanımlanmasına karşın, her evsizin bir birey olduğu göz ardı edilmemiştir. Sonuç olarak; tasarımda bazı parametrelere önem verilse de tasarımın çıkış noktası: kullanıcı yani insan olmuştur. Bu bağlamda, herhangi bir insanın minimum ölçüde ayakta durabileceği, temel hareketlerini sağlayabileceği genişliğin ne olabileceği sorgulanmıştır. Optimum ölçüde 120 cm'de kişilerin rahat hareket edebileceği belirtilmesine karşın minimum 100 cm'de; oturma, ayakta durma, eğilme gibi temel hareketleri sağlıklı kişilerin yapabildiği gözlemlenmiş ve deneyimlenmiştir.

Şekil 65: Kişinin minimum hareket edebileceği alan olarak belirlenen 100 cm'nin, 1/100 ölçekte maket olarak 3 boyutlu algıyı kolaylaştırması amacıyla yapılan uygulama
(Kaynak: *Esra Orhan Yılmaz*)

Şekil 28'de kullanıcı için belirlenen minimum alanı gösteren 1/100 ölçekli maket çalışmasına ait görsel yer almaktadır. Tasarım; kişinin minimum düzeyde ihtiyaçlarını karşılayabileceği hacim olarak belirlenen 100*100 santimetre'lik dikdörtgen prizmaların bir araya getirilmesiyle oluşturulan, mekan kurgularından yola çıkarak gerçekleştirilmiştir. Maketler yan yana getirilerek; kişinin temel gereksinimlerini gidermesi için ihtiyaç duydukları optimum alanlar belirlenmiştir. Kişinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için gerekli alanlar: yemek alanı (mutfak), uyuma alanı, ıslak hacim alanı (banyo-wc) ve dinlenme alanı olarak belirlenmiştir.

100° 100	100° 100	100° 100	100° 100
100° 100	100° 100	100° 100	100° 100
100° 100	100° 100	100° 100	100° 100

Şekil 66: Gridal sistem oluşturularak belirlenen yapı kütleşi(Kaynak: Esra Orhan Yılmaz,2017)

Şekil 67: Gridal sistem oluşturularak tasarlanan yapı kütleşinin toplam hacmi (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz,2017)

Şekil 68: Gridal sistem oluşturularak belirlenen yapı kütle ve kullanıcının temel ihtiyaçlarını karşılayacağı alanlara ait leke çalışması (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

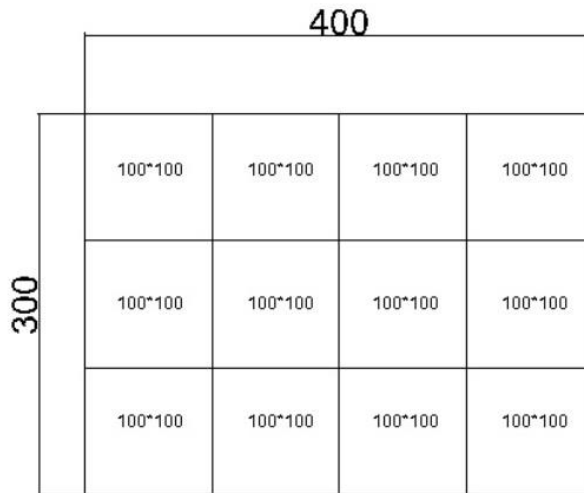
Çalışma kapsamında tasarlanan yapı modülünün esnek bir tasarım örneği olması açısından gridal sistemden faydalanarak oluşturulan mekanlar yaratılmıştır. Bu mekanlar farklı kurgular ile bir araya getirilerek çeşitli plan alternatifleri sağlamıştır. Fakat çalışmada öneri olarak bir alternatif modül sunulması uygun bulunmuştur (Şekil 31). İhtiyaçlar doğrultusunda yatayda ve düşeyde genişletilebilme imkanı sunan sistem oluşturulmuştur. Bu bağlamda tasarım, gecekondü yapılarının kullanıcısının imkanı ve ihtiyacı doğrultusunda genişleme prensibine benzerlik göstermektedir.

Detaylı olarak incelenecek olan alternatif barınma evi modülü oluşturulurken, çekirdek modül oluşturulmasına karar verilmiştir. Çekirdek modül, kişinin temel ihtiyaçlarını gidereceği alanların bir araya gelmesi ile oluşturulmuştur. Bu alanlar:

- Islak hacim: Banyo, tuvalet, temizlik ihtiyacını gidermek için oluşturulan mekan
- Mutfak: Beslenme ihtiyacını gidermeye yönelik mekan

- Yaşam alanı: Kişinin gündelik yaşamına devam etmesine olanak sağlayan; uyuma, dinlenme, sosyalleşme gibi eylemlerini gerçekleştirebilmesi için tasarlanan mekan
- Sirkülasyon ve depolama alanı: Yukarıda yer alan mekanlar arasında erişimi sağlamak adına oluşturulan boşluk olarak tanımlanabilir. Oluşturulan bu boşluğun kullanıma uygun alanlarında depolama üniteleri çözülmüştür.

Kullanıcının temel gereksinimlerini karşılayacağı mekanlar olabildiğince düşük metrekarede çözülmek istenmiştir. Bu istek, esnek donatı tasarımlarına yönelmeye neden olmuştur. Örneğin tasarlanan çekirdek modülde; kişinin uyuma ihtiyacını gidermeye yönelik bir mekan tanımlamaktansa, yaşam alanında esneklik sağlayan donatılar ile mekanın kullanım alanına göre işlev değiştirmesi kurgulanmıştır. Rohe'nin de dediği gibi; yapıyı işlevlerine göre biçimlendirmek doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü işlevler zaman içerisinde değişebilir. Fakat yapı aynı kalır. Bu yüzden içinde çeşitli işlevleri barındıracak şekilde tasarlanmalıdır (URL14). Bir başka deyişle; tasarımın esnek olması ve mekana esneklik kazandırması, çalışmasının temel yapı taşlarından birisini oluşturmaktadır.

Şekil 69: Gridal sistem oluşturularak belirlenen yapı kütlelerinin toplam alanını ifade eden grafik çalışması (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

Şekil 70: Gridal sistemden oluşturulan tasarım önerisi (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz, 2017)

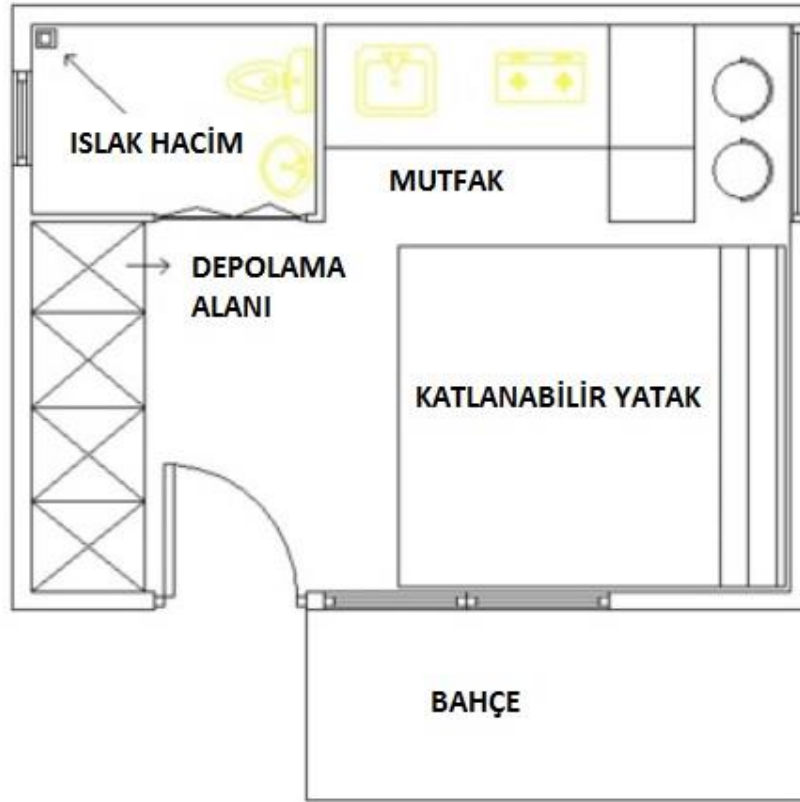
100*100 santimetrelilik gridal sistemlerden oluşturulan tasarım önerisi (Şekil 32); kenar uzunlukları 300*400 cm dikdörtgen formlu kütle olarak tasarlanmıştır. Öneri modülü, toplamda 12 metrekarelik bir alanda herhangi bir kişinin tüm ihtiyaçlarına hizmet verecek şekilde kurgulanarak kompakt bir tasarım sağlamıştır. Alternatif barınma evi önerisi kurgulanırken, temel ihtiyaçların karşılanmasını sağlayacak mekanlar bir araya getirilirken bazı temel kaygılar güdülmüştür:

- İşlev yüklenen mekanların birbiri ile olan ilişkileri, hacimlerin bir araya gelmesinde rol oynamıştır.
- Tasarımda, işlevler değiştiği zaman yapının yüklenecek fonksiyonlara kolay adapte olması istenmiştir.
- Tanımlanan mekanlar birbirleri ile ilişkilendirilirken, birbirlerinden referans almalarına, aynı aksı takip etmelerine dikkat edilmiştir.

- Tasarımda birden fazla kullanımı olan mobilyalar tercih edilerek, aynı mekan içerisinde farklı kullanım senaryoları oluşturulması hedeflenmiştir.

Yukarıda yer alan çıkarımlardan anlaşılacağı üzere, yapı tasarlanırken sadece işlevlerini yerine getirmesi gereken bir araç olarak görülmemiştir. Tasarıma bütüncül bakış açısıyla yaklaşılmaya çalışılmıştır. Cephe görünüşleri, işlev, monotonluktan kurtulma, estetik, esneklik, modülerlik ve işlev gibi pek çok kriter tasarımın oluşmasında önem arz etmiştir. Bu kriterler doğrultusunda oluşturulan alternatif barınma evi modül önerisi planları şekil 34'de yer almaktadır.

Şekil 71: Alternatif barınma evi modül tasarımı (Kaynak: Esra Orhan Yılmaz,2017)

Ankara'da hizmet vermekte olan Barınma Evi'ne alternatif oluşturması için tasarlanan yapı, sabit bir çekirdek modülden oluşmaktadır. Bu modül tek başına sokakta kalmış herhangi bir evsiz için tasarlanmıştır. Yapı, kişiye temel ihtiyaçlarını giderecek alanları sunmaktadır. Fakat bunları esnek mekan anlayışı ile gerçekleştirmektedir. Örneğin kişinin yemek yemesi için özel bir yemek alanı tasarlanmamıştır. Mutfağa yemek yeme ihtiyacını gidermesi için uygun ölçülerde masa ve tabure yerleştirilerek, kişinin bir mekanda birden fazla ihtiyacını gidermesi hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra süreç içerisinde ihtiyaçların değişebileceği göz önüne alınarak, yapı ihtiyaç duyulduğu zaman genişletilebilecek şekilde kurgulanmıştır. Yapıya eklenebilen ek modüller, olası ihtiyaçları gidermeye yönelik kurgulanmıştır.

Şekil 72: Alternatif barınma evi modülünün 3 boyutlu planı (Modelleme: Ceyhun Şekerci,2017)

Şekil 73: Cephe görünümü ile beraber iç-dış algısı (Modelleme: Ceyhun Şekerci,2017)

Şekil 74: *Tasarlanan modül önerisinden İç mekan görünümü (Modelleme: Ceyhun Şekerci, 2017)*

Gerçekleştirilen tasarıma ait yukarıda yer alan görsellerin; alternatif olarak tasarlanan yapıyı anlamaya, planları daha iyi okumaya, malzemeleri algılamaya, malzemeleri ayırt edebilmeye, mekanlar arası işlev ilişkilerini kavramaya, esnek mekan anlayışını algılamaya, yapının cephesini hayal edebilmeye ve daha sayılabilecek pek çok şeye yardımcı olacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında tasarlanan modülün, her coğrafyaya uyum sağlayabilmesi düşünülmüştür. Bu sebepten ötürü tasarım evrensel yaklaşımlarla gerçekleştirilmiştir. Düşük maliyet ile temin edilebilecek olan modül önerisi; az metrekareye çok fonksiyon yükleyerek, herhangi bir kişinin tüm temel ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte kurgulanmıştır. Sonuç olarak evsizleri görmezden gelmek ya da geçici çözümler ile mevcut sorunu ötelemek yerine; kullanıcı ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir ve her coğrafyada uygulanabilir bir örnek teşkil etmesi, disiplinler arası yaklaşım ile bütüncül tasarım örneği sunması ve evsizlik sorununun 'mekan' yoksunluğu önceliği ele alınarak mekânsal kalıcı önerisi sunularak evsizlik problemine çözüm üretmek hedeflenmiştir.

5. BÖLÜM:

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

“Eğer hayal edebildiğin bir şeyse, yapabilirsin.”

Walt Disney

Konu ile ilgili yapılan literatür taraması sonucunda evsizler ile ilgili sosyoloji başta olmak üzere farklı bilim dallarında çalışmalar olduğu görülmüştür. Fakat söz konusu alan ile ilgili İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı alanında neredeyse yok denecek kadar az sayıda akademik çalışma yapıldığı saptanmıştır. Tez çalışması kapsamında ‘evsizlik’ kavramının dünyada ve Türkiye’de ne gibi açıklamalar ile karşılık bulunduğu araştırılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda; evsizlik kavramının ülkeden ülkeye hatta toplumdan topluma bile farklılık gösterdiği saptanmıştır. Her kültürde kendisine farklı tanım bulan evsizlik olgusunun yapılan incelemeler sonucunda yoksulluk kavramı ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda yoksulluk kavramına dair yapılan tanımlamalar incelendiği zaman, evsizlik ve yoksulluk kavramlarıyla ilgili bazı ortak çıkarımlar yapılmıştır:

- Dış etkenlere (hava koşulları, doğal afetler, çevre koşulları vb.) dolaylı ya da doğrudan maruz kalmak: Yoksul olarak tanımlanan topluluğun bir kısmı derme çatma yapılarda kalırken bir kısmı gecekondular olarak adlandırılan yapılarda ya ‘başını sokabilecekleri’ yerlerde kalmaktadır. Bu yapıları Ankara özelinde ele alacak olursak, büyük çoğunluğu özellikle kış aylarında kullanıcıya konforsuz bir yaşam sunmaktadır. Bunun yanı sıra evsiz olarak adlandırılan topluluk ise barınacak bir yapıdan mahrumdur. Yoksullar dış etkenlere kısmen maruz kalırken evsizler doğrudan maruz kalmaktadır.
- Güvenliksiz yaşam: Yoksul ve evsiz olarak adlandırılan her iki topluluğun, kişiler için güvenli yaşam koşulları altında yaşamlarını sürdürdüğü

tespit edilmiştir. Kişiler olası tehditlere açık bir şekilde hayatlarını idam ettirmektedir. Evsizler ile yapılan görüşmelerde, herhangi bir tehlikeye maruz kalmamalarına karşın evsizlerin geceyi geçirmek için güvenlik görevlisi olan kamusal alanları tercih ettiği bilgisine ulaşılmıştır. Kişinin bir sorun yaşamamasına karşın can güvenliğinden endişe duymakta olduğu tespit edilmiştir.

- Yeterli kaynak ve gelirden yoksun olmak (bunlar; giyecek, gıda, su vb.): Her iki topluluk da giyecek, gıda, temiz su gibi kaynaklara sınırlı erişim sağlamaktadır. Kimi yoksullar, çevrenin ya da devletin yardımları ile bu ihtiyaçlarını asgari düzeye çıkarsa da süreç incelendiği zaman çoğu yoksulun asgari düzeyin altında bu ihtiyaçlarını karşılamakta olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bunun yanı sıra evsizler, söz konusu ihtiyaçlarını asgari düzeyden ziyade yaşamını devam ettirebilecek ölçüde karşılamakta olduğu söylenebilir. Örneğin kişi ölmeyecek kadar gıda ve su ihtiyacını karşılamaktadır. Sağlıklı bir bireyin yemesi gereken; her hafta balık, kırmızı et, yumurta, süt, yoğurt gibi yiyecekleri herhangi bir evsizin her hafta tüketmesinin neredeyse imkansız olduğu gözlemlenmiştir.
- Duygusal, psikolojik, ruhsal ve politik eksiklik: Yoksullar barınacak bir mekana sahip olsalar da yoksulluğun getirdiği sorunlar ile kabuğuna çekildiğinde yüz yüze gelmektedir. Çünkü yoksul, eve girdiğinde yemek bekleyen çocuğunu, akan çatısını, yanmayan sobasını kısacası yoksulluğunu düşünmektedir. Bu durum kişilere duygusal açıdan zarar vermekte ve çeşitli rahatsızlıklara yol açabilmektedir. Kendini ifade edecek araçlardan yoksun olan yoksulların siyasette söz sahibi olmadığı gözlemlenmiştir. Benzer sorunları evsizler kabuğuna çekilme fırsatı bulmadan yaşamaktadır. Barınacak bir mekandan yoksun olan evsizler benzer sorunlarla sokakta yüzleşmektedir. Bunlara ek olarak evsizlerin ikametgah adresi gösterebilecek bir yeri olmaması siyasi anlamda da eksiklik yaşamalarına neden olmaktadır.
- Toplumdan dışlanmışlık hissi: Her kişinin sahip olması gereken temel gereksinimleri evsizlerin ve yoksulların karşılayamadığı görülmektedir.

Bu eksiklikler beraberinde toplumdan kendini soyutlama eğilimi göstermelerine neden olmaktadır. Kişi, çevresinden eksik yaşadığını gözlemlemekte ve toplumdan dışlandığını hissetmektedir.

- Sosyal hayattan mahrum olmak: Yaşamlarını devam ettirebilmek için ihtiyaçları olan temel gereksinimlerden yoksun olan evsizler ve yoksullar, yaşamlarını devam ettirmek dışında bir kaygıyı pek fazla önemsemedikleri görülmüştür. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin belirttiği üzere, kişi ihtiyacı olan temel gereksinimini karşılayamadan bir üst basamağa geçememektedir. Çünkü bir üst basamağın eksikliğini fark edememektedir.
- Özel hayat/ mahremiyet yaşantısından mahrum olmak: Evsizler, barınacak bir mekana sahip olmadıklarından dolayı tüm temel gereksinimlerini sokakta ulu orta gidermektedir. Bu yüzden evsizin herhangi bir özel hayatı olduğunu, kendisine ait mahrem bir alanı olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Yoksullar barınacak mekana sahip olmalarına karşın, kişilerin mahremiyetini ne derecede sağladığı tartışmaya açık olduğu söylenebilir. Çünkü kişi kısıtlı yaşam olanaklarına sahiptir. Örneğin, bir odada birden fazla kişi ile kalabilmektedirler. Dolayısıyla özel hayat ve mahremiyet alanlarından her iki topluluğunda mahrum olduğu söylenebilir.
- Sağlık hizmetlerinden yeterli ölçüde faydalanamamak: Değişen ve gelişen sağlık hizmetleri, sağlık güvencesi olanlara ücretsiz hizmet vermektedir. Buna ek olarak ilaç sektöründe uygulamaların değişmesi, bazı ilaçları devletin karşılamaması, ücret ödenerek temin edilmesi ve eczanede kişilere muayene masrafları yansıtılması; geçimini sağlamakta zorlanan yoksullar ve evsizler için bir engel oluşturmaktadır. Yoksullar ve evsizler sağlık hizmetlerinden tam anlamıyla yararlanmaktan ziyade, zorda kaldıkları, başka çareleri olmadığı zaman izin verilebilen ölçüde faydalanmaktadırlar.

Günümüzde yaşanan savaşlar, maddi gelir dağılımındaki dengesizlikler, artan yaşam koşulları, işsizlik, göç, kadına uygulanan şiddet gibi çoğaltılabilen pek

çok etmenler kişilerin yaşam koşullarını zorlaştırmaktadır. Bu zorluklar bazı insanların temel ihtiyaçlarını gidermelerini zorlaştırmış hatta kimilerinin sokakta yaşamasına neden olmuştur. Evsiz denildiği zaman akla çoğunlukla erkekler gelse de günümüzde evsiz profili oldukça çeşitlilik göstermektedir. Yaşanan savaşların ardından evlerini kaybeden aileler, şiddete maruz kalan kadınlar, doğal afetler sonucu ebeveynlerini kaybeden çocuklar vb. evsiz olarak adlandırılan topluluğun çeşitlenmesine rol oynamıştır. Evsiz olarak adlandırılan topluluklarda meydana gelen bu çeşitlilik, dünyada evsizler için ne gibi uygulamalar yapıldığı konusunda merak uyandırmıştır. Bu tez çalışmasında ele alınan örnekler belirli kriterler doğrultusunda seçilerek incelenmiştir. Bölüm 2’de çalışmaya yardımcı olması açısından, mekânsal çözümler sunan uygulama örnekleri araştırmada incelenmiştir. Ardından Ankara ili özelinde devlet tarafından gerçekleştirilen girişimler ele alınmıştır.

Çalışmanın 3. bölümünde Ankara ilinde devletin evsizler için hayata geçirdiği tek hizmet modeli olan Ankara Büyükşehir Belediyesi Barınma Evi analiz edilmiştir. Bu bölümde; Barınma Evi ölçümleri alınarak plan analizleri yapılmış, Barınma Evi yetkilisi ve burada kalmakta olan evsizler ile görüşmeler gerçekleştirilerek durum tespiti gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler ışığında bölüm değerlendirilmesi yapılmıştır. Barınma Evi yetkilisinin gözlemleri sonucunda 3 farklı evsiz profili olduğu ifade edilmiştir:

- Sokakta yardıma muhtaç bir şekilde yaşadığı vatandaşlar tarafından gözlemlenerek ihbar edilen fakat yardım kabul etmeyen bir evsiz profili
- Barınma Evi kurumundan haberdar olan ve kuruma bilinçli olarak gelip başvuru yapan bir evsiz profili
- Barınma Evi yetkililerinin sokakta tesadüfen gördüğü yardıma muhtaç ve Barınma Evi’nden haberi olmayan bir evsiz profili olduğu ifade edilmiştir.

Ankara’da evsizlere yönelik devletin yalnızca bir hizmet modelinin olması,söz konusu evsizlik sorununun geri planda kaldığı düşüncesini doğurmaktadır.3. bölümde daimi olarak hizmet veren Barınma Evi’nin bazı eksiklikleri tespit edilmiştir. Bu doğrultuda bölüm 4’te kurgulanan mekan önerisi tasarımı; saptanan eksiklikleri gidermeye, evsiz kişiyi topluma geri kazandırmaya, ‘evsizlik’ problemine kalıcı bir çözüm önerisi sunmaya yönelik olarak

gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda erkeklerin yanı sıra kadın, çocuk ve aileleride kapsayan daha doğrusu kullanıcıya göre şekillendirilebilen bir tasarım geliştirilmiştir. Bütün bunlar; kullanıcı-mekan ilişkisi, estetik, işlevsellik, modülerlik ve esneklik gibi tasarım parametreleri ön planda tutularak gerçekleştirilmiştir.

Oscar Wilde: “Şanssızlığa katlanabiliriz, çünkü dışarıdan gelir ve tümüyle rastlantısaldır...” açıklamasında bulunmuştur (URL15). Günümüzde değişen küresel dengeler, yaşanan savaşlar, artan açlık, gerçekleşen doğal afetler ve daha niceleri insan evladının yaşantısının biranda değişmesine sebep olabilmektedir. Bunlara ek olarak işsizlik, göç gibi çeşitli parametrelerde insanların yaşantısında köklü değişikliklere yol açabilmektedir. Dolayısıyla günümüzde hemen hemen herkes, dışarıdan gelebilecek tehditlere açık olarak yaşantısını sürdürmektedir. Buna karşın Mevlana'nın dediği gibi: “Yaşamak direnmektir...” sözü (URL17), insan evladının nefes aldığı süre boyunca mücadele içerisinde olduğunu destekler niteliktedir. Bu yüzden kişi, her koşulda yaşantısına devam etmenin çeşitli yollarını aramaktadır. Örnek verecek olursak sokakta olan bir evsiz; soğuktan korunmak için metro duraklarını tercih ederken, güvende hissetmek için hastane gibi kamusal alanlara yönelmektedir. Yapılan bu girişimler, kişinin ne koşulda olursa olsun, hayata karşı bir savaş içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu yüzden çalışma kapsamında, sokakta olan kişilerin yaşama karşı verdiği mücadelede onlara destek olabilmek, hayatta kalabilmek adına verdikleri bu savaşta yardım eli uzatabilmek ve her insanın doğuştan kazanmış olduğu yaşama hakkını insan onuruna yakışır bir biçimde kullanabilmelerine yardımcı olmak adına mekan tasarımı önerisi gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada oluşturulan tasarım kurgusu gereği, evsizler için 2 farklı sınıflandırma gerçekleştirilmiş olsa da; planlanan mekan önerisi 2'den fazla kullanım senaryosu uyum sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu kullanım çeşitliliğinin fonksiyonel donatı kurguları ile sağlanması planlanmıştır. Tasarım, kullanıcı kıstaslarına göre değiştirilebilen esnek bir çalışma olarak kurgulanmıştır. Böylelikle değişen yaşam koşulları, artan ihtiyaçlar

doğrultusunda geliştirilebilen plan alternatifleri düşünülmüştür. Kullanıcı için optimum ölçüde:

- Yaşam alanı
- Güvenlikli alan
- Mahrumiyet alanı
- Aidiyet hissi oluşturulması istenmektedir.

Bunun nedeni, çalışmada mekan oluşturmanın ötesinde bir tasarım kurgusu gerçekleştirmek istenmesidir. Evsizler için tasarlanan bu örnek modüllerin, kişiye mekan sağlamaktan ziyade 'ev' hissi vermesi ve temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi istenmiştir. Böylelikle kişinin, mekan ile arasında bir bağ oluşturması beklenmektedir. Çalışmada daha öncede belirtildiği üzere, mekan kişi ile var olacağı düşüncesine inanılmaktadır. Dolayısıyla tasarlanan alanın kullanıcısı ile kimlik kazanacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada evsizler ve Ankara ilinde hizmet veren mevcut Barınma Evi incelenmiştir. İncelemeler sonucunda 4. bölümde, mevcut eksiklikler göz önüne alınarak evsizlere alternatif bir barınma evi modeli tasarlanmıştır. Tasarlanan alternatif barınma evi önerisi ile ilgili bazı çıkarımlar yapacak olursak:

- Klasik mekan algısı kırılmak istenmiştir.
- Tasarımda mekanların birbirine akmaları sağlanmıştır.
- Her alanın duvar gibi sabit ara bölücülerle sınırlandırılması gerektiği algısı kırılmaya çalışılmıştır. Sadece mahremiyet gerektiren alan(lar)(wc) sınırlandırılmıştır.
- Birbiriyle ilişki içerisinde olan işlevler bir arada 'tek' mekanda çözümlenmeye çalışılmıştır.
- Her işlev için bir mekan yaratılmaktan kaçınılmıştır.
- Esnek mekan, esnek tasarım anlayışı benimsenmiştir.
- Birden fazla fonksiyona sahip esnek donatı elemanları kullanılmıştır.
- Tasarımda minimum alanda, optimum çözüm hedeflenmiştir.
- Bir kişinin temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği örnek çekirdek modül, sirkülasyon alanları dahil 12 metrekarede çözümlenmiştir.

- Gecekondu genişleme prensibine göre; herhangi bir kişi ihtiyaçları doğrultusunda ve imkanları el verdiği ölçüde mevcut yapısını eklemeler yaparak geliştirebilmektedir. Tasarlanan barınma evi önerisi gecekondu genişleme prensibinden esinlenerek tasarlanmıştır. Her iki yapının genişleme prensiplerinin benzerlik gösterdiği düşünülmektedir.
- Çoğu gecekondu kendisine ait tanımlı bahçesi bulunmaktadır. Buradan yola çıkarak, evsizler için tasarlanan modüle küçük bir bahçe eklenmesinin, evsizleri rahatlatacağı ve rehabilite olmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.
- Tasarlanan modülün esnek olmasından dolayı, sadece evsizlere değil ihtiyacı olan herkese (göçmenler, afetzedeler vb.) uyarlanabilecek bir sistem modülü örneği oluşturması amaçlanmıştır.
- Tasarım önerisi Ankara ili için kurgulanmasına karşın, farklı coğrafyalara da uyum sağlayabilecek esneklikte olması planlanmıştır.
- Projenin uygulanabilirliğini arttırmak adına, düşük maliyetli malzeme seçimi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada farklı şekillerde bir araya getirilmeye olanak sağlayabilecek çekirdek modül önerisi oluşturulmuştur. Öneri olarak sunulan modülün; çeşitli kullanıcılara, farklı coğrafi bölgelere ve değişik kullanım senaryolarına göre kurgulanabilmesi hedeflenmiştir. Her modüle ait tanımlı bahçe alanı oluşturulmasına özen gösterilmiştir. Çünkü, kişilerin bahçe ile ilişki içerisinde olmasının, kullanıcıya olumlu etki yaratacağı düşünülmüştür. Kullanıcının küçükte olsa kendisine ait tanımlı bir bahçe ile iç içe ilişkilendirilerek, doğadan kopmaması istenmiştir. Buna ek olarak, tasarlanan modüllerin, yetkililerin belirlediği herhangi bir alanda konumlandırılarak, küçük bir mahalle yaratılabileceği düşünülmüştür. Böylelikle, tasarım önerisi olarak sunulan modülün barınmanın ötesinde; kişilere sosyalleşebileceği, yeşil ile bir arada olabileceği, kentten uzakta izole edilmektense toplum ile beraber hayata entegre olabileceği, toplumsal dışlanmanın yaşanmayacağı bir mekan kurgusu oluşturulması ön görülmüştür.

Kullanıcıya minimum alanda, optimum seviyede yaşamlarını idame ettirebilecekleri 'kabuk' tasarlanmak istenmiştir. Tasarlanan modül; sadece

kabuk yani form olarak algılanmanın dışında, kullanıcı ile olan ilişkisi göz önüne alınarak planlanmıştır. Kullanıcı ve ihtiyaçlar doğrultusunda genişletilebilen esnek bir tasarım örneği sunulması hedeflenmiştir. Böylelikle tasarlanan bir kabuk, farklı kullanım senaryoları ile farklı bedenlere bürünmektedir.

Çalışmada mekan ve kullanıcı arasındaki ilişki incelenmiştir. Herhangi bir mekanın kullanıcılarından bağımsız düşünülmemesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bunun yanı sıra, evsizlik sorunu daha önceden ele alınmayan bir açıdan incelenmiştir. Bugüne kadar evsizlik olgusu sosyolojik, ekonomik gibi pek çok sefer akademik çalışmalara konu olmasına karşın, konu ile ilgili iç mimarlık ya da mimarlık alanında gerçekleştirilen akademik çalışmalar yok denecek kadar azdır. Söz konusu evsizlik ile ilgili gerçekleştirilen mimari ya da iç mimari çalışmalar daha çok mevcut durum analizi yaparak öneri getirmek eğiliminde olmuştur. Bu tez çalışması kapsamında, evsizlere yönelik kalıcı çözüm sağlayabilecek esnek yapı modeli oluşturulmuştur. Fakat tasarlanan bu modül salt form odaklı düşünülmemiştir. Tasarlanan modülün; bir nesneden ziyade kullanıcının aidiyet duygusu besleyebileceği bir 'yer' tasarlanmıştır. Böylelikle evsizlere kalıcı bir çözüm önerisi sunmanın yanı sıra mekan ile kullanıcı arasındaki ilişki sorgulanarak; kullanıcıya göre çeşitlendirilebilen, çeşitli kurgular ile bir araya getirmeye olanak sağlayabilen, kişilerin barınma ihtiyacını gidermesinin dışında sosyalleşebilmelerine olanak sağlayabilen esnek bir mekan önerisi ortaya koyulmuştur.

KAYNAKÇA

- ACAR, H. ve Erbay, E. 2013. Sokak Çalışması: Temel Kavramları ve Kapsamı. Sosyal Politika ve Kamu Yönetimiyle Sosyal Hizmet içinde Ankara, Maya Akademi
- ARNOLD, R. 2004. Homelessness, Citizenship, and Identity; The Uncanniness of Late Modernity. State University, New York
- ARSLAN, R., 1989. Gecekondulaşmanın Evrimi, Mimarlık Dergisi, 238, s. 34-37
- BALDEA, M. ve Dumitrescu, C. 2012. Housing the Poor: A Study of High Density Poor Environments. Temeşvar, Romanya.
- CASTELLS, M. 1997. Kent, Sınıf, İktidar, Bilim ve Sanat Vakfı Yayınları, Ankara
- CASTELLS, M. 1998. The Informational City, Blakwell, Oxford
- CASTELLS, M. 2013. Binyılın Sonu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- DEDEKARGINOĞLU, E. (2015). Yoksul İnsanların Barındığı Konut İç Mekanlarının İşlevsel Analizi: Dikmen Vadisi Gecekondu Örneği. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, Ankara.
- ERDOĞAN N., 2002. Yoksulları Dinlemek, Yoksulluk Halleri Türkiye’de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri, İletişim Yayınları, I. Baskı, 2007, İstanbul, s. 14
- GLASSER, I., Fournier, L. ve Costopoulos, A. 1999. Homelessness in Quebec City, Quebec and Hartford, Connecticut: A Cross-National and Cross-Cultural Analysis, Urban Anthropology and Studies of Cultural Systems and World Economic Development. (Cilt:28)
- GLASSER, İ., ve Bridgman, R., 1999. Braving The Street: The Anthropology of Homelessness. Bergbahn Books New York

- GİLBERT, A. 2007. The Return of the Slum: Does Language Matter? International Journal of Urban and Regional Research, 31
- GÜRPINAR, Hülya, Tek Katlı Konut Tasarımda Biçim Grameri Modeli: Gecekondu Tipi Üzerine Uygulanması, Yüksek Lisans Tezi,1993, s.125
- HOMBS, M. E. 1994. American Homelessness; A Refence Handbook. ABC-CLIO, England
- IŞIK, H. K., 10 Ocak 2015. Fransa Evsizleri Yeniden Tanımlıyor. BİA Haber Merkezi, İstanbul
- IŞIKHAN, V. 2006. Ruh Hastası Evsiz Kadınların Sorunları ve Sosyal Hizmet Yaklaşımları. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, Cilt 17. Ankara
- KARAPINAR, A. (2008). Endüstri Çalışanlarını Motive Eden Etmenlerin Maslow Ve Herzberg'in Kuramlarına Göre İncelenmesi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KELEŞ, R. (1998). Kentbilim Terimleri Sözlüğü, İmge Kitabevi Yayınları, 2. Baskı, Mart 1998, Ankara
- KELEŞ, R. (2004). Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- KULAK G. 2016. "Yer"leşke Kavramı Bağlamında Gecekonduya Bakış: Mamak / Dostlar Mahallesi Örneği, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- KÜÇÜK, M. (2014). Kent Yoksulluğu Ve Evsizlik (İstanbulL-Zeytinburnu Spor Kompleksi Barınma Evi Örneği). T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- MARPSAT, M. ve Fridion, M., 2007. Homelessness Around the World: France, Homelessness Handbook, Berkshire Publish, America
- MARR, D. 2007. Homelessness Handbook, Berkshire Publising Group,America s. 400-4009

- MCNAUGHTON, C. 2008. Transition Through Homelessness: Lives on the Edge. Palgrav Macmillan, UK
- OKTİK N., 2008 “Yoksulluk Olgusuna Kavramsal ve Kuramsal Yaklaşımlar”, Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları, Yakın Kitabevi, İzmir
- ÖZEDEMİR, U. (Ekim 2010). Evsizlik Ve Evsizlere Genel Bir Bakış. Toplum ve Sosyal Hizmet, Ankara
- RAVEHILL, M. 2008. The Culture of Homelessness. Gower House, UK
- ROBERTSON, M., Roper, R. ve Boyer, R. 1984. Emergency Shelter for the Homelessness in Los Angeles County. UCLA Basic Shelter Research Project, School of Public Health. Universty of California, Los Angeles
- ROSSİ, H. 1989. Down and Out In America: The Origins of Homelessness. Chicago and London, The Universty of Chicago
- ROSSİ, H. 1989. Without Shelter. Homeless in the 1980, Priority Press
- SEYYAR, A., (2003), Sosyal Siyaset Açısından Yoksulluğa Karşı Mücadele, Bilgili, A.E, Atlan, Đ., (edts.), Yoksulluk Sempozyumu, (38–69), Cilt I, Đstanbul, Deniz Feneri Derneği Yayınları.
- SMITH, J. ve Ravenhill, M. 2007. What Homelessness? A Report on the Attitudes of Young People and Parents on Risk of Running Away and Homelessness in London. London: Metropolitan Universty and Centrepoint.
- SOMERVILLE, P. 1997. The Social Construction of Home, The Journal of Architectural and Planning Research, Cilt:14
- SOMERVILLE, P. 10 Ocak 2013, Homelessness Understanding. Housing Teory, and Society, London, Cilt:30
- SPEAK, S. ve Tipple, G. 2007. Housing and Homelessness in Developing Nations. Homelessness andbook, Berkshire, America

- TAŞÇI, F. 2009, Yoksulluğa ve Yoksullara Dönük Ahlak Yaklaşımları. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı:57
- TELMAN, N., Ünsal, P., Adanalı, A. (1998) Endüstri Psikolojisi, Çantay Kitabevi, İstanbul
- UN-HABITAT. 2003. Slums of the World: The Face of Urban Poverty in The New Millennium. Habitat Publications, Nairobi
- UN-HABITAT. 2003. The Challenge of Slums: Global Report in Human Settlements, Routledge, Londra
- YAĞAN, M. 2009. Ankara'da Evsiz Ölümleri. Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara.
- YENER R., 2012 Amerika'da Barınma Evleri (Homeless Shelters), Aralık 2012
- YILDIZ H., 2011. Evsizlerle İlgili Bir Sosyal Hizmet Modeli Önerisi, Toplum ve Ruh Sağlığı Dergisi, 27 Mayıs 2011
- WATSON, S. ve Austerberry, H. 1986. Housing and Homelessness: A Feminist Perspective. Routledge and Kegan Paul, London
- WOLCH. W. ve Wacquant. L. 2007. The Cost of Racial and Class Exclusion in the Inner City. Urban Sociology Reader, New York

URL KAYNAKLARI

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/evsizler_raporu.pdf

<http://www.emekveadalet.org>

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/evsizler_raporu.pdf

http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf

URL1 <https://www.youtube.com/watch?v=5wNpFiLLW8A> Michael sdney

URL2 <https://densityarchitecture.wordpress.com/2012/11/11/housing-the-poor-a-study-of-high-density-poor-environments/>

URL 3 www.tdk.gov.tr

URL4 <https://www.youtube.com/watch?v=vZNcA1mKuz8> danimarka odensa

URL5 <https://www.youtube.com/watch?v=5wNpFiLLW8A>Michael sdney

URL6 <http://t24.com.tr/haber/evsizler-icin-otel-kiralandi-ankara-aa,116589>

URL7 <http://www.sabah.com.tr/ankara-baskent/2015/11/23/valilik-kimsesizlere-yardim-eli-uzatti>

URL8 <http://www.melihgokcek.com/proje-detay/barinma-evi-54.html>

URL9 <https://www.ankara.bel.tr/sosyal-hizmetler/yasli-hizmetleri/barinma-evi>

URL10 <https://www.youtube.com/watch?v=vZNcA1mKuz8> danimarka odensa

URL11 <https://www.youtube.com/watch?v=5wNpFiLLW8A> MICHAEL SDNEY

URL11 <https://www.youtube.com/watch?v=5wNpFiLLW8A> Michael sdney

URL12 <https://www.youtube.com/watch?v=5wNpFiLLW8A>

URL13 <https://www.youtube.com/watch?v=5wNpFiLLW8A>

URL14 <http://www.filozof.net/Turkce/tarih/tarihi-kisilikler-sahsiyetler/17770-ludwig-mies-van-der-rohe-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html?showall=1>).

URL15 <http://www.siirdostu.com/tr/sanssizliga-katlanabiliriz-cuenkue-disaridan-gelir-ve-tuemueyle-rastlantisaldir-oysa-yasamda-bizi-as>

URL17 <https://kafka620.tumblr.com/post/153376691520/ne-g%C3%BCzel-demi%C5%9F-mevlana-ya%C5%9Famak-direnmehtir>

<http://kot0.com/james-furzer-londradaki-evsizler-icin-kulubeler-tasarladi/>

<http://arsiv.sabah.com.tr/2004/11/15/cp/gnc117-20041114-102.html>

http://www.yapi.com.tr/haberler/evsizler-icin-kartondan-katlanir-evler_20233.html

<http://www.dipnot.tv/evsizler-icin-yuvaya-donusen-billboardlar/73023/>

<https://www.indiegogo.com/projects/homes-for-the-homeless--8#/>

<http://www.archdaily.com/tag/james-furzer>

<http://www.nolm.us/35-yildir-sokaklarda-yasayan-bu-adamin-yazdigi-bir-siir-hayatini-degistirdi/>

<https://www.gunesintamicinde.com/evsizler-homeless/>

<http://www.arastirmax.com/en/bilimsel-yayin/balikesir-universitesi-fen-bilimleri-enstitusu-dergisi/9/1/3-18-mimarlik-kuramlarinda-tip-tipoloji-kavramlari>

<http://www.melihgokcek.com/proje-detay/barinma-evi-54.html>

<https://www.haberler.com/ankara-valiligi-sokakta-kalan-kimsesizler-icin-5418051-haberi/>

<http://www.sabah.com.tr/ankara-baskent/2015/11/23/valilik-kimsesizlere-yardim-eli-uzatti>

<http://t24.com.tr/haber/evsizler-icin-otel-kiralandi-ankara-aa,116589>

<https://www.youtube.com/watch?v=5wNpFiLLW8A>

<https://www.youtube.com/watch?v=vZNcA1mKuz8>

EK 1**MÜLAKAT METNİ****Evsizler İle İlgili Genel Bilgi Edinme Soruları**

- 1- Yaşınız?
- 2- Eğitim durumunuz?
- 3- Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?
- 4- Barınma Evi'nde kalma sebebiniz nedir?
- 5- Burada ne gibi temel ihtiyaçlarınızı karşılıyorsunuz?
- 6- Hangi ihtiyaçlarınız karşılanmıyor?
- 7- Kaldığınız yer (mekan) sizin için yeterli mi?
- 8- Barınma Evi'ni hangi saatler arasında kullanıyorsunuz?
- 9- Bu saatler dışında nasıl vakit geçiriyorsunuz?
- 10-Devlet size çok düşük ücret ile kiralayabileceğiniz bir ev temin etse, yaşamak ister misiniz?
- 11-Barınma Evi'nden faydalanmadığınız zamanlarda yaşantınızı nasıl devam ettiriyorsunuz? Temel ihtiyaçlarınızı nasıl karşılamaktasınız? (yeme, barınma, uyku vb.)
- 12-Hangi bölgeleri/semtnleri tercih ediyorsunuz niçin?
- 13-Daha önce herhangi bir devlet hizmetinden faydalandınız mı? Bunlar nelerdir?
- 14-Bu hizmetleri yeterli buluyor musunuz?
- 15-Barınma Evi'nde ne gibi değişiklikler olsa daha mutlu olursunuz?
- 16-Siz nasıl bir Barınma Evi olmasını hayal edersiniz?

EK 2**Barınma Evi Yetkilileri ile İlgili Genel Bilgi Edinme Soruları**

1. Eğitim durumunuz nedir?
2. Barınma Evi'nde çalışmaya ne zaman başladınız?
3. Barınma Evi hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz? (ne zaman kuruldu, ne zaman faaliyete geçti, çalışma prensipleri vb)
4. Barınma Evi'nde maksimum kaç kişi aynı anda kalabilmektedir?
5. Barınma Evi'nde sistem işleyişi hakkında "şu değişse daha iyi olur" diyebileceğiniz bir durum söz konusu mu?
6. Sizce Barınma Evi'nin ne gibi eksiklikleri vardır? Bu eksiklikleri nasıl gideriyorsunuz?
7. Barınma Evi yılın her günü hizmet vermekte midir?
8. Barınma Evi'nden kimler yararlanabilmektedir?
9. Burada kalan evsizler için yakınlarına ulaşma, iş bulma, sağlık sigortası gibi yardımlar söz konusu mudur?

EK 3**GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU**

Bu anket çalışması, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı'nda, Yrd. Doç. Dr. Gülçin Cankız ELİBOL'un danışmanlığında, Esra Orhan Yılmaz tarafından yürütülmekte olan "ANKARA İLİ İÇİN ALTERNATİF BİR "BARINMA EVİ" ÖNERİSİ" başlıklı Yüksek Lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir.

Çalışmada, Barınma Evi'nde kalan kişiler ve yöneticiler ile yapılacak olan yüz yüze görüşmeler doğrultusunda, Barınma Evi'nin durum tespiti yapılacak ve eksiklikler saptanacaktır. Yapılacak olan bu görüşmeler ses kayıt altına alınacaktır. Barınma Evi yapısal olarak analiz edilmek üzere; mekanda rölöve ölçümleri yapılarak plan şemaları oluşturulacaktır. Buna ek olarak mekan analizlerinin daha sağlıklı olması için yapının iç ve dış fotoğraflarının çekilmesi planlanmaktadır. Yapılacak olan bu çalışmalar doğrultusunda; Ankara ili için alternatif bir "Barınma Evi" önerisi taslağı sunulması hedeflenmiştir.

Gerçekleştirilecek olan bu çalışma için, Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu'ndan gerekli izinler alınmıştır.

Çalışma, gönüllülük esasına dayalı olup; katılmayı kabul etmiş olsanız dahi dilediğiniz zaman yarıda bırakma/vazgeçme hakkınız bulunmaktadır. Bu durum size hiçbir yük ve sorumluluk getirmeyecektir. Vereceğiniz yanıtlar yalnızca bilimsel amaçlı olarak kullanılacak, yalnızca bilimsel yayınlarda yer alabilecek ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Sormak istediğiniz konular olursa, çalışma esnasında veya çalışma sonrasında, aşağıda belirtilen iletişim numaraları ile araştırmacılara ulaşabilirsiniz.

Katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Tarih:

Katılımcı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Araştırmacı:

Adı, soyadı: Esra Orhan Yılmaz

Adres: Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

Tel. 0538 082 17 37

e-posta: orhanesraa@gmail.com

İmza:

Sorumlu Araştırmacı:

Adı, soyadı: Yrd.Doç.Dr. Gülçin Cankız Elibol

Tel.03122978850

e-posta:gcelibol@yahoo.com

EK-4 TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYET FORMU

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172/431-1757

09 Mayıs 2017

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Fakülteniz İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Gülçin Cankız ELİBOL sorumluluğunda yüksek lisans programı öğrencisi Arş. Gör. Esra Orhan YILMAZ tarafından yürütülen "Ankara İli İçin Alternatif Bir Barınma Evi Önerisi" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 25 Nisan 2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Hacettepe Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
Kayıt Birimi
Kayıt No: 11 Mayıs 2017
11:50
Duyuru No: 604.99-103

Ankara İli İçin Alternatif Bir "Barınma Evi" Önerisi

Yazar Esra Orhan Yılmaz

DOSYA SON_1.DOCX (4.44M)

GÖNDERİLDİĞİ ZAMAN 14-TEM-2017 04:11PM

GÖNDERİM NUMARASI 830812522

KELİME SAYISI

24273

KARAKTER SAYISI

177194

Ankara İli İçin Alternatif Bir "Barınma Evi" Önerisi

ORIJINALLIK RAPORU

%**7**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**7**

İNTERNET
KAYNAKLARI

%**2**

YAYINLAR

%**4**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.emekveadalet.org İnternet Kaynağı	% 1
2	psikiyatriksosyalhizmet.com İnternet Kaynağı	% 1
3	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	% 1
4	www2.ufuk.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
5	www.tsh.hacettepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	www.alibayrakci.com İnternet Kaynağı	<% 1
7	www.tbmm.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
8	www.journals.istanbul.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
9	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1

10	Levinson. Encyclopedia of Homelessness Yayın	<%1
11	Submitted to Turkiye ve Orta Dogu Amme İdaresi Enstit Öğrenci Ödevi	<%1
12	www.boomsocial.com İnternet Kaynağı	<%1
13	Submitted to University of Southampton Öğrenci Ödevi	<%1
14	fbe.balikesir.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
15	docslide.us İnternet Kaynağı	<%1
16	Submitted to University of Leeds Öğrenci Ödevi	<%1
17	katalog.hacettepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
18	Submitted to CSU, Long Beach Öğrenci Ödevi	<%1
19	www.nolm.us İnternet Kaynağı	<%1
20	Submitted to University College London Öğrenci Ödevi	<%1

21 rentacarara.org <% 1
İnternet Kaynağı

22 Submitted to Batman University <% 1
Öğrenci Ödevi

23 forum.kanka.net <% 1
İnternet Kaynağı

24 Submitted to University of South Australia <% 1
Öğrenci Ödevi

25 www.ahuri.edu.au <% 1
İnternet Kaynağı

26 depot.erudit.org <% 1
İnternet Kaynağı

27 www.shy.hacettepe.edu.tr <% 1
İnternet Kaynağı

28 www.guvenhukuk.info <% 1
İnternet Kaynağı

29 bss.sfsu.edu <% 1
İnternet Kaynağı

30 www.dergipark.ulakbim.gov.tr <% 1
İnternet Kaynağı

31 Submitted to University of Lincoln <% 1
Öğrenci Ödevi

32 search.fbe.itu.edu.tr
İnternet Kaynağı

<% 1

33 Submitted to Pamukkale Üniversitesi
Öğrenci Ödevi

<% 1

34 www.iut.nu
İnternet Kaynağı

<% 1

35 www.gunesintamicinde.com
İnternet Kaynağı

<% 1

36 mcser-org.ervinhatibi.com
İnternet Kaynağı

<% 1

37 www.comu.edu.tr
İnternet Kaynağı

<% 1

38 Submitted to Michigan Technological University
Öğrenci Ödevi

<% 1

39 Submitted to 58450
Öğrenci Ödevi

<% 1

40 akademik.maltepe.edu.tr
İnternet Kaynağı

<% 1

41 Submitted to Eastern Mediterranean University
Öğrenci Ödevi

<% 1

42 www.duzce.gov.tr
İnternet Kaynağı

<% 1

43 Submitted to Fırat Üniversitesi
Öğrenci Ödevi

<% 1

44 DÜNDAR ZEYBEKOĞLU, Özge. "Türkiye de Kentsel Yoksulluk Sorunu Açısından Sosyal Belediyeciliğin Önemi", Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 2011.
Yayın

45 www.besliyorum.com
İnternet Kaynağı

46 densityarchitecture.wordpress.com
İnternet Kaynağı

47 library.neu.edu.tr
İnternet Kaynağı

48 filozof.net
İnternet Kaynağı

49 tesisenxarxa.net
İnternet Kaynağı

50 www.slideshare.net
İnternet Kaynağı

51 ahmeteminbaysal.com
İnternet Kaynağı

52 www.dalyan-dalyan.com
İnternet Kaynağı

53 www.askerhaklari.com
İnternet Kaynağı

fatihselimyurdakul.blogspot.com

54	İnternet Kaynağı	<%1
55	issuu.com İnternet Kaynağı	<%1
56	www.nef.balikesir.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
57	voetbalportaal.nl İnternet Kaynağı	<%1
58	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi	<%1
59	dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
60	muratpasa-bld.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
61	www.hsyk.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
62	global.luskin.ucla.edu İnternet Kaynağı	<%1
63	www.demirpelin.com İnternet Kaynağı	<%1
64	artsites.ucsc.edu İnternet Kaynağı	<%1
65	www2.bayar.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1

ALINTILARI ÇIKART KAPAT
BİBLİYOGRAFYAYI ÇIKART KAPAT

EŞLEŞMELERİ ÇIKAR < 1 WORDS